106E JAARGANG — NO.: 291 VRIJDAG 15 DECEMBER 1989

AMIGOE

VANDAAG

SACHAROV ...vrijheden...

Prekè

Lions: One Reef Too Far!

DODEN GEVALLEN OP NATIONALE STEMBUSDAG

Winnaar roept op tot totale verzoening van alle strijdende partijen

Aylwin zegeviert bij rustig verlopen verkiezingen Chili

SANTIAGO — De kandidaat van de oppositie, Patricio Aylwin, heeft zoals verwacht gisteren de presidentsverkiezingen in Chili met ruim verschil gewonnen. De Chileense bevolking ging massaal naar de steumbus om na zestien jaar militaire dictatuur een opvolger te kiezen voor president Augusto Pinochet. De drukke hitte weerhield hen er niet van in groten getale hun stem uit te brengen.
De Christen-democraat Aylwin, die in 1973 nog de staatsgreep van Pinochet tegen Salvador Allende verdedigde, streed nu namens zeventien oppositiepartijen om het presidentschap.

Het Chileense ministerie van Binnenlandse Zaken zei dat Aylwin 55,2 procent van de uitgebrachte 6.641.507 stemmen had gekregen. De kandidaat van de rechtse regeringspartij, ex-minister van Financiën Hernán Buchi, belandde op de tweede plaats met ruim 29 procent van de uitgebrachte stemmen en de andere conservatieve mededinger Javier Errazuriz moest het doen met iets meer dan vijftien procent van de stemmen.

OP 11MAART

De uitslag betekent, dat er geen tweede ronde nodig is omdat een van de kandidaten meer dan vijftig procent van de stemmen behaalde. Pinochet moet op 11 maart het presidentschap aan zijn opvolger overdragen.
Buchi heeft zijn verlies inmiddels toegegeven. 'Wij zijn weer een democratie. Patricio Aylwin is door het Chileense volk gekozen tot president van de republiek. Ik feliciteer hem daarmee', aldus de regeringskandidaat.
De commandant van het garnizoen van Santiago, generaal Carlos Parera, deed een ernstige waarschuwing uitgaan voor overmatige vreugde-uitbarstingen onder de bevolking 'voordat het zo ver is'.

GEVALLEN

Maar toen de eerste uitslagen begonnen binnen te druppelen, verzamelden zich voor het hoofdkwartier van Aylwin honderden aanhangers om zijn overwinning te vieren met kreten als 'Adiós General' en 'Hij is gevallen'. Automobilisten trokken toeterend naar het centrum. De militaire politie nam posities in op vele strategische punten in de hoofdstad, met name bij het ministerie van Defensie en het presidentiële paleis.
De verkiezingen voor een nieuwe staatshoofd en een nieuw Congres bleken over het algemeen rustig te zijn verlopen. In Santiago schoot een onbekende een politieman neer die later aan zijn verwondingen is overleden. Later werd in het zuiden van de hoofdstad een zeventienjarige jongen gedood onder onduidelijke omstandigheden.

KRITIEK

Generaal Pinochet leverde na het uitbrengen van zijn stem kritiek op de aanwezigheid van 240 internationale waarnemers die toezicht willen houden op het verloop van de stemming. Het merendeel van deze waarnemers bestaat uit parlementariërs.

Pinochet deed het voorkomen alsof de verkiezingen die hem uit het Monedapaleis zullen verdrijven datgene was waar hij al die jaren naar had gestreefd. 'Ik ben tevreden. Dit is het eindpunt van een voltooide missie. Vandaag kan ik zeggen, missie volbracht', aldus de kersverse Democraat.
De tot president van Chili gekozen Aylwin heeft gisteravond ten overstaan van duizenden feestvierende aanhangers in het centrum van Santiago verklaard dat 'Chili zijn vrijheid heeft herwonnen'. 'Vandaag viert Chili zijn verbondenheid met zijn geschiedenis, zijn vrijheid en zijn democratie', riep Aylwin enige uren nadat de kandidaat van de regeringspartij, Hernán Buchi, zijn nederlaag had toegegeven.

VERDEELDHEID

Maar in een reactie die de bittere verdeeldheid in het land door zestien jaar dictatoriaal bewind van generaal Augusto Pinochet kan tekenen, bevatte de verklaring waarin de Chileense regering de overwinning van Aylwin erkende, geen enkel woord van een gelukwens. De nieuwe president riep een feestende menigte op tot verzoening en herhaalde zijn plan een regering van nationale eenheid te vormen. 'Ik reken op uw steun opdat wij samen met vrije, rechtvaardige en goede vaderland opbouwen wat wij wensen'.
De 71-jarige Aylwin dankte nog voor het gebaar van zijn opponenten Buchi en Francisco Javier Errazuriz die hem kwamen gelukwensen na de eerste officiële uitslagen.

■ *SANTIAGO - Na het bekend worden van zijn overwinning sprak gekozen president Patricio Aylwin de feestende menigte toe. Hij legde de nadruk op de noodzaak tot nationale eenheid. (AFP-satellietfoto)*

■ *SANTIAGO - De aanhangers van de democratie, verenigd in de Alliantie voor de Chileense democratie vierden donderdagavond feest om de overwinning van hun presidentskandidaat Patricio Aylwin te vieren.*

Na vijftien jaar coma besluit genomen euthanasie

DEN HAAG - De behandeling van de comapatiente mevrouw Stinissen mag gestaakt worden. Dat hebben directie en bestuur van het verpleeghuis het Wiedenbroek in het Nederlandse Haaksbergen besloten.

Het besluit betekent dat de artsen van het verpleeghuis de patiente na vijftien jaar coma mogen laten sterven. De echtgenoot van mevrouw Stinissen zal zijn vrouw desondanks naar een verpleeghuis in Amsterdam brengen. Volgens Stinissen is zijn verhouding met de directie van het Wiedenbroek zo slecht dat hij zijn vrouw daar niet wil laten sterven. Voor het Openbaar Ministerie is het besluit van het Wiedenbroek geen aanleiding om tot actie over te gaan.

Van den Broek over Panday-moord:

OAS-rapport geeft geen duidelijkheid

DEN HAAG - Het rapport van de Interamerikaanse commissie voor de mensenrechten van de OAS (Organisatie Amerikaanse Staten) werpt geen nieuw licht op de doodsoorzaak van de Surinaamse asielzoeker A. Gangaram Panday. Minister Van den Broek van Buitenlandse zaken heeft dit donderdag geschreven aan de Tweede Kamer.

Aarts (CDA), Melkert (PvdA), Weisglas (VVD) en Tommel (D66) vroegen Van den Broek in november of hij nog steeds vasthoudt aan zijn overtuiging dat Panday zelfmoord heeft gepleegd. De Kamerleden wezen de minister op een OAS-rapport waar volgens hen uit zou blijken dat ernstig wordt getwijfeld aan de zelfmmoord-versie die de Surinaamse militaire autoriteiten aan de dood van Panday hebben gegeven. Volgens de Kamer zou de commissie over gegevens beschikken waaruit blijkt dat Panday door de Militaire politie is vermoord.

GAANDE

Van den Broek, die het onderzoeksrapport heeft ontvangen, schrijft dat hij dit soort mededelingen daarin niet heeft aangetroffen. Hij citeert uit het rapport: "Nadat de heer Panday vrijwillig uit Nederland was teruggekeerd naar Suriname werd hij op het vliegveld aangehouden. Toen hij zich op het vliegveld in bewaring bevond bij de Militaire politie, heeft hij zichzelf, volgens de van overheidswege met het onderzoek belaste functionarissen, door ophanging van het leven beroofd. Degenen die dé klacht hebben ingediend, beweren dat hij is vermoord. Het onderzoek is nog gaande". Volgens Van den Broek werpt dit derhalve geen nieuw licht op het gebeurde.
Panday keerde begin november 1988 terug vanuit Nederland naar Suriname. Op het vliegveld Zanderij werd hij gearresteerd en zonder aanklacht in voorarrest gezet. Volgens de officiele versie heeft Panday zich toen in zijn cel opgehangen. Tijdens een Kamerdebat naar aanleiding van zijn dood, op 24 november vorig jaar, zei Van den Broek er van overtuigd te zijn dat de man zichzelf van het leven had beroofd.

Curaçao in coverstory van Time:

EEN STORTVLOED VAN SMERIGE DOLLARS

WILLEMSTAD —'Een stortvloed van smerige dollars', luidt de kop van het hoofdartikel van Time Magazine deze week. Het thema: de witwasserij van geld: drugsgeld, belasting-ontduiking. De Nederlandse Antillen - en dan met name Curacao - komen er in voor en hóe.

Het artikel wordt geopend, met een transactie in Willemstad, 'the sunny Caribbean capital', waar een bankier (van het Credit Lyonnais Nederland kantoor) en een Amerikaanse gast door een casino naar een eetzaal 'overlooking the harbour' lopen. De cliënt maakte melding van een 'six-figure windfall' die hij verwacht en die hij stilletjes naar de VS wil brengen. De bankier is in eerste instantie ietwat terughoudend, maar besluit de klant toch te helpen, in de vorm van een zogenmaamde 'Dutch sandwich'.

Het Time- artikel gaat uitgebreid in op deze praktijken, die zich in tal van money laundring- centra plaats vinden. De Antillen verschijnen op de 'Timekaart', als een van de 'friendly neighbourhood cleaners'. Andere landen en steden die op deze kaart voorkomen zijn onder andere Los Angeles, Toronto, New York City, Isle of Man, Lichtenstein, Nassau (Bahamas) en Cayman Islands. Over de Nederlandse Antillen wordt gezegd: 'Promotors van de 'Dutch Sandwich', een 'tax dodge' geliefd bij filmmaatschappijen en enige grote multinationale maatschappijen.
In het zes bladzijden tellend artikel verschijnen ook enige 'sticky fingers', zoals General Manuel Noriega, Ferdinand Marcos en Aldo Gucci, die gretig gebruik maken (of maakten) van de witwasserij-mogelijkheden, terwijl als een rode draad door het artikel de boodschap loopt dat in vele gevallen de 'dirty dollars' afkomstig zijn van drugstransacties.

DOOR PARLEMENT HERDACHT

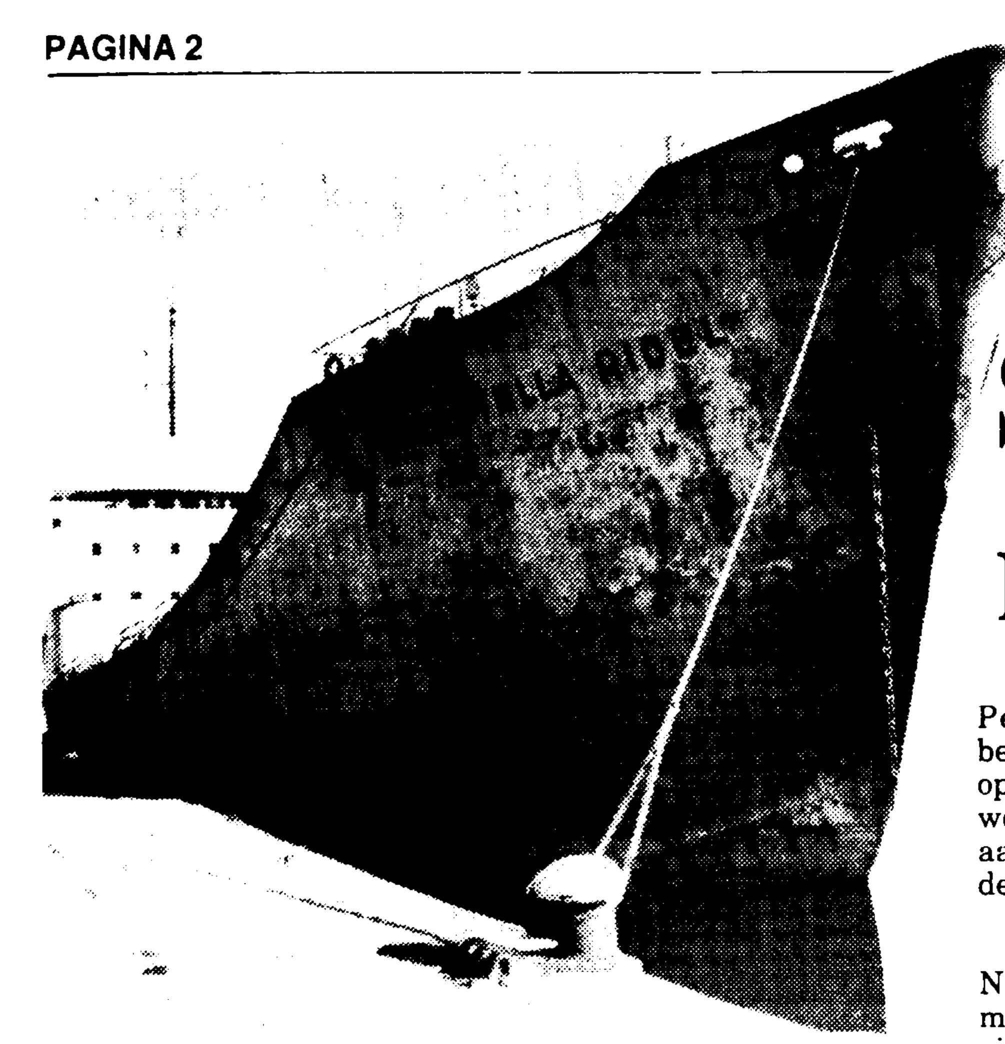
Absolute eerlijkheid geprezen

Sacharov dood

NEW YORK — Andrej Sacharov is dood. Dit hebben leden van zijn familie in New York bekendgemaakt. Sacharov werd 68 jaar. De Sovjetrussische winnaar van de Nobelprijs voor de Vrede overleed in de nacht van donderdag op vrijdag in Moskou. Sacharov die wordt beschouwd als 'de vader van de Sovjetrussische waterstofbom' kreeg de Nobelprijs in 1975. Hij werd beschouwd als de beroemdste dissident van de Sovjetunie en leefde gedurende zeven jaar in ballingschap in Gorki. Eind 1986 werd hij vrijgelaten op gezag van partijleider Mikhail Gorbatsjov.
Yefrem Yankelevich, de echtgenoot van zijn stiefdochter, zei per telefoon 'wij denken dat het zijn hart was'. De Sovjetrussische kerngeleerde was donderdag nog aanwezig op een bijeenkomst van de Inter-regionale-groep, een vereniging van hervormingsgezinde leden van het congres van volksafgevaardigden.

PROMINENTSTE

Het Sovjet-parlement, de Opperste Sovjet, heeft vrijdagochtend aan het begin van de zitting één minuut stilte in acht genomen om eer te bewijzen aan Sacharov.
Vitali Vorotnikov, lid van het regerende Politburo, omschreef Sacharov als 'een van de prominentste wetenschapsmensen van het land en een belangrijke openbare figuur'. Hij noemde Sacharovs bijdrage aan de defensie van de Sovjetunie, de academicus werkte mee aan het ontwikkelen van de Russische waterstofbom, 'groots en uniek'. 'Zijn onvermoeibare activiteit in de openbaarheid kreeg reacties in de hele wereld.
De objectieve analyse van de diverse kanten ervan worden nu het onderwerp van geschiedvorsing', aldus Vorotnikov. 'Alles dat Sacharov deed werd ingegeven door zijn geweten en diepe humanistische overtuiging'.
Daarna werd het woord gevoerd door de afgevaardigde Lichatsjev, ook een wetenschapper. 'Met de dood van Andrej Sacharov verliezen wij een deel van onze harten. Wij waren het met zijn voorstellen eens of oneens, maar hij was een man van absolute eerlijkheid en puurheid. Dit leidde tot zijn academische succes en zijn positie in het openbare leven', aldus Lichatsjev. Daarop herdacht de Opperste Sovjet de overledene met één minuut stilte.
De Amerikaanse regering sprak zijn leedwezen uit over het overlijden van Sacharov. Het Witte Huis noemde hem een historisch persoon en prees hem om zijn inzet voor de rechten van de mens. 'Zijn stem vormde een belangrijke dimensie in de veranderingen die nu in de Sovjetrussische maatschappij plaatsvinden'.
Deze week nog riep Sacharov de Communistische partij op haar grondwettelijk bepaalde leidende rol in de maatschappij op te geven en het voorbeeld van andere Oosteuropese landen te volgen.

Projectgroep Lions Club Curaçao wendt de steven

Stella Rigel niet naar de kelder maar naar Colombiaanse smeltoven

WILLEMSTAD — De Stella Rigel wordt niet meer afgezonken voor de kust van Curaçao. In plaats daarvan laat men een flink gedeelte van het schroot dat in de binnenhaven opgestapeld ligt, in het schip laden. Het geheel gaat als oud ijzer van de hand. Een smeltoven in Colombia wordt de definitieve eindbestemming. De aanvankelijke eindbestemming gaat niet door omdat de zeebodem voor de kust van het Seaquarium zich niet leent voor het neerlaten van wat een duikattractie had moeten worden. Het protest van Defensa Ambiental gaf niet de doorslag.

Dat verklaarden leden van de Lionsclub die bij het project betrokken waren. Zij gaven met nadruk te kennen zeer zorgvuldig te werk gegaan te zijn, de vergunning hadden verkregen voor het afzinken, overleg hadden gevoerd met Stinapa/Carmabi en technische adviseurs en zelfs duikinspecties en hydrografische carteringsacties hadden doen plaats vinden om zich ervan te gewissen dat de locatie zich leende voor het project. Volgens Kees Smalen, projectleider, werd er alles aan gedaan om de gewezen asfalttanker 'milieuschoon' op te leveren en was er gericht gezocht naar rifvrije zeebodem zonder koraal en andere vegetatie. Het scheepswrak zou niet alleen als duikoefenproject annex duikattractie moeten fungeren, maar ook als kunstmatig rif op een plek waar geen rif is.

TE STIJL

De hele zaak gaat niet door omdat de uitgekozen locatie te stijl bleek. Op de geplande diepte tussen 70 en 100 voet (een voet is ongeveer 30 centimeter) bevindt zich normaliter een richel van enkele meters breed waar het schip op neergelaten had kunnen worden. 'Normaliter' moet opgevat worden in die zin dat voor de kust van Curaçao op die hoogte een langgerekt plat eau ligt. In plaats van de verwachte 1:3 helling was er voor de kust bij Seaquarium echter sprake van een helling van 1:1. Pas op 170 voet is er een plateau. Daar had het schip kunnen liggen, ware het niet dat het internationaal als een ongeschikte diepte wordt ervaren. Zeker als het gaat om een duikoefenobject voor onervaren duikers. Duiktechnische en veiligheidsaspecten spelen hier een rol. Een gevaarlijke situatie creëren is niet de opzet, zeggen de Lions.

GEEN SOELAAS

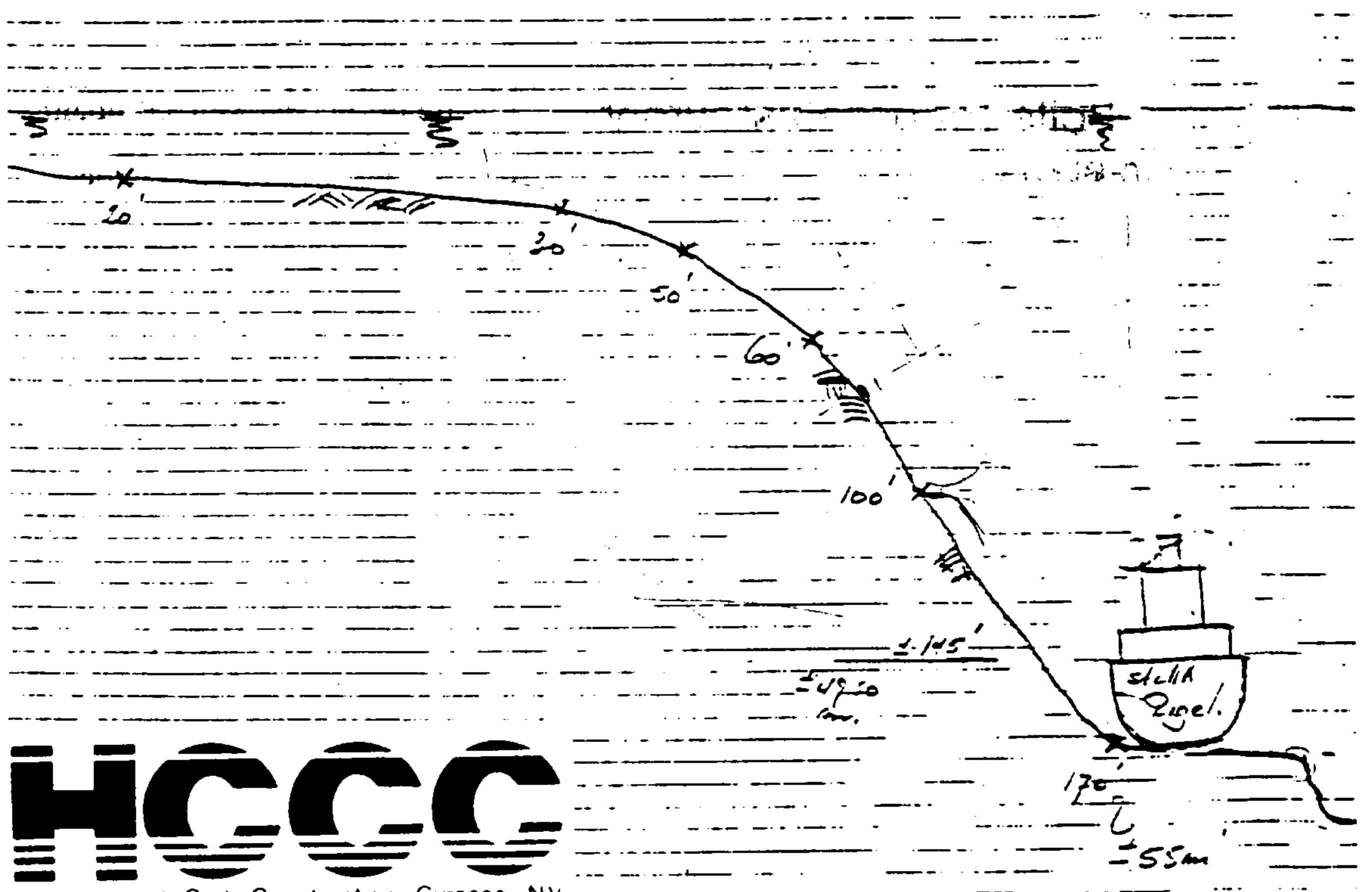
Het plan om de Stella Rigel op te hangen aan kabels die bevestigd zijn aan heipalen van 24 meter lengte bood geen soelaas, omdat zelfs de smalste richel ontbreekt en het gevaar reëel is dat bij de eerste de beste flinke storm de verankering het zou begeven en het 1140 ton wegende gevaarte alsnog zou afglijden. Technisch adviseur Peter Huisman van het bedrijf HCCC dat zich richt op de constructie van havenwerken zag geen heil in het aanbrengen van zes palen in de helling boven het schip.

NIET ZO GESCHIKT

Naar het oordeel van Huisman is de kust van Curaçao eigenlijk ook niet geschikt voor het afzinken van scheepswrakken. Overigens zou onderzoek uitgewezen hebben dat er op minstens drie andere lokaties op Curacao wel een schip neergelaten kan worden, waaronder het gebied voor het Princess Beach. De vraag is echter of het dan nog een serviceclubproject zou zijn, daar in het oorspronkelijke plan de Stella Rigel in de nabijheid van het Dive Hotel geplaatst zou worden dat vernoemd is naar de Lions. Er zal geen sprake zijn van het uitwijken naar andere locaties omdat met Carmabi is overeengekomen dat alleen Seaquarium als locatie bestudeerd zou worden. Bovendien is er alleen vergunning gevraagd en verkregen van het Bestuurscollege voor die ene plek. Voor een alternatieve laatste rustplaats van de Stella Rigel moet een nieuwe aanvraagprocedure gestart worden en daar hebben de Lions weinig trek in, zo gaven zij gisteren te kennen.

■ *Achter de Lions-tafel, vl.n.r. Alexander, Schmale, Domhoff, Aster en Huisman.*

■ *Een dwarsdoorsnede van de zeebodem voor de kust ter hoogte van Seaquarium toont het plateau op 170 voet (ongeveer 55 meter) dat te diepliggend bevonden werd; en toont de onmogelijkheid op een hoogte van 100 voet een schip neer te laten. Zelf met 24 meter lange ankers op een hoogte van 30 voet zou het 'ophangen' van het schip een hachelijke zaak worden.*

KLEINER WRAK

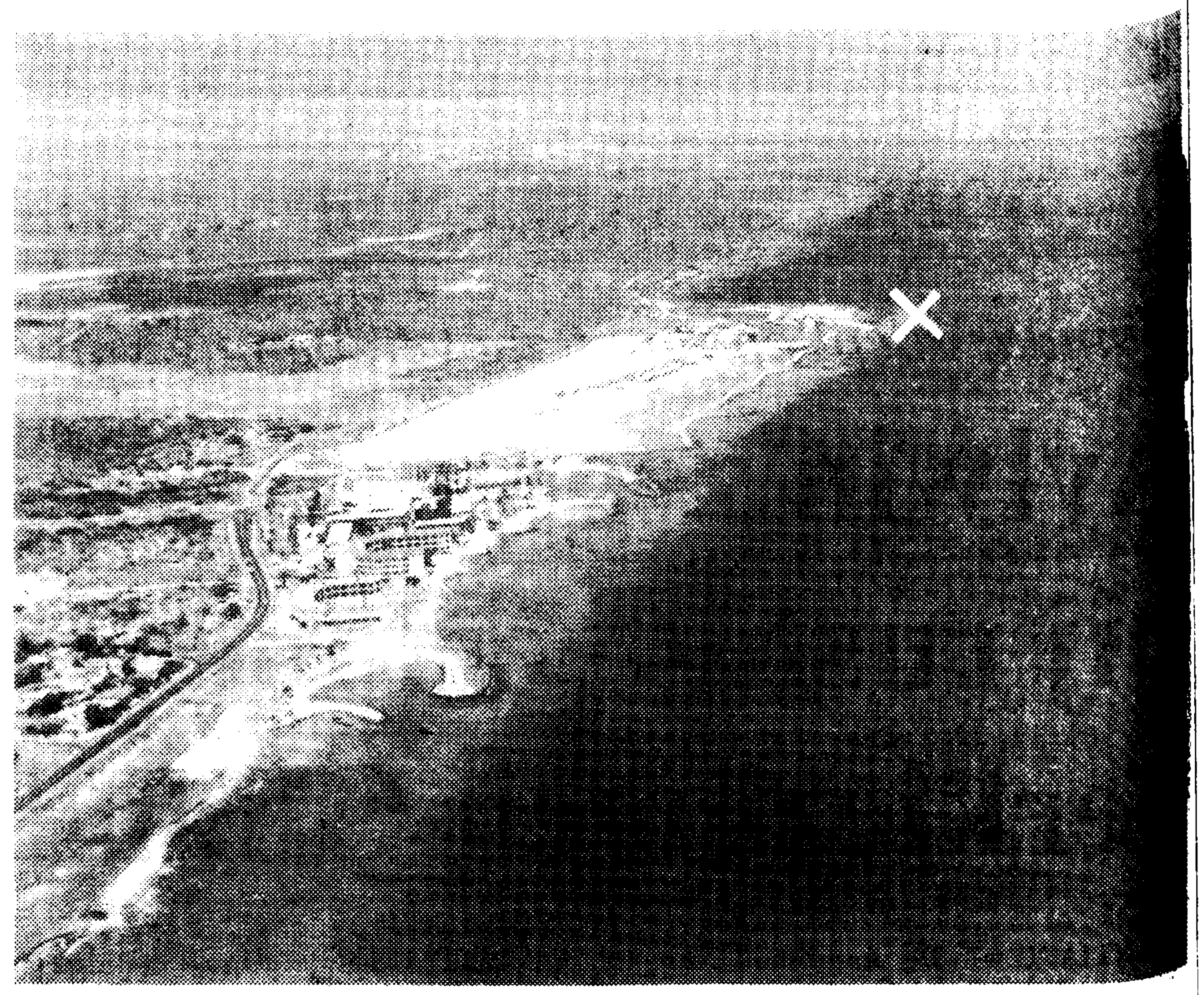
Het plan om een boot tot zinken te brengen voor Seaquarium hebben de Lions niet geheel laten varen. Een ander duikoefenobject zou wel afzinkbaar zijn, mits het kleiner is. Het idee van een kleine scheepswrak is echter omgeven door een heleboel 'ifs' en het Stella Rigelcomité meent de indruk binnenkort te zullen beginnen aan een nieuw duikproject. Voorlopig zal de liefhebber van wrakken het dus moeten doen met de Superior Producer in de wateren voor Holiday Beach.

Woensdagavond kreeg de verkoop van de Stella Rigel zijn beslag. Voor hoeveel gulden het voor een symbolisch bedrag geschonken asfaltschip in Colombiaanse handen is overgegaan, wilde men donderdag nog niet bekendmaken. Wel zei Smalen tegenover mensen van de pers dat de opbrengsten uit de verkoop voor 'duikdoeleinden' aangewend zullen worden.

AANVARING

De aanvaring met Defensa Ambiental heeft de gemoederen binnen de serviceclub wel bezig gehouden. In verkeerde aarde vielen de strijdlustige opstelling van DA en haar uitdaging aan de Leeuwen een geldbedrag als boete te betalen in het geval het door de Lions veilig geachte project toch schade zou berokkenen aan het onderwatermilieu. Evenwel heeft overleg plaatsgevonden tussen de club en DA. Een protestbrief van DA bevatte in de laatste alinea een aankondiging dat Lions rekening moesten houden met verdere 'acties' als zij hun plannen zouden doorzetten. Al spoedig bleek dat deze alinea door een 'administratieve fout' onbedoeld in de eindversie van de brief gehandhaafd was. Excuses werden aangeboden. Gesprekken leverden inzicht in en respect voor elkaars standpunten, zo werd gisteren gesteld als conclusie door het Stella Rigel-comité. Wel betreurde men dat door de nogal heftige DA-aanval de indruk werd gewekt dat de projectgroep zomaar in het wilde weg aan de gang was. De eisen die de projectgroep stelden waren hoog, pas als aan die voldaan waren zou het plan doorgang vinden. Te allen tijde is gerekend met de mogelijkheid dat het project om welke reden dan ook niet haalbaar zou zijn. Diverse deskundigen werden in de arm genomen. Aldus de verklaring van de projectgroep aan de pers.

Met nadruk werd ontkend dat men gezwicht zou zijn voor de druk van Defensa of voor de dreiging van maatschappelijk gezichtsverlies.

■ *Het kruisje op de archieffoto van HCCC markeert de locatie waar de Stella Rigel afgezonken zou worden.*

WILLEMSTAD —Voorzitter van Defensa Ambiental, Mario Kleinmoedig wilde vanmorgen nog geen reactie geven op uitspraken van Tom Domhof betreffende de genoemde stichting. Domhof, die namens de Lionsclub sprak, deelde gisteren mede dat het schip Stella Rigel niet meer zal worden afgezonken voor de kust van Curaçao. Hij sprak echter met klem tegen dat de protesten van Defensa Ambiental enige invloed hadden gehad op deze beslissing. De Lionszegsman gaf verder te kennen Defensa Ambiental maar een 'vreemde club' te vinden.

"Wij zullen met een gepaste reactie komen" aldus Kleinmoedig. De voorzitter van de milieu-beweging vond het veel belangrijker dat de dumping van het schip niet doorging.

Carla C blijft mogelijk maar twee maanden weg

WILLEMSTAD/ORANJESTAD —De mogelijkheid is niet uitgesloten, dat de Carla C cruise binnen twee maanden of zelfs eerder weer naar Curacao komt. Veel hangt af van het gesprek dat vandaag in Fort Lauderdale plaats vindt tussen de Curacaose delegatie bestaande uit gezaghebber Elmer Wilsoe en gedeputeerde Ruben Page en de top van de Costa Lines. Ook de Carla C agent op Curacao, SEL Maduro and Sons, is telefonisch druk aan het onderhandelen met de Costa Lines. SEL Maduro en Sons- directeur op Aruba, Hans Henriquez, verklaarde gisteren voor de Arubaanse tv, dat Carla C Aruba slechts twee maanden zal aandoen.

Manager shipping van SEL Maduro op Curacao, Edy Stassart, verklaarde vandaag aan de Amigoe, over dit vraagstuk nu nog niet al te veel kwijt te willen. 'We moeten even gewoon niets hierover melden, anders gaan de autoriteiten weer op hun lauweren rusten,' aldus de manager, die wel bevestigde dat het SEL kantoor in Willemstad gisteren telefonisch contact had met de Costa Lines en dat hij de indruk kreeg dat men overweegt binnen niet al te lange tijd weer naar Curacao te zullen komen. 'Maar nogmaals, meldt hier nu om taktische redenen niets over. De delegatie zal wel een persconferentie geven, na terugkeer.'

De indruk dat Carla C terugkomt naar Willemstad, heeft kennelijk ook SEL Maduro-directeur Henriquez op Aruba. Hij zei gisteravond in Telenotisias dat Carla C enkel voor één of meer maanden naar Aruba uitwijkt, om vervolgens weer naar Curacao terug te keren. Wat het resultaat van de Fort Lauderdale besprekingen wordt zei Henriquez niet te kunnen voorspellen. Hij voegde daar wel aan toe, dat Aruba alles op alles zal zetten om dit cruise schip op Aruba te houden.

Het argument dat de Costa Lines gebruikte de Curacaose haven niet meer aan te zullen doen, was een serie overvallen op hun passagiers. De laatste overval van een groep van 21 personen bij San Pedro was voor de firma kennelijk de druppel. Dezer dagen werd echter bekend, dat de Costa Lines waarschijnlijk slechts een 'waarschuwing' geuit heeft en daarmee de autoriteiten heeft willen wakkerschudden, om de bewaking op te voeren.

Aruba overigens kan ook weer rekenen op de komst van de Royal Princess en de Pacific Princess. Destijds vielen acht bezoeken uit, maar nu komen deze schepen veertien maal terug. Dit houdt onder meer verband met de schade die orkaan Hugo aanrichtte aan St Croix en het feit dat St Maarten al 'volgeboekt' is wat het aantal cruise calls betreft.

Bejaarde man beroofd

WILLEMSTAD — Een man van 69 jaar deed aangifte van beroving. Hij vertelde aan de politie dat hij ter hoogte van Toko Agarri door een hem onbekende man werd aangesproken. Deze vroeg hem om geld. Toen de bejaarde man weigerde rukte de jongeman de hemdzak van het slachtoffer stuk en rende vervolgens met de twee gulden die daarin zaten weg. De politie onderzoekt de zaak.

Robeco Groep

WILLEMSTAD — De Raad van Commissarissen heeft besloten aan de algemene vergadering van aandeelhouders van Robeco nv, Rolinco nv, Rorento nv en Rodamco nv voor te stellen prof. dr C.J. Oort en mr P.C. van den Hoek te benoemen tot lid van de Raad van Commissarissen.

Oort is adviseur van de Raad van Bestuur van de Algemene Bank Nederland nv en buitengewoon hoogleraar aan de Rijksuniversiteit Limburg. Van den Hoek is advocaat en partner bij Stibbe, Blaisse & De Jong, advocaten en notarissen te Amsterdam.

WILLEMSTAD —In twee woningen in Otrabanda hield de politie twee vrouwen aan. De 45-jarige H.R. en de 24-jarige E.N. verblijven illegaal op het eiland en werden overgegeven aan de vreemdelingenpolitie. Deze zal hun zaak verder afhandelen.

Centenial Tennis toernooi

WILLEMSTAD — Op 19 januari van het volgend jaar gaat het bekende Centenial Tennis Toernooi van start. Het Centenial toernooi is bedoeld voor koppels die samen 100 jaar of ouder zijn. De wedstrijden vinden plaats op de banen van het CSC te Damacor.

Aangezien er maar een gelimiteerd aantal koppels kan meedoen is het zaak dat men zich zo spoedig mogelijk opgeeft. De inschrijvingen kunnen vanaf vandaag geschieden tot en met maandag 15 januari en wel bij het CSC te Damacor. Er zal gespeeld worden in een winnaars en een verliezersronde. De organisatie is in handen van Kenneth Hennep en het commité Centennial Toernooi.

TELECURAÇAO

VRIJDAG: 17.00 Ora pa mucha; 17.15 AGHUSA met Leo Floridas; 17.30 Man drechi di Dios; 17.45 Ahedres na plaka chiki met Omalio Merien; 18.00 Mira i Skucha, 18.30 Informe deportivo met Hector Rosario; 18.45 Nieuws in het Nederlands; 18.56 Tempu pa Dios; 19.00 Show di Job: 'Era'; 20.00 Notisiero Tele-8; 21.00 Moda ku Mylène special: 'Topaz'; 21.15 Musical special; 22.00 Wega di Number Korsou; 22.10 Special: 'Countries & people'; 22.30 Late movie 'Riding Tall'; 24.30 Sluiting.

(wijzigingen voorbehouden)

Onderstation Julianaplein in gebruik

Kodela nu in staat tot optimale dienstverlening

WILLEMSTAD — Het splinternieuwe onderstation van KODELA aan de Julianaplein is gisteren officieel in gebruik genomen. In zijn speech zei president-commissaris van KODELA, gedeputeerde Toolinchi Pietersz, dat het electriciteitsbedrijf met het nieuwe substation op de economische onwikkeling van Curaçao vooruitloopt. Volgens hem heeft KODELA het punt bereikt waarbij het in staat is alle delen van Curaçao, te allen tijde van electriciteit te voorzien.

Een van de belangrijkste taken van het nieuwe onderstation is dat het de taak van het onderstation Punda kan overnemen ingeval van een calamiteit of onderhoudswerkzaamheden. 'Dit is zeer belangrijk omdat dit centrum van bedrijvigheid en regeringsaktiviteit nu van permanente back-up is voorzien', legde PR Tania Henriquez, namens KODELA uit. In het nieuwe station wordt gewerkt met een zeer geavanceerde computersysteem waarbij zelfs afstandsbediening mogelijk is.

De capaciteit van het onderstation Julianaplein kan later worden uitgebreid zodat ook het gebied rond Seaquarium eronder valt. Het gaat om een streek waarvan wordt verwacht dat economische aktiviteiten de komende jaren een enorme vlucht zullen nemen. Gedeputeerde Pietersz doelde zeker op deze uitbreidingsmogelijkheid van het onderstation toen hij zei dat KODELA hiermee op de economische ontwikkelingen vooruitloopt.

Directeur ir. Mario Evertsz van KODELA zei in zijn speech dat veel consumenten klachten hebben over het inningsbeleid van het bedrijf. 'De betaling van de rekeningen is een onmisbare schakel, willen wij tot een optimale produktie en distributie van electriciteit komen', aldus Evertsz.

'Toen we aan het begin van de jaren tachtig KODELA overnamen van OGEM was er jarenlang niet in de structuur van het bedrijf geinvesteerd. Wij hadden toen een enorme achterstand in het vernieuwingsproces en we waren daardoor ook niet in staat tot een foutloze distributie van electriciteit. Nu kunnen we trots zeggen dat we op eigen kracht deze achterstand geheel hebben ingehaald. KODELA draait economisch onafhankelijk. Onze omzet is gegroeid van 55 miljoen gulden in 1988 tot 155 miljoen gulden in 1989' (55 miljoen is erbij gekomen van de watervoorziening), zegt Evertsz.

De directeur zei verder dat de bedoeling is om ook van de waterdistributie een rendabel proces te maken. 'Dit jaar hebben we al een vermindering van de exploitatiekosten van ongeveer vijftien miljoen gulden bereikt. In april 1988 bij de overname was dit 42 miljoen, nu ligt het rond de 28 miljoen. Wij streven naar een bedrijfseconomische grondslag. Dit houdt in dat we moeten komen tot een grens waarbij de gehele watervoorziening uit de in- en verkoop betaald kan worden zonder dat de overheid erbij hoeft te springen.

Het nieuwe substation heeft in totaal zes miljoen gulden gekost en is ontworpen door de lokale architect Alberto Badaracco. 'Wij hadden veel klachten van mensen in de omgeving, dat het oude substation een lelijke blok cement is, dat niet past in het geheel van koloniale huizen in de buurt. Daarom moest het nieuwe onderstation voldoen aan de technische voorwaarden van zo'n station maar tegelijkertijd ook mooi van buiten zijn', aldus Pietersz.

■ *Met het doorknippen van het lint door de moeder van architect Alberto Badaracco werd de officiële opening van het nieuwe onderstation van KODELA een feit. Op de foto (v.l.n.r.) gedeputeerde Tolinchi Pietersz, mevrouw Badaracco, ir. Mario Evertsz, directeur van KODELA en PR Tania Henriquez.*

■ *Na de openingsplechtigheid werden de aanwezigen in twee grote groepen verdeeld die onder begeleiding van twee technici een rondleiding maakten in het nieuwe gebouw.*

COMMENTAAR

Referendum

UIT ENQUETES, uit publikaties van allerlei organisaties en uit programma's van politieke partijen blijkt, dat de Nederlandse Antillen binnen bepaalde tijd geen totale onafhankelijkheid wensen, dat wil zeggen los van het Koninkrijk der Nederlanden. Slechts de nieuwe partij Kara van de Curaçaose auteur Frank Martinus Arion heeft een jaar genoemd: 1998. Maar die partij zal vooreerst bij de komende Statenverkiezingen moeten tonen hoe groot haar maatschappelijk draagvlak is.

Vooralsnog kan ervan worden uitgegaan, dat Kara er niet in is geslaagd om nu al het meerderheidsstandpunt honderdtachtig graden te draaien. Met andere woorden: de discussie over de staatkundige structuur van de Nederlandse Antillen zal de komende tijd nog gaan over de vraag: een 'lichter' - of zo men wilt - een 'verlicht' Statuut dan wel een Gemenebest Sui Generis, dat tot heden toe nog niet nader is gedefinieerd. Maar vast staat, dat het merendeel van de Antilliaanse bevolking een band met Nederland wil behouden.

In beide situaties komt het er op neer dat Nederland de externe overheidstaken, het buitenlands beleid en defensie, voor onbepaalde tijd zal dienen uit te voeren. Of Nederland daartoe bereid is, zal afhangen van de vraag in hoeverre Nederlanders de Antillianen als landgenoten beschouwen en vice versa.

Frankrijk heeft verdedigingsverdragen gesloten met verscheidene Afrikaanse landen en het Verenigd Koninkrijk heeft de verdediging van Belize op zich genomen. 'Maar er is in dergelijke situaties geen nationale verbondenheid (meer). Wat deze grotere Europese mogendheden doen, geschiedt uit 'raison d'état' en kan om dezelfde reden worden beëindigd', schrijft mr G.A.M. Wehry, werkzaam bij het ministerie van Buitenlandse Zaken.

Hij voegt er aan toe, dat Nederland thans een te kleine mogendheid is ooit dergelijke verplichtingen uit 'raison d'état' aan te gaan. Maar wel kan Nederland hiertoe besluiten indien het land deze als eigen verplichtingen ziet jegens het Antilliaanse volk.

En dat is slechts dan het geval, wanneer de Antillianen hun verbondenheid met Nederland blijven tonen en die wens 'hard' zullen maken in een referendum.

Porto Paseo

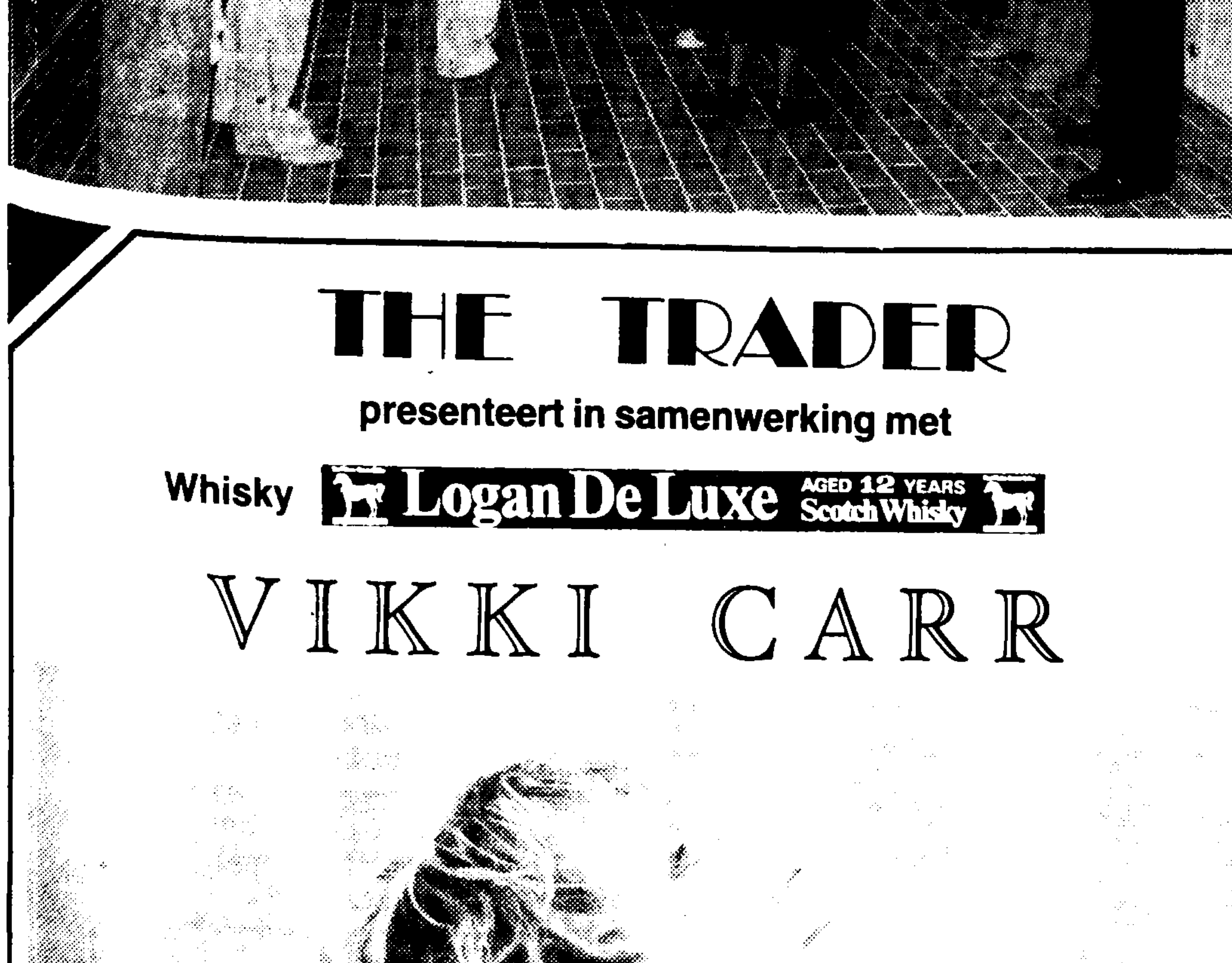
ER ZIJN gegronde redenen aan te voeren om vandaag, 15 december 1989, te omschrijven als een historische dag voor Otrobanda vanwege de opening van het project Porto Paseo, pal achter het monument voor Felix Chacuto en de cruiseterminal.

Porto Paseo is een bewijs van hetgeen verbeeldingskracht en daadkracht tot stand kunnen brengen: een schitterend geheel dat alle mogelijkheden in zich heeft om uit te groeien tot een lokale en internationale attractie van grote faam. Het kan bovendien als voorbeeld dienen voor overige plannenmakers en project-ontwikkelaars die de schoonheid van Curaçao met zijn fabuleuze binnenstad onderkennen.

Ongetwijfeld kan Porto Paseo dienen als begin van het totale herstel van Otrobanda. Nu al is er sprake van een opleving in de directe omgeving van het complex, dat een jaar geleden nog een onbeschrijflijke puinhoop was. Met een voor Curaçao ongekende inzet is er gewerkt aan het herstel, de verfraaiing en modernisering van de ruïnes - met behoud van de geheel eigen Otrobanda-sfeer.

Vele woorden van lof zijn op hun plaats voor de initiatiefnemers Steve Boom en Eric Wormgoor die de visie hadden om van dit deel Otrobanda 'het Montmartre' van het Caribisch gebied te maken én voor Ton Massizzo, in wie Boom en Wormgoor een partner vonden die de dromen van hen kon waarmaken.

De Kamer van Koophandel en Nijverheid van Curaçao heeft het dit jaar wel héél eenvoudig bij de bepaling welk project in aanmerking zal komen voor de jaarlijkse prijs voor het beste initiatief tot verdere ontwikkeling van het toerisme: Porto Paseo.

In binnenstad en Saliña

Dertig SKS-bewakers gaan politie bijstand verlenen

WILLEMSTAD — Dertig bewakers van de eilandelijke veiligheidsdienst SKS (Servisio di Kontrol i Siguridat) helpen de politie vanaf vanmorgen een handje met de handhaving van de veiligheid en de bewaking van de binnenstad (Punda en Otrobanda) en Saliña. In februari volgend jaar komen daar nog eens dertig SKS-ers bij. Tegen die tijd zal een commissie rond zijn met zijn werkzaamheden met betrekking tot de vaststelling van de rechtspositie van deze bewakers, die de status van bijstandspolitie zullen krijgen. Ze zijn momenteel al buitengewoon agent van politie, mogen (verbaliserend) optreden tegen mensen die de wet overtreden en dragen wapens: die moeten, na het werk, weer terug naar het depot van de SKS, vertelde gisteren waarnemend gezaghebber, Dito Mendes, tijdens een persconferentie.

De waarnemend gezaghebber benadrukte, dat deze beslissing geheel los staat van de incidenten die zich de afgelopen weken voordeden, waarbij toeristen het doelwit werden van diverse gewapende overvallen. Het besluit de SKS-ers in te schakelen viel al op 15 november in het Bestuurscollege, zei hij.

De laatste overval op een grote groepen cruise-toeristen had een waar shock-effect, vooral omdat de Costa Lines liet weten dat de Carla C als gevolg van de toenemende criminaliteit, de Curacaose haven niet meer zal aandoen, maar naar Aruba te zullen gaan.

Een delegatie bestaande uit gezaghebber Elmer Wilsoe en gedeputeerde van toerisme Ruben Page ging vandaag hals over kop naar Fort Lauerdale, om Costa Lines over te halen zijn beslissing te herzien.

Direkt werd ook aangekondigd dat de bewaking bij de stille toeristische plekken op het eiland opgevoerd zal worden. Ook op de minder stille plekken, de binnenstad en Saliña, zal het veiliger worden, nu er ingaande vandaag dertig SKS-bewakers een oogje in het zeil houden. Het aantal heeft te maken met het feit dat de andere, eigenlijke werkzaamheden van de SKS-ers, de bewaking van overheidsgebouwen en dergelijke, ook normaal moet doorgaan.

Politie-commissaris, Wim Tweeboom, zei gisteren tijdens de persconferentie dat de politie de komst van de SKS- bijstand toejuicht. De politie krijgt daarmee ook iets meer tijd en ruimte zich met andere 'echte' politiewerkzaamheden bezig te houden.

Een commissie bestaande uit vertegenwoordigers van de ambtenarenvakbond ABVO, de politievakbond NABP de SKS en de politie houdt zich bezig met het vraagstuk van de rechtspositie van deze groep, alsook de kwestie van het dragen van wapens. Besloten werd reeds, dat de SKS-ers niet als zodanig in dienst zullen treden van de politie. Ze blijven in SKS-dienst maar zullen wel gaan werken met roosters die de politie in elkaar zet, liet de waarnemend gezaghebber weten.

Weekend

DE LEZERS van de Amigoe op Curaçao treffen vandaag de advertentie-rubriek Weekend aan op pagina 4. Vanwege de toevloed van advertenties in verband met de komende feestdagen hebben we deze keer de vaste plaats op de achterpagina moeten 'verlaten'. Desalniettemin wensen wij de lezers veel advertentie-plezier met Weekend!.

DIRECTIE

Examens hondenclub

WILLEMSTAD — Aanstaande zondag worden de examens afgenomen voor de leden van de stichting Hondenclub. Dat gebeurt tussen half negen 's morgens en half een 's middags in hòfi Rust en Burgh. Daar kan men dan ook terecht voor informatie over de cursussen van de hondenclub.

WEEKEND

AGENDA ARUBA

KANTOORUREN AMIGOE: 08.00-12.00/14.00-17.30 uur; zaterdag gesloten.

TELEFOON: 24333. Voor spoedgevallen na kantoortijd: 21639, 22316 en 24508. Pageboy 127-743

TELEFAX: 22368.

BANKREK. nr 10 815 445 Banco di Caribe

POLITIE 100

ALARMCENTRALE: 115.

ZOEKERTJES verschijnen op dinsdag en vrijdag en kunnen iedere dag tussen 08.00-12.00/14.00-17.00 uur worden opgegeven; behalve op zaterdag. Alleen zoekertjes, die op maandag en donderdag vóór 10.00 uur binnen zijn, kunnen de dag daarop (dus dinsdag en vrijdag) verschijnen.

BIOSCOPEN
PRINCIPAL: 20.30 uur **The Experts** (comedy drama, 14 jr).
DRIVE-IN: 20.30+24.00 uur **Fletch** (comedy, 14 jr).

*****

DOKTER HART KINDER-POLIKLINIEK (Shakepearestraat 13, tel.: 27263/24300): spreekuren maandag t/m zaterdag van 08.30-11.30 uur; maandag, woensdag en vrijdag ook van 15.00-18.00 uur.

*****

CENTRO MEDICO CARABOBO (L.G. Smith Boulevard 34, tel.: 21777): dra L.G. Bake-Martinez, Engleandstraat 7, tel.: 24696

*****

NARCOTICS ANONYMOUS HELPLINE: tel.: 38989 (24 uur per dag).

*****

WIT GELE KRUIS Oranjestad tel.: 23168; **Noord**: tel.: 23425; Santa Cruz en Paradera tel.: 28288/25543; Savaneta en Brazil: tel.: 47020/48301; San Nicolas: tel.: 45906; Dakota tel.: 29008 (wijkgebouw), 24444 (kantoor)
(voor brandgevallen, ongelukken of een of ander ongeluk gelieve Alarmcentrale op te bellen, tel.: 115)

*****

TELEARUBA
VRIJDAG: 18.00 Kissy Furr; 18.27 He-man; 18.50 CNN Sports, 19.10 Showbiz today; 19.30 Ripiti y gana; 19.55 Sportlotto; 20.00 Telenoticias; 20.30 Inside stories: 'Home'; 21.00 CNN international news; 21.45 Movie of the week: 'A child called Jesus' (deel 1); 23.30 Sports late night; 24.00 Sluiting.

*****

DIVERSEN
FLIGHT INFORMATION CENTER: dagelijks geopend van 07.00-20.00 uur; na 20.00 uur informaties via verkeerstoren.

ESSO SERVICE CENTER (Oranjestad): **24.00 uur per dag geopend** (alleen gesloten van zondag 20.00 uur tot maandagmorgen 07.00 uur)

STICHTING ZIEKENVERPLEGING ARUBA
DOKTER HORACIO ODUBER HOSPITAAL (tel.: 24300).
Bezoekuren:
Kinderafdeling: doorlopend bezoek van 08.00-20.00 uur.
Andere afdelingen: van 11.00-12.00/15.00-15.45/18.30-19.30 uur.
Rookverbod:
Er is een algemeen rookverbod in het hospitaal. Slechts op enkele recreatieplaatsen in het hospitaal mag er gerookt worden.

KONINGIN WILHELMINA FONDS (tel.: 24652/22817): informatiecentrum woensdag geopend van 08.30-12.00 uur - Paardenbaaistraat 8 (boven).

FADA (Paardenbaaistraat 8, tel.: 32999): voor inlichtingen omtrent preventie alcohol/drugsmisbruik.

MUSICAL YOUTH SAN NICOLAS: 19.30 uur opening muziekcongres - Centro di Barrio Brazil

ARUBAANSE DANS- EN BALLETSCHOOL: 18.00-19.00 uur culturele middag - John Wesley auditorium.

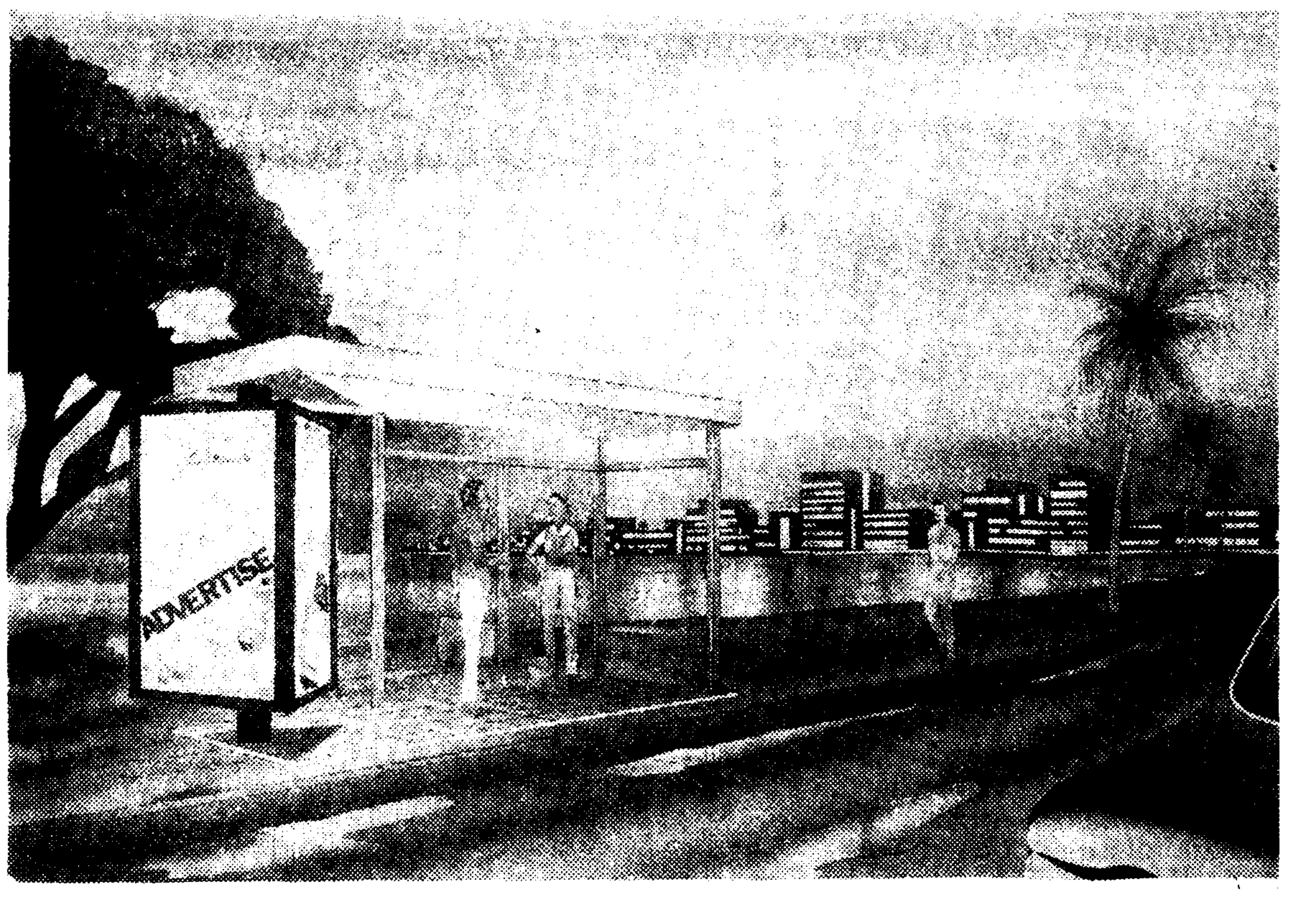
*****

ZATERDAG
DIVERSEN
SPORT
STICHTING SCHOOLZWEMMEN: iedere zaterdagmorgn van 10.30-11.30 uur zwemles in de zee voor het Golden Tulip Aruba Caribbean Hotel

VOETBAL (**int. jeugdtoernooi**): 14.00 uur start defilé; 15.00 uur (tot 12 jaar) Aruba vs Venezuela; 16.00 uur (tot 16 jaar) Aruba vs Ecuador - Wilhelminastadion.

SOFTBALL (**Aruba Softball Bond**): 12.00 uur Eman Trading vs Tremont Seagrams; 14.00 uur Ahtletics Amstelito vs Frisian Flag; 16.00 uur Balocks vs Olympic - Caribeterrein.

SCHAKEN (**CAVA**): **14.00-18.00 uur simultaan seance met de Venezolaanse schaakmeester Uvencio Blanco** - Sociedad Bolivariana.

Reeds vierduizend in Nederland

Binnenkort plaatsing bushaltes van Arubus

ORANJESTAD — In de eerste week van maart 1990 zullen de eerste 35 van de honderd abri's (bushaltes) langs de openbare wegen worden geplaatst. De bushaltes zijn bestemd voor Arubusbussen en alle andere transportmiddelen in het openbaar vervoer. De eerste 35 zullen worden geleverd door de Valla-Aruba nv van Kenneth Ecury en Dito Eman.

Minister van Vervoer en Communicatie Elio Nicolaas verklaarde gisteren dat de bushaltes het eigendom van Arubus zullen worden, zonder dat Arubus in dit projct geïnvesteerd heeft. De investering wordt gedaan door Valla-Aruba nv die zijn inkomsten zal verkrijgen uit de reclames die geplaatst worden op een driehoekige zuil die bij elke bushalte hoort. Arubus ontvangt een deel van reclame-opbrengsten. De minister zei dat Arubus als gesubsidieerd bedrijf financieel zelf niet in staat is een dergelijk bushalteproject te financieren. Zowel zijn persoon als Arubus zijn dan ook zeer ingenomen met het aanbod van Valla-Aruba.

BELANGSTELLING

Kenneth Ecury gaf te kennen, dat de bushaltes geleverd zullen worden door Jansen Lichtreclame, een bedrijf dat in Nederland al vierduizend van deze bushaltes geïnstalleerd heeft. Deze firma zorgt niet alleen voor de levering, maar ook voor de installatie van de haltes op Aruba. De haltes, die afzonderlijk een capaciteit voor twaalf personen hebben, zijn opgetrokken van tegen salpeter bewerkt aluminium en verhard glas, met een dak van kunststof.

Op de reclamezuil komen niet alleen reclames, maar ook een wegenkaart van Aruba en de routes van de Arubus. Er bestaat volgens Ecury zeer grote belangstelling voor het plaatsen van reclames. Bij plaatsing voor één jaar betaalt de adverteerder voor elf maanden. Een andere mogelijkheid is reclames voor zes maanden te plaatsen.

De 35 bushaltes vergen een investering van een half miljoen florin en vijf personen zullen werk krijgen om de bushaltes tussen elf uur 's avonds en zeven uur 's morgens schoon te maken en te onderhouden. Minister Nicolaas gaf de verzekering, dat niet toegestaan zal worden dat immorele of partijpolitieke propaganda op de bushaltes aangebracht wordt.

Inrichting doet denken aan klassiek Europees casino

Sonesta Crystal casino opent vandaag poorten

ORANJESTAD — Aruba's nieuwste en meest indrukwekkende casino, het Crystal Casino van het Sonesta Hotel gelegen in Seaport Village, heeft van de regering toestemming gekregen - zoals bekend is de bouw van het hotel nog niet klaar - om het casino ingaande vandaag te openen. Manager van het casino, waarin Meta Corporation en Sonesta gelijke partners zijn, is Lester B[...]

B[...] e[...] v[...] w[...] c[...] b[...]

b[...] u[...] v[...] o[...] k[...] p[...] m[...] m[...] n[...] is E[...]

[...] ti[...] v[...] t[...] k[...] b[...] 2[...] r[...] v[...] f[...] p[...] m[...] w[...] t[...] s[...] g[...] g[...]

heeft het casino een privé salon met een baccarat-roulette en een blackjacktafel waar men geheel privé kan spelen.

Het casino is van 's morgens tien uur tot vijf uur in de ochtend geopend. Begonnen wordt met de slotmachines, terwijl 's middags de tafels opengaan. De officiële opening is volgend jaar maart als andere delen van het Sonesta-complex gereed zijn.

Lester Bullock is er bijzonder trots op dat het gehele casinoproject door Arubanen werd opgezet. Tijdens het recentelijk gehouden 'open house' konden de bezoekers zien dat het casinopersoneel ook de handen uit de mouwen weet te steken. Walter Theysen - met 22 jaar casino-ervaring - is de lokale manager.

VOOR IEDEREEN

Lester Bullock is weliswaar uit Las Vegas aangetrokken, maar voor hem is het weer een 'thuiskomen' op Aruba waar hij zijn jeugdjaren doorbracht. Hij zat op de Julianaschool toen zijn vader manager van het Aruba Carib bean Casino was. Hij heeft vele plannen die op iedereen gericht zullen zijn. 'We have something for everyone', aldus Bullock tot de pers die gistermiddag in tegenwoordigheid van de gebroeders Eduardo en Gerardo de Veer, general manager Levie en andere Sonesta-stafleden een kijkje in het casino konden nemen.

Het personeel zal een belangrijke schakel vormen in het casinoleven door onder meer met een glimlach, warmte en hartelijkheid - die iedere Arubaan in het hart draagt - daaraan bij te dragen. Bullock die zelf ook dealer en pitthoss is geweest, stelde dat veel aandacht aan de relaties - vooral ook met het personeel - zal worden besteed.

Verwacht wordt dat midden januari de eerste honderd kamers van het Sonesta Hotel gereed zijn om gasten te ontvangen, waarna in maart aanstaande het geheel klaar is.

■ *ORANJESTAD — Manchebo en Bucuti Beach Resorts hebben het goede voorbeeld gegeven door een strandschoonmaakmachine aan te schaffen. De machine werd geleverd door de Duitse firma Oel Nolte Manufacturing Company, die gespecialiseerd is in waterzuiveringsmaterieel, materieel ter voorkoming van olievervuiling, strandschoonmaakmachines en andere materieel voor de ruimtelijke veiligheid.*
Foto: Nolte van bovengenoemde firma, die naar Aruba is gekomen om de werking van de machine haarfijn uit te leggen.

ATIA: VREEMDE GANG VAN ZAKEN

Na weigering casinovergunning Harbourtown:

Schadeclaim van miljoenen

ORANJESTAD — Niet alleen bestaat allerwege op Aruba verbazing over de weigering van de regering-Oduber om zich aan een rechterlijk vonnis te houden, dat aan Harbour Town/Swain Wharf een casinovergunning moet worden gegeven, maar de advocaat mr Hans Sjiem-Fat kondigde namens Swain Wharf aan, dat een kort geding zal worden aangespannen tegen de regering. Hierin zal een schadevergoeding van tien miljoen dollar per dag worden geëist voor iedere dag dat de regering-Oduber niet voldoet aan het rechterlijk vonnis. De zaak dient woensdagmorgen om tien uur.

ATIA-voorzitter Hans Schnog vond het optreden van de regering-Oduber een rechtstreekse aanslag op het rechtsbestel. De vraag wordt gesteld in hoeverre men toezeggingen van de regering-Oduber voor serieus kan nemen.

Harbour Town-directeur Leo van Veen liet weten, dat wanneer de regering doorgaat met haar 'pesterijen' tegen Harbour Town er weinig anders overblijft dan naar de overkant te gaan -waar het gebouw van de ministerraad staat - en de sleutels van het bedrijf aldaar in te leveren. Harbour Town is niet van plan op deze wijze met dit project door te blijven gaan.

BENADEELD

Hij herhaalde dat door de houding van de regering de duizenden kopers van timesharing - niet alleen in kamers maar ook in het winkelcentrum - benadeeld worden, terwijl de rechter duidelijk gesteld heeft, dat Harbour Town recht op een casinovergunning heeft.

Advocaat mr Hans Sjiem-Fat noemde de regering een slechte verliezer en bijzonder onsportief door naar het rechterlijke vonnis een dergelijke brief te sturen. 'Deze brief bewijst, dat de regering geen benul heeft van haar verantwoordelijkheid als hoogste bestuursorgaan waarbij geen respect voor de rechtsstaat wordt getoond noch voor onze trias politica en onze rechterlijke macht'.

RESPECT

Sjiem-Fat vroeg zich af waarvoor de regering dan wel respect heeft waneer zij een rechterlijk vonnis naast zich neerlegt. Zoals bekend stelde de rechter in het Harbour Town vonnis geen schadevergoedingsbedrag aan de regering te zullen opleggen, omdat verwachtwerd, dat de rechterlijke beslissing gerespecteerd zou worden, hetgeen thans niet het geval blijkt.

ATIA-voorzitter Schnog vond de gehele gang van zaken erg vreemd, vooral omdat de regering op 21 november een besluit nam, hit vonnis op 1 december werd uitgesproken en op 8 december de premier de brief stuurt die zoveel deining veroorzaakte.

Wapen en munitie bij onderzoek aangetroffen

ORANJESTAD — In de aankomsthal van de luchthaven vond de douanerecherche een scherpe patroon op de Conveyortbelt. In een koffer werden nog 46 soortgelijke patronen aangetroffen.

De Amerikaan T.P. (29), die tijdelijk in een woning te Boegoeroei verbleef, kwam de patroonkoffer ophalen en werd meteen aangehouden op grond van overtreding van artikel 233 van de in- en doorvoerwet. Hij verklaarde de patronen te hebben ingevoerd voor zijn vriend V. Een onderzoek bij V. thuis leverde geen resultaat op doch de recherche had meer geluk tijdens huiszoeking bij de man J.M. te Noord. Aangetroffen werden: een .38 special revolver van het merk Smith & Wesson, zestig karabijn-patronen en een doos met nog 37 karabijn-patronen en 25 patronen voor verschillende kaliber wapens.

M. verklaarde de revolver drie jaar geleden te hebben gekocht bij één van de Venezolaanse barkjes in mei 1988 en doos karabijn-patronen te hebben gevonden in de omgeving van het Huis van Bewaring. M. werd na het opmaken van een procesverbaal in vrijheid gesteld, terwijl de Amerikaan T.P. opgesloten bleef om vermoedelijk uitgezet te worden.

Vragen Christiaans over behoud zeeflora en fauna

ORANJESTAD — Statenlid Marco Christiaans wenst van de ministers van Justitie en van Economische Zaken te vernemen of toestemming werd gegeven aan buitenlanders om in de Arubaanse terrotoriale wateren te komen vissen.

Indien dit juist is, wenst Christiaans te vernemen of de commissie Marienmilieubeheer gehoord werd zoals vastgesteld in de Marienmilieuverordening Aruba. Indien het antwoord op de vraag negatief is, waarom werd de commissie niet gehoord.

Christiaans vraagt verder of de ministers het niet met hem eens zijn, dat het geven van toestemming zonder de commissie te hebben gehoord een overtreding van de wetten is, het materieel dat buitenlandse boten bij het vissen gebruiken schadelijk is voor de flora en fauna, en of de ministers de mening delen, dat het de taak van de regering is de flora en fauna te helpen beschermen. Het Statenlid vraagt om zo spoedig mogelijk antwoord op te zijn vragen te geven.

Venezolaanse schaakmeester op bezoek

ORANJESTAD — De Venezolaanse schaakmeester Uvencio Blanco zal zaterdag 16 december een simultaan seance houden. Dit is van twee tot zes uur 's middags in de Sociedad Bolivariana-gebouw.

Zondag 17 december vanaf twee tot zes uur 's middags zal - ook in Sociedad Bolivariana - een snelschaaktoernooi plaatsvinden waar ook iedereen aan kan deelnemen. De inschrijving is gratis.

Tijdens de simultaan seance zal Blanco tegelijkertijd met alle aanwezige schakers gaan spelen. Voor het snelschaaktoernooi op zondag wordt aan de winnaar een plakkaat uitgereikt, gesponsord door Comisión de Amistad Venezolano-Arubana (CAVA), die Blanco naar Aruba heeft uitgenodigd.

***

ABN BELEGGINGS-fonds Nederland zal op 22 december over het boekjaar 1989/90 een onveranderd interim-dividend uitkeren van Nf 1,60.

■ *Op de foto (v.l.n.r.) Aida Salsbach-Dongen van PNA, C.S. Narvaez, president van AVP en David van der Ree hoofdcommissaris van dezelfde vereniging tijdens een persconferentie waar ze de huidige situatie van de scoutbeweging en hun toekomstplannen bekend maakten.*

SAN NICOLAS — Een delegatie van de YMCA verraste woensdag de bewoners van het bejaardentehuis in San Nicolas met een Kerstdonatie. Deze donatie bestond uit vijftig fruitmanden die overhandigd werden door de delegatieleden William Woodley, John Hassell, Mario Heyliger, Jorge Guastavino, Brent Hope en Leslie Lejuez aan hoofdzuster Clarice Jacobino.

Antilliaanse padindersverenigingen vieren 60-jarig bestaan

Curaçaose scoutbeweging kampt met tekort aan geld en leiders

WILLEMSTAD — De Curaçaose scoutbeweging maakt moeilijke tijden door. Met relatief weinig middelen moet zij zien rond te komen. 'Ons grootste probleem is het tekort aan leiders. Veel van onze jongeren vertrekkken, als ze de geëiste leeftijd van leiderschap bereiken, naar het buitenland om te studeren.' Dit zei zowel Aida Salsbach-Dongen, president van de Padvindstervereniging Nederlandse Antillen (PNA), als hoofdcommissaris David van der Ree, van de Antilliaanse Padvindersvereniging (APV). Beide verenigingen, samen goed voor twaalfhonderd leden, vieren volgend jaar hun zestig-jarig bestaan.

Het feestjaar waarvoor een druk programma is samengesteld begint op zondag 7 januari met een oecumenische kerkdienst in stadion Antoine Maduro. Hieraan zullen alle geregistreerde en geuniformeerde padvindersverenigingen op het eiland deelnemen. 'De kerkdienst belooft een grote en indrukwekkende manifestatie te worden, gezien het aantal jongeren dat meedoet, hun opstelling, hun uniformen en de vlaggen die op het terrein zullen worden aangebracht', aldus Van der Ree.

DUIZENDEN

De senior scout (52 jaar actief lid van de beweging) hoopt dat alle oud leden van de twee verenigingen aanwezig zullen zijn op de ceremonie. 'In de afgelopen zestig jaar moeten dit zeker duizenden zijn geweest', aldus de trotse hoofdcommissaris.

'In veel landen waaronder Puerto Rico neemt de scoutbeweging een belangrijke plaats in de samenleving in. Op Curaçao is de doelstelling van de beweging jammergenoeg niet tot alle groepen doorgedrongen en hebben de scoutverenigingen niet de plaats die hen toebehoort', vindt Van der Ree. Volgens de laatste cijfers afkomstig van het hoofdkantoor in Amerika heeft de scoutbeweging 22 miljoen leden over de hele wereld. 'Hiermee zijn we de op één na grootste professionele beweging ter wereld', stelt de hoofdcommissaris vast.

PERMANENT

Uit de redevoeringen van de twee leiders van de jarige padvindersverenigingen blijkt dat ze behoefte hebben aan permanente donateurs waarop ze elk jaar kunnen rekenen. 'Dit biedt ons de mogelijkheid om vooruit te lopen en een budget samen te stellen omdat we weten dat wij op die contributies kunnen rekenen', legt Salsbach uit.

'Wij kunnen niet rond komen met de ledenbijdrage (NAfl 2,50 per maand). Met dit geld moeten we van alles doen. De laatste tijd zijn door de verslechterde sociaaleconomische situatie op Curaçao minder kinderen in staat om de bijdrage iedere maand te betalen. Wij kunnen zo'n kind niet wegsturen omdat zijn vader ontslagen is. Vaak moeten wij dan financieel bijspringen bij de aanschaf van uniformen', vertelt Van der Ree.

De statuten van de scoutbeweging verbieden de padvinders op straat dingen te verkopen om aan geld te komen. 'Wat we wel doen is de jongeren in de vakanties allerlei karweitjes laten opknappen want geldelijke vergoeding voor gepresteerde werkzaamheden mag wel volgens de scoutregels', zegt van der Ree.

Een tweede groot probleem binnen de beweging is de vergrijzing door het tekort aan jonge leiders. 'Wij zullen volgend jaar proberen meer jong bloed in onze verenigingen te krijgen om de 'generation gap' die nu binnen de beweging dreigt te ontstaan tegen te gaan. Mensen van ongeveer dezelfde leeftijd kunnen elkaar beter begrijpen.' Aldus Van der Ree.

Beroving toeristen te San Pedro

Getuige herkent één van de overvallers

WILLEMSTAD — Een getuige die maandag aanwezig was, toen de groep toeristen van de Carla C op de vlakte San Pedro door enkele gewapende mannen werd overvallen, heeft één van de verdachten herkend. Het gaat om de 28-jarige L.E.H., die op woensdagochtend werd aangehouden. De politie is naarstig op zoek naar nog twee personen die hoogstwaarschijnlijk bij deze voor het Curaçaose toerisme zo ernstige zaak betrokken zijn.

Het hoofd van de recherche, Ursula, verklaarde vandaag aan de Amigoe, dat behalve L.E.H. op woensdagochtend nog twee mannen werden aangehouden: E.E.T (24) en E.J.P (21). P. werd gisteren na het verhoor op vrije voeten gesteld.

De andere twee zitten nog vast. Ursula wilde vandaag niet al te veel informatie kwijt, vooral omdat het onderzoek nog niet afgerond is en de politie met man en macht tracht nog twee mannen op te sporen. Zo wilde hij niet zeggen of L.E.H. die door iemand herkend werd, intussen bekend heeft. Een voorzichtige Ursula zei enkel, dat er voldoende redenen is om aan te nemen, dat 'tenminste één van hen voorlopig vast zit'.

Naar hij meldde zijn af en aan twintig politie-functionarissen met het onderzoek belast. Op maadag werd een groep 21 toeristen die een tour over het eiland maakten, 'verrast' door een aantal overvallers. Zij hadden, naar bleek, een auto gestolen en zijn daarmee naar de vlakte van San Pedro gereden. Voor de Costa Lines was dit incident aanleiding, de vaarten van de Carla C naar Curacao stop te zetten.

WILLEMSTAD — De consument zou nu al zijn kerstinkopen moeten doen en niet moeten wachten tot de feestdagen want vele zaken, waaronder ook supermarkten, schroeven tegen die tijd hun prijzen aardig op.

Dit schrijft de Consumentenstichting in een persbericht. Daaruit blijkt ook, dat vijf supermarkets het niet toestonden dat controleurs van de Consumentenstichting bij hen steekproeven deden: Bello Horizonte, Mangusa, Centrum, Toko Nobo, Ferreira's Minimarket en Rio Canario. De volgende 'toko's' lieten de controleurs wel toe: Zuikertuintje, Las Vegas, Vreugdenhill (Marie Pompoen), Freitas, Barbara en Pita. De goedkoopste: Las Vegas.

De Consumentenstichting trekt er in december altijd op uit, om prijsvergelijkingen te maken in de verschillende supermarkten. Dat gebeurde in de week van vier december ook weer. Deze keer bracht deze controle de nodige problemen met zich mee: in sommige gevallen werd hen de toegang tot de gebouwen geweigerd, in andere gevallen werden ze op niet mis te verstane wijze uit de supermarkten gezet.

De argumenten die de eigenaren gebruiken zijn dat de aanwezigheid van de mensen van de Consumentenstichting klanten afschrikt. Daarnaast bepalden deze zaken dat in de kersttijd geen prijscontrole toegestaan is.

'Bij ons bestaat de indruk dat deze zaken wat te verbergen hebben en dat men niet wil dat de consument weet waar men goede prijzen kan krijgen', aldus het persbericht van de stichting.

Bij de supermarkten die wel controleurs toestonden zijn er aanzienlijke prijsverschillen. In totaal werden 116 produkten onder de loupe genomen, waaronder lokaal en geïmporteerd beleg, andere etenswaren als vlees en groenten alsook tandpasta, wc- papier en zeeppoeder. Las Vegas bleek de goedkoopste, gevolgd door respectievelijk Freitas en Barbara.

Belangrijk is dat iedereen zijn kerstinkopen op tijd doet, omdat de prijzen de komende dagen, aldus de Consumentenstichting, aardig omhoog zullen gaan. Consumenten die een of andere klacht hebben kunnen bellen met de organisatie, telefoon 626666.

Flower Power-mode in Las Palmas

WILLEMSTAD — Zondag 17 december zal Latinetta Enterprises een modeshow-dansant verzorgen in het Las Palmas Hotel. Directrice Annette Nicholas van LE kan tussen de voorbereidingen mededelen dat haar firma zich speciaal heeft gericht op de kleinere boutiques. 'Vaak zijn de eigenaars van deze kleinere bedrijven niet in staat om de mode van Europa aldaar te aanschouwen. Daarom brengen wij de nieuwe fashion naar hun toe.' Behalve de kleine ondernemers blijken ook veel particulieren geïntresseerd in de kleding die Nicholas jaarlijks mee neemt uit Europa.

Het is voor het eerst dat Latinetta Enterprises een modeshow doet met de kleding. 'Ik moet wel', aldus Annette Nicholas. 'Om in de korte tijd die ik hier ben al onze kleding aan de rente te bieden producten te laten zien is zo'n show geschikt.'

De mode die nu hoogtij viert in Europa is de zogeheten 'Flower Power-rage'. De kleur zwart overheerst en de kleding is vrij wijd en doorzichtig. In de show van zondag zullen vijf dames, twee heren, vier kinderen en twee tieners de kleding presenteren. Om het geheel een vrolijk karakter te geven zal er tijdens de show muzikale ondersteuning zijn van DJ Kal J. Na de show zal de DJ samen met de formatie Ragazzy voor een feestelijke sfeer zorgen.

De kaartjes voor het modespektakel van Latinetta zijn á f15,- verkrijgbaar bij Tik Tak, Have Fun & Party (Winkel Centrum Brievengat), Van Dorp Eddine, Mensing Punda en bij Las Palmas. Ook aan de poort worden entree bewijzen verkocht. De modeshow begint om 20.00 u en duurt tot elf uur. Daarna zal het feest doorgaan tot 02.00 u. De lokatie is Around the Pool van het Las Palmas Hotel te Piscadera.

ORANJESTAD — In het Marlboro Tennispark vonden de finales plaats van het Malta Amstel jeugdtennistoernooi.

Hieronder volgen de uitslagen van de finales, waarbij eerstgenoemde speler de winnaar en kampioen is en laatstgenoemde speler de subkampioen:

onder 10jaar: jongens: Martijn Henriquez - Rutger Stam 8-3; meisjes: Inoira Maduro - Noreen Vingerhoedt 6-2, 6-1.

onder 12jaar: jongens: Jean-Paul van Romondt - Ivan Flanegin 6-0, 6-0; meisjes: Angeline Rosenstand - Regina Kiewiet 6-0, 6-2.

onder 14jaar: jongens: Alvin Flanegin - Fin Bonset 6-1, 6-0; meisjes: Andra Tromp - Natalie Odryzynski 7-6, 6-4.

onder 16/18 jaar: jongens: Frans Ponson - Onno van Romondt 6-3, 6-3; meisjes: Cindy Arends - Dyane Escalona 4-6, 6-3, 7-6.

jongens C1-klasse: William Carolina - Mark Tromp 8-3.

jongens B-klasse: Marlon Faarup - Timmy Matthew 6-3, 6-2.

jongens A-klasse: Frans Ponson - Othmar Toppenberg 6-0, 6-0.

meisjes C-klasse: Inoira Maduro - Noreen Vingerhoedt 8-5.

meisjes A-klasse: Dyana Escalona - Cindy Arends 6-1, 6-2.

HET WEER

WEERSVERWACHTING GELDIG tot morgenmiddag 12.00 uur l.t.:

Licht tot half bewolkt, geleidelijk aan toenemende bewolking met enige buienactiviteit.

Matige, oostelijke wind (tussen acht en zestien knopen).

In de komende 24 uur zal de vochtigheid in de aangevoerde lucht enigszins gaan toenemen. Hierdoor zal naar verwachting toenemende buienactiviteit op de Benedenwindse eilanden plaatsvinden.

Remise-stand alsnog gewonnen

Uitstekende start Timman in KRO-tweekamp tegen Short

HILVERSUM - Jan Timman is zijn 'laatste' examen voor de finale van het kandidatentoernooi tegen Anatoli Karpov uitstekend gestart. Nederlands beste schaker begon de achtste editie van de KRO-tweekamp tegen de Engelse grootmeester Nigel Short met winst. De partij vergde 57 zetten. Er volgen nog vijf duels.

De eigenlijke voorbereiding van Timman op het duel tegen Karpov, op het bij winst een tweekamp om de wereldtitel tegen titelverdediger Kasparov oplevert, start pas volgend jaar. De confrontatie met Short moet een waardige afsluiter van 1989 worden, maar in het achterhoofd van de Nederlander speelt de komende ontmoeting met Karpov wel degelijk mee.

Het eerste duel tussen Timman en Short leverde een boeiend gevecht op, met alle ingrediënten die schaken aantrekkelijk maken. Timman leek na de Catalaanse opening regelrecht op winst af te stevenen.

Short bracht met 11. ... Ta8-a7 een vrijwel onbekende variant op het bord. Timman reageerde goed op de nieuwe stelling. Na zijn veertiende zet (... Ld2-a5) kwam er een zorgelijke blik op het gezicht van de Brit.

GEWONNEN STAND

Short offerde een pion in de hoop beter tegenspel te verkrijgen. Na 23 zetten vluchtte de Brit in een onoverzichtelijke stand, die pas na twee stukoffers enigszins duidelijk werd. Timman stond gewonnen, maar tijdnood verleidde hem in die fase tot enkele misgrepen.

De fans van de Nederlander hadden zich al met remise verzoend, toen Short aan het blunderen sloeg. Op de 53ste zet ging Short, in de kandidaten-cyclus door zijn landgenoot Speelman de voet dwars gezet, helemaal in de fout met het merkwaardige ... Td2-d3. Het voor de hand liggende h3-h2 had zonder twijfel tot remise geleid. Short zag de gevolgen van zijn dwaling en gaf op de 57ste zet de strijd op.

Timmen-Short zet voor zet

HILVERSUM - Het zetverloop van de eerste partij tussen Jan Timman (Ned, wit) en Nigel Short (GBR, zwart);

1. d2-d4, Pg8-f6; 2. c2-c4, e7-e6; 3. Pg1-f3, d7-d5; 4. g2-g3, Lf8-e7; 5. Lf1-g2, 0-0;

6. 0-0, d5xc4; 7. Dd1-c2, a7-a6; 8. Dc2xc4, b7-b5; 9. Dc4-c2, Lc8-b7; 10. Lc1-d2, Pb8-c6;

11. e2-e3, Ta8-a7; 12. Tf1-c1, Dd8-a8; 13. Pf3-e1, Pc6-b8; 14. Ld2-a5, Tf8-c8; 15. Pb1-d2, Lb7xg2;

16. Pe1xg2, c7-c5; 17. La5-b6, Ta7-d7; 18. Lb6xc5, a6-a5; 19. a2-a4, b5-b4; 20. Pg2-f4, Td7-c7;

21. Pf4-d3, Pb8-d7; 22. Dc2-c4, h7-h5; 23. h2-h4, e6-e5; 24. Pd2-b3, Pf6-e4; 25. Dc4-b5, Pd7xc5;

26. Pd3xc5, Pe4xg3; 27. f2xg3, Da8-f3; 28. Kg1-h2, Df3-f2†; 29. Kh2-h3, Le7xh4; 30. Tc1-g1, Lh4-g5;

31. Tg1-f1, Df2xb2; 32. Ta1-b1, Db2-c2; 33. Db5-d3, Tc7xc5; 34. Pb3xc5, Tc8xc5; 35. Dd3-f5, e5xd4;

36. Df5xf7†, Kg8-h7; 37. Tb1-c1, Dc2xc1; 38. Tf1xc1, Tc5xc1; 39. e3xd4, Kh7-h6; 40. Df7-e6†, Lg5-f6;

41. De6-e3†, Lf6-g5; 42. De3-e5, Tc1-c3; 43. De5xa5, h5-h4; 44. Da5xb4, Tc3xg3†; 45. Kh3-h2, Tg3-d3;

46. Db4-d6†, Kh6-h5; 47. a4-a5, Td3-d2†; 48. Kh2-h3, Td2-d3†; 49. Kh3-h2, Td3-d2†; 50. Kh2-h1, Td2-d1†;

51. Kh1-g2, Td1-d2†; 52. Kg2-f3, h4-h3; 53. Dd6-c6, Td2-d3†; 54. Kf3-e4, Td3-a3; 55. Ke4-f5, Ta3xa5†;

56. d4-d5, Lg5-f6; 57. Dc6-e8†, zwart geeft op.

Record-treffer al na 40 seconden

Eindelijk weer doelpunten voor Engelse aanvallers

LONDEN - Engeland, over ruim een half jaar tegenstander van Nederland in de groepswedstrijden van het toernooi om het wereldkampioenschap voetbal, heeft woensdagavond in het Wembleystadion in Londen met 2-1 gewonnen van Joegoslavië, dat ook in Italië van de partij is. Brian Robson was de held van de wedstrijd. De Engelse aanvoerder zette zijn ploeg al na 40 seconden op 1-0. Gary Lineker werd bij de eerste aanval op de rechterflank onderuit gehaald. Voordat de verbaasde Joegoslavische verdediging wist wat er gebeurde, lag de bal achter doelman Ivkovic. Robson kopte de bal uit de snel door Chris Waddle genomen vrije trap in.

Het was de 25e goal van Robson in een interlandwedstrijd. Het was overigens lange tijd geleden dat de middenvelder in het nationale shirt had gescoord. De laatste maal was in maart 1988 in de interland tegen Albanië.

RECORD TREFFER

De snelle treffer betekende tevens een record voor Wembley. Het oude record stond sedert 1955, tijdens de finale van de strijd om de Engelse beker, op naam van Jackie Milburn, die na 45 seconden scoorde. Robson scoorde in 1982, in de strijd om het wereldkampioenschap, ook het snelst. Dat was in Bilbao in de wedstrijd tegen Frankrijk, toen na 27 seconden.

De voorsprong van Engeland hield ruim een kwartier stand. De in Italië voor Torino spelende Haris Skoro verschalkte Peter Shilton in de 17e minuut met een schot van twintig meter. Robson zorgde in de 69e minuut dat de winst in Londen bleef.

Met twee doelpunten was het Engelse elftal bijzonder produktief. In de laatste drie interlandwedstrijden tegen Polen, Zweden en Italië waren de Britten niet aan scoren toegekomen.

■ *TOKYO — De Colombiaanse voetbalspeler Andres Escobar, die een verdedigende rol speelt in Nacional Medellin, is tijdens een training geblesseerd geraakt aan de linker enkel. Escobar hoopt toch fit te zijn voor de wedstrijd van 17 december tegen AC Milan om de Wereld Supercup, ook wel Toyota Cup genoemd.*

Sport Agenda

SENTRO DEPORTIVO KORSOU
(zwembad)
open van 09.00-12.00/14.00-17.00 uur; dinsdag- en donderdagmorgen gesloten

PISINA BENNIE LEITO
(Rif)
geopend op woensdag van 14.00-16.45 uur; vrijdag van 20.00-22.00 uur, zaterdag van 13.00-17.00 uur en zondag van 09.30-12.30/14.00-17.00 uur.

BOWLEN
(Damacor Bowling Club, Chuchubiweg)
openingstijden: maandag t/m donderdag van 17.00-02.00 uur, vrijdag en zaterdag van 16.00 uur tot na 02.00 uur, zondag vanaf 13.00 uur

SCHAAKVERENIGING CURAÇAO
(Rust & Burgh)
iedere maandagavond om 20.00 uur gelegenheid tot schaken.

SCHAAKVERENIGING JANWE
(Sentro di Bario Janwé)
elke zaterdag van 09.00-13.00 uur schaakles en -training voor de jeugd vanaf 7 tot 23 jaar.

*****

SCHAKEN
(Nederlands-Antilliaanse Schaakbond)
20.00 uur finaleronden snelschaakkampioenschap - Sv Capablanca, Plantersrust 5.
(Capablanca)
14.00-17.00 uur Kerstbouttoernooi en prijsuitreiking - Plantersrust 5

VOETBAL
(Federashon Futbol Kòrsou)
18.30 uur (eerste divisie) Centor Hubenil Mahuma vs Eleven Brothers.
20.30 uur SUBT vs Sithoc - Stadion Dr Antoine Maduro

BRIDGEN
(Corsow)
19.30 uur Kerstbouttoernooi - Scherpenheuvel.

DRAGRACE
(Curaçao Drag Classic 2)
18.00-01.00 uur aanvang races - Koraal Tabak

*****

WILLEMSTAD — Afgelopen zaterdag vonden er karate wedstrijden plaats tussen de Curaçao Karate Organisatie (onder leiding van dr Rick Steward) en de Frans Karate School (van Francis Frans).

De ontmoeting was voor karateka's van vijf jaar en ouder. De uitslagen in de verschillende klassen waren als volgt:

Veder gewicht:
1. Terrence Martis (FKS); 2. Biko Fonteine (FKS); 3. Jason Scannel (FKS) en 4. Henry Cruden (FKS).

Midden gewicht:
1. Mark Coene (CKO); 2. Faried De Windt (FKS); 3. Rochardo Isidora (FKS); 4. Jonathan Newton (FKS).

Junior klasse:
1. Anthony Thomas (CKO); 2. Vernon Thomas (CKO); 3. David Martis (FKS); 4. Minguel Treurniet (FKS).

Dames:
1. Denice Heuck (FKS); 2. Marisela Bravo (FKS).

Eredivisie-voetbal Curaçao

Centro Dominguito 3-1 tegen Undeba

WILLEMSTAD — De voorlaatste ontmoeting van de halve finales van het eredivisievoetbal is in een overwinning voor Centro Dominguito Triple A geëindigd. Tegen een voorzichtig spelend Undeba scoorde De Dominguitoploeg tweemaal en kreeg één treffer cadeau (autogoal van Virgil Francisca) om met 3-2 te zegevieren.

Dankzij dit resultaat heeft Centro definitief beslag gelegd op de derde plaats achter Sithoc en Undeba. Het sluit de halve finales af met vijf punten uit zes wedstrijden. SUBT, dat vanavond in de slotwedstrijd tegen Sithoc uitkomt, kan hoogstens nog zijn puntenaantal opvoeren tot vier.

De technische leiding van Undeba wilde woensdagavond in de eerste plaats het risico van blessures minimaliseren. Verschillende sleutelspelers mochten de wedstrijd uitzitten om aldus in conditie te blijven voor de eindstrijd tegen Sithoc, welke op 18 december van start zal gaan. De reservebank werd behoorlijk aangesproken terwijl het tempo van het duel zoveel mogelijk afgeremd werd.

Er werd desondanks vijfmaal doel getroffen. De eerste keer reeds in de twaalfde minuut door Michael Bernadina van Undeba. Doelpunten tween en drie werden in slechts twee minuten tijd gescoord. Eerst bezorgde Rubinet Sylvanië met een scherpe schuiver op een afgemeten pass van Nekki Martijn Centro de gelijkmaker in de 31ste minuut waarna Frensley Vicario in de 32ste minuut op een inzet van Bernadina inkopte en Undeba wederom aan de leiding bracht.

Roy Gouverneur maakte eveneens met een kopbal gelijk in de 55ste minuut na een hoekschop van Kelly Maxwell welke verkeerd beoordeeld werd door keeper Francis Lourens. De winnende treffer kwam niet van de voet van een Centro-speler maar van de voet van Undeba-verdediger Virgil Francisca die zijn been uitstak en de bal dusdanig van koers deed veranderen, dat keeper Francisca er niet bij kon.

In de eerste divisie deelden De Koning en Vesta de punten met de score van 1-1. In deze divisie leidt Eleven Brothers de standenlijst gevolgd door De Koning, Centro Hubenil Mahumaen Vesta. Vandaag speelt Mahuma tegen Eleven Brothers.

'Kosten gedrukt'

Winterspelen: twee miljard

LILLEHAMMER - De organisatie van de Olympische Winterspelen van 1994 in Lillehammer, heeft gezegd er in te zijn geslaagd de kosten aanzienlijk te drukken.

Het financiële probleem voor de Noorse stad is echter nog niet opgelost. De verwachte kosten zijn nog steeds drie keer zo hoog als aanvankelijk was voorzien.

Het herziene budget vermeldt nu een bedrag van bijna twee miljard gulden. Vergeleken met de begroting die een maand geleden werd opgesteld, zijn de kosten met zeventien procent verminderd. Het organisatie-comité wil de kosten nog meer drukken, door in plaats van nieuwe accommodaties te bouwen, gebruik te maken van bestaande gebouwen.

De Noorse regering had in eerste instantie toegezegd 535 miljoen gulden te willen bijdragen. Een woordvoerder verklaarde onlangs, dat dit bedrag mogelijk aanzienlijk wordt verhoogd.

Uitslagen tweede ronde KNVB-beker

DEN HAAG - De uitslagen van de tweede ronde om de KNVB beker:

Haarlem - Vitesse 0-3
Achilles - Volendam 0-2
Spakenburg - F'noord 0-4
(in Rotterdam gespeeld)
Venray - Roda JC 1-4
Eindhoven - Ajax 0-4
Eredivisie;
Groningen - Twente 5-0

Spakenburg in kille Kuip tenonder: 0-4

Bengtsson start met winst bij Feyenoord

ROTTERDAM - Gunder Bengtsson heeft zijn eerste succesje als technisch directeur van Feyenoord binnen. De Skandinaviër zag vanaf de tribune zijn nieuwe ploeg in de bekerwedstrijd tegen Spakenburg met 4-0 zegevieren.

Geen resultaat om al over naar Zweden te schrijven, maar het begin is er. De bleke overwinning op de goedwillende amateurs uit het vissersdorp houdt de hoop op Europees voetbal in ieder geval levend in Rotterdam-Zuid.

Het duel in de tweede ronde tussen de twee degradatiekandidaten - Feyenoord in de eredivisie, Spakenburg in de eerste klasse B van het zaterdagvoetbal -werd in een koude en akelig lege Kuip afgewerkt.

Amper 3000 toeschouwers bekeken de eenzijdige wedstrijd, die oorspronkelijk in Spakenburg zou worden gespeeld. Na het (traditionele) verbod van burgemeester Groen verplaatste de KNVB het strijdtoneel naar Rotterdam.

NIET THUIS

De fysiek sterke amateurs van Spakenburg voelden zich bepaald niet thuis in de voetbaltempel. Feyenoord kreeg alle tijd en ruimte aangeboden, maar wist zich geen raad met het grote overwicht.

Het eenrichtingsverkeer leverde in de eerste helft slechts doelpunten op van Metgod (fraaie kopbal) en Van Geel (subtiel lobje). Na de rust voerden opnieuw Van Geel (kopbal van dichtbij) en Kiprich (intikker) de score op.

Bij Feyenoord maakte Tom Krommendijk zijn competitiedebuut. De vorig seizoen bij Cercle Brugge mislukte vleugelspits kreeg door de blessures van Smolarek en Blinker eindelijk zijn kans in de hoofdmacht, maar kon evenals zijn ploeggenoten niet imponeren.

"O"... slechts 60.000 gulden

VELSEN - Telstar is er in geslaagd voor de rest van dit seizoen een shirtsponsor te contracteren.

De naam van het tijdschrift "O" siert de rest van dit seizoen de tenues van de club uit de eerste divisie. Met de overeenkomst is een bedrag van.... 60.000 gulden gemoeid!

Loting KNVB-beker

DEN HAAG - De loting voor de derde ronde van de strijd om de KNVB-beker heeft het volgende resultaat opgeleverd:

Derde ronde: Wageningen -Fortuna Sittard, Vitesse -FC Groningen, FC Twente -Ajax, PSV - Feyenoord, SVV - Roda JC, Willem II -BVV Den Bosch, Emmen -NEC, Volendam - Halsteren.

De wedstrijden worden gespeeld in het weekeinde van 13/14 januari 1990. De nog bij de bekercompetitie betrokken eerste-divisieclubs, spelen de voor dat weekeinde vastgestelde competitieduels in het weekeinde van 6/7 januari.

Feyenoord naar lastig RKC

Geen echte toppers dit weekeinde in eredivisie

DEN HAAG - De eredivisie moet het dit weekeinde doen zonder een echte topper. Van de top vier heeft eigenlijk alleen Roda JC een zware wedstrijd op het programma staan. De formatie uit Kerkrade moet op bezoek bij FC Den Haag. De ploeg uit de Residentie kan door winst de aansluiting met de sub-top verstevigen.

Koploper Ajax, dat woensdag nog de derde ronde van de strijd om de beker bereikte, kan thuis tegen NEC de eerste plaats op de ranglijst verstevigen. De Amsterdammers zullen daarbij wel weer een beroep doen op Pettersson die tegen Eindhoven rust kreeg. Witschge lijkt na zijn goede optreden van woensdag verzekerd van een basis-plaats.

Volendam, de verrassend nummer twee op de ranglijst, krijgt aan de dijk bezoek van Fortuna Sittard. PSV, dat vrijdag in angst het resultaat afwacht van de loting voor de kwartfinale van de strijd om de Europa Cup voor landskampioenen, krijgt zaterdag thuis tegen Haarlem de kans eindelijk het thuispubliek eens op een doelpunten-regen te vergassen.

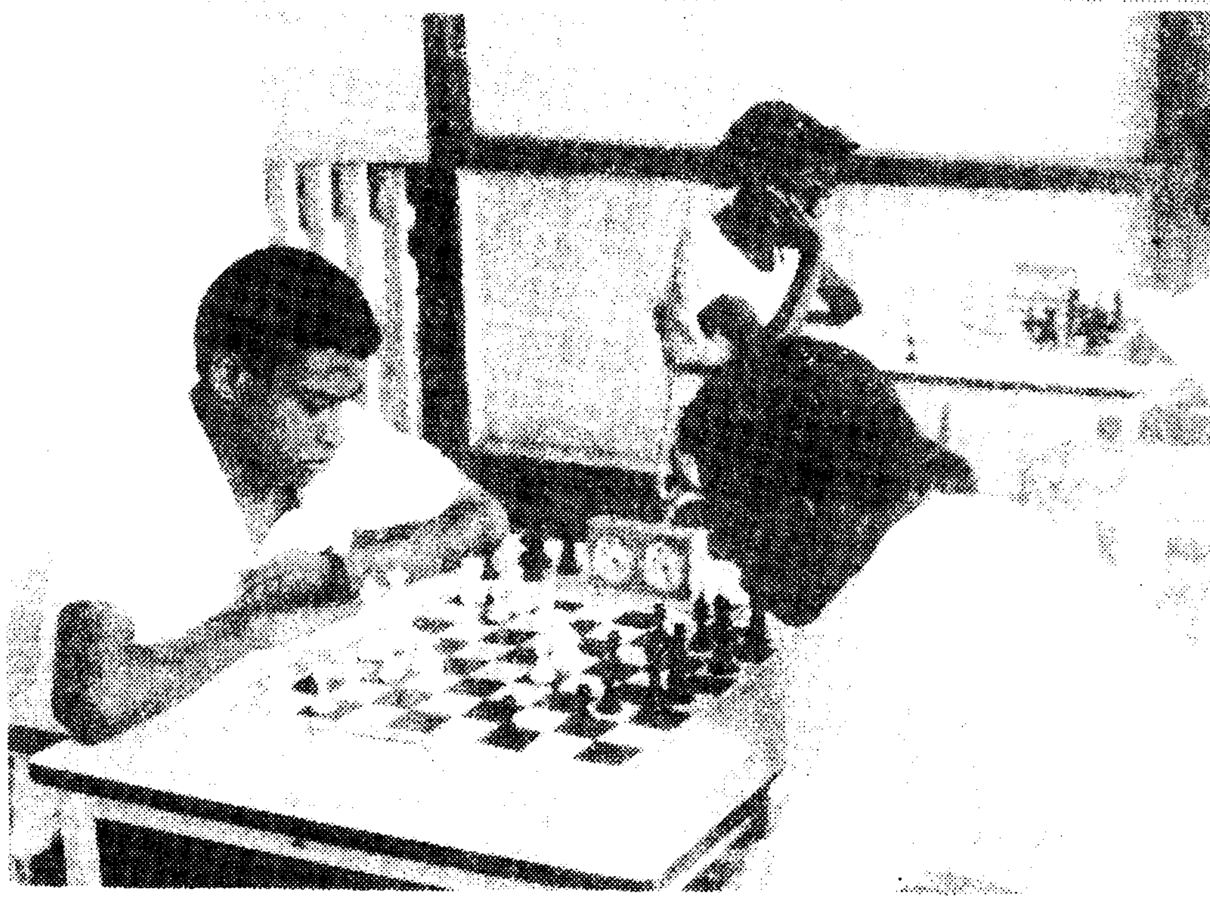
Aan de staart van de ranglijst hoopt Haarlem, na de vrijwel zekere nederlaag tegen PSV, dat FC Twente hersteld is van de nederlaag afgelopen woensdag tegen Groningen. De Enschedeërs krijgen bezoek van BVV Den Bosch, dat slechts twee punten meer heeft dan Haarlem.

Voor de derde 'papieren' degradatie-kandidaat Feyenoord staat andermaal een lastig duel op het programma. In Waalwijk zal de formatie van Verbeek en Bengtsson een warm onthaal te wachten staan. Zeker Brard en Hoekstra zullen hun oude club verder in de problemen willen drukken.

Vitesse moet tegen FC Utrecht, dat snakt naar een succesje na een reeks van nederlagen, proberen de vijfde plaats vast te houden. De gasten, met een grote blessure-bank, kunnen geen beroep doen op John van der Linden die geen toestemming kreeg van de rechter tussentijds FC Utrecht te versterken.

In de middenmoot mag FC Groningen tegen MVV, in Maastricht, proberen de goede lijn van het duel tegen FC Twente voort te zetten.

Fernando jeugdkampioen Capablanca

■*Jeugdkampioen Raymison Fernando (links).*

■*De acht deelnemers aan het jeugdkampioenschap van de schaakclub Capablanca.*

WILLEMSTAD — De schaakclub Capablanca heeft al een jeugdkampioen, hoewel vandaag nog een ronde moet worden gespeeld: Raymison Fernando, die dertien punten uit even veel partijen heeft weten te behalen. Hiermee heeft Fernando ook een record behaald. Het schaaktalent is een leerling van het Maria Immaculata Lyceum. Fernando is zestien jaar.

De prijsuitreiking vindt op 22 december plaats tijdens de jaarlijkse 'kerstbout'-partijen van twee tot vijf uur 's middags in de schaakclub Capablanca, Plantersrust nummer 5.

Zeist - Bondscoach Thijs Libregts heeft donderdag de voorlopige selectie bekend gemaakt van twintig spelers voor de jubileumwedstrijd van woensdag 20 december in Rotterdam tegen Brazilië.

De voorlopige selectie luidt:

Blind, Van 't Schip, Winter, Wouters (allen Ajax), Van Tiggelen (Anderlecht), Van Rooij (FC Antwerp), Ronald Koeman (FC Barcelona), Reekers (VFL Bochum), Hiele (Feyenoord), Van Basten, Rijkaard (beiden AC Milan), Van Aerle, Van Breukelen, Ellerman, Kieft (allen PSV), Fräser, Van Loen (beiden Roda JC), Huistra (FC Twente), Latuheru en Sturing (beiden Vitesse).

BEKENDMAKING

De Gezaghebber van het Eilandgebied Curacao

maakt hierbij bekend dat - in verband met het afscheid van

Z.E. de Gouverneur van de Nederlandse Antillen,

dr. R.A. ROMER

en de in dit verband te organiseren plechtigheden op maandag, 18 december 1989, zomede de in voorbereiding op deze plechtigheden, op zaterdag, 16 december 1989, te houden vooroefeningen door het aangewezen personeel van de Koninklijke Marine en het Korps Politie Nederlandse Antillen - op:

a. **zaterdag, 16 december 1989, vanaf 00.00 uur tot omstreeks 08.00 uur en**
b. **maandag, 18 december 1989, vanaf 00.00 uur tot omstreeks 12.00 uur,**

de navolgende verkeersmaatregelen in het stadsdeel Punda van kracht zullen zijn:

— **op voornoemde dagen zullen geen voertuigen mogen worden geparkeerd op de parkeerterreinen te Marichi, het Pietermaaiplein, het Hendrikplein, het Wilhelminaplein, het Gouvernementsplein, de Breedestraat (P.) en het Plaza Piar.**
Voertuigen die in strijd met deze bepaling op voornoemde plaatsen worden geparkeerd, zullen door de Politie, op risico van de eigenaar of houder worden verwijderd;

— **vanaf 00.00 uur tot na afloop van de oefeningen of plechtigheden, zal er geen rijverkeer worden toegelaten over de Columbusstraat. Dit verkeer zal via de De Ruyterkade worden omgeleid in de richting van het Plaza Smeets;**

— **vanaf 00.00 uur tot na afloop, zal het verkeer over de Theaterstraat niet worden toegelaten in de richting van het Hendrikplein/Wilhelminaplein.**
Dit verkeer zal, via de Theaterstraat, worden omgeleid in de richting van de Penstraat;

— **alle taxistandplaatsen in de Breedestraat en op Plaza Piar komen voor de duur van de oefeningen op 16 december 1989 alsook tijdens de plechtigheden op 18 december 1989 te vervallen.**

Aan de autoriteiten en andere genodigden die de plechtigheden wensen bij te wonen, zal vrije doorgang worden verleend.

Zij kunnen aanrijden via het "Plaza Horacio Hoyer" danwel via de Julianabrug en dienen gebruik te maken van de parkeerplaatsen te Marichi.

De bestuurders dienen rekening te houden met mogelijke vertragingen voor en tijdens de plechtigheden. Eenieder wordt verzocht de door de Politie in deze te geven aanwijzingen in het belang van de openbare orde en veiligheid stipt en onverwijld op te volgen.

Willemstad, 12 december 1989.

De Gezaghebber van het Eilandgebied Curacao,
namens deze:
De Commissaris van Politie, wnd.
W.A. Tweeboom.

Nobelprijswinnaar/activist voor mensenrechten

ANDREI SACHAROV

strijder voor grotere vrijheden

MOSKOU — Nobelprijswinnaar Andrej Sacharov, die donderdag op 68-jarige leeftijd is overleden, was de bekendste activist voor de mensenrechten in de Sovjetunie. Hij verbleef bijna zeven jaar in binnenlandse ballingschap voordat hij naar Moskou terugkeerde en zich als lid van het parlement consequent voor ingrijpende veranderingen inzette.

Uren voordat hij thuis aan een hartaanval overleed, had Sacharov nog een vergadering bijgewoond van het congres van volksafgevaardigden, de nieuwe volksvertegenwoordiging tot lid waarvan hij begin dit jaar gekozen was.

Zijn optreden tijdens die vergadering, waarin hij president en partijleider Mikhail Gorbatsjov een handvol telegrammen aanreikte die aandringen op verdergaande hervormingen dan die tot nu toe heeft kunnen realiseren, blijft een duurzaam blijk van zijn vaste overtuiging om naar grotere vrijheden te streven.

■ *Sovjet dissident en Nobelprijs winnaar voor vrede Andrej Sacharov samen met zijn vrouw Jelena Bonnert. Deze foto werd gemaakt in september van dit jaar.*

Nadat hij in 1980 naar Gorki verbannen was, keerde Sacharov in 1986 naar Moskou terug na een telefoontie van Gorbatsjov zelf. Diens hervormingen steunde hij zonder bedenkingen.

'Ons land kan zich geen mensen veroorloven die om hun geweten gevangen zitten', zei de kerngeleerde in december 1986 bij het verlaten van de trein uit Gorki, waarheen hij zonder proces verbannen was onder wijlen partijleider Leonid Brezjnev.

Na zijn vrijlating hervatte hij zijn wetenschappelijk werk Sommige van zijn geschriften zijn gepubliceerd. Hij werd ontvangen door Gorbatsjov, kwam met aanhalingen in de kranten en kreeg, in mei 1988, de ruimte voor een persconferentie waarop hij verklaarde dat zijn opvattingen niet veranderd waren.

Hij verklaarde de 'perestrojka'-campagne van Gorbatsjov ter modernisering van de Sovjet-samenleving te steunen, maar riep tegelijk op tot de vrijlating van alle politieke gevangenen en tot meer individuele rechten voor de bevolking van de Sovjetunie.

OMSLAG

De omslag in het leven van Andrej Sacharov ligt bij de publikatie van een lang document in het westen, waarin hij bij de Verenigde Staten en de Sovjetunie aandrong op samenwerking ter verhindering van een kernoorlog. Dit stuk, met als titel 'gedachten over vooruitgang, coexistentie en intellectuele vrijheid', verscheen in Amerikaanse kranten enkele weken voor de invasie in Tsjechoslowakije (augustus 1968) een eind maakte aan de 'Praagse lente'.

Het moet de dissidente kerngeleerde voldoening gegeven hebben, dat de lidstaten van het Warschau Pact anderhalve week geleden spijt betuigden over het militaire ingrijpen tegen het 'socialisme met een menselijk gezicht' onder leiding van partijleider Alexander Dubcek.

Tot 1968 had Sacharov een steile carriere doorlopen als hoog begaafd natuurkundige. Hij studeerde aan de Staatsuniversiteit van Moskou en was doctor op zijn 26e. Verder bewijs voor zijn hoge intellect vormt het feit dat hij op zijn 32e werd toegelaten tot de akademie van wetenschappen, zonder eerst kandidaat-lid te hebben hoeven zijn. Nooit was iemand op zo jeugdige leeftijd opgenomen in dat prestigieuze gezelschap.

KERNWAPENS

Het artikel uit 1968 en latere verklaringen waarin Sacharov het westen voorhield dat het ontspanning met de Sovjetunie afhankelijk moet stellen van liberalisering in de Sovjetunie, wekte de woede van het Kremlin en leidde tot een lastercampagne tegen hem.

De Sovjetkranten drukten met regelmaat ingezonden brieven af, waarin collega's en gewone arbeiders er blijk van gaven weinig van zijn opvattingen te moeten hebben.

NOBELPRIJS

Toen hij in 1975 de Nobelprijs voor de Vrede kreeg als erkenning voor zijn niet aflatende strijd voor intellectuele vrijheid, sprak de Sovjetunie van een 'daad van koude oorlog' door het westen. Moskou duidde Sacharov zelfs aan als 'pro-fascistisch'.

In de bijna zeven jaar Gorki moest de Nobelprijswinnaar zich een strikte bewaking door KGB en politie laten welgevallen, waarbij de reizen van zijn vrouw Jelena Bonner naar Moskou het enige regelmatige contact met de buitenwereld vormden.

Maar in mei 1984 dreigde daaraan een eind te komen toen de politie haar huisarrest in Gorki oplegde hangende een onderzoek naar beschuldigingen van anti-Sovjetagitatie.

Sacharov, die ettelijke keren last van zijn hart gehad had tijdens zijn verbanning, ging in hongerstaking om de autoriteiten er toe te krijgen zijn vrouw voor een medische behandeling naar het westen te laten gaan. Zijn vrouw sloot zich bij de actie aan, waarop de pers zeer kritische artikelen over haar ging schrijven zonder rechtstreeks naar Sacharov te verwijzen.

Ten langen leste kreeg ze een visum en verbleef ze zes maanden in Italië en de Verenigde Staten waar ze in 1986 behandeld werd aan hartklachten en een oogziekte.

HONGERSTAKING

Eerder hadden de Sacharovs succes met een hongerstaking in het najaar van 1981. Na 17 dagen vonden de autoriteiten goed dat de vrouw van Bonner's zoon, Liza Alekseyeva, zich bij haar man in de Verenigde Staten voegde.

Tijdens zijn ballingschap heeft Sacharov een aantal keren verklaard dat hij, zij het met tegenzin, wel weg wilde uit de Sovjetunie. Uit vele landen had hij uitnodigingen om er te komen wonen en werken aan universiteiten. Maar Gorbatsjov zei in 1986 dat hij niet naar het buitenland mocht, omdat hij kennis droeg van staatsgeheimen uit de periode dat hij bij het kernwapenonderzoek betrokken geweest was.

Jelena Bonner steun en toeverlaat van Sacharov

MOSKOU — Jelena Bonner, de 66-jarige vrouw van de donderdag in Moskou overleden kerngeleerde Andrej Sacharov, was al vele jaren de steun en toeverlaat van de Nobelprijswinnaar voor de Vrede.

Door haar campagnes ter mobilisering van de internationale publieke opinie droeg Jelena Georgie van Bonner er in belangrijke mate aan bij dat Sacharov in december 1986, na zeven jaar binnenlandse verbanning in Gorki, naar Moskou terugkeerde.

Van de twee scheen Andrej Sacharov, de 'vader van de Sovjet-H-bom' overigens niet de zwakste. Jelena Bonner, die ernstig gewond geraakt werd tijdens de oorlog, ging diverse keren in hongerstaking voor Sacharov, wat haar gezondheid zeker niet ten goede kwam. Ze has last van haar hart en haar ogen, waaraan ze een aantal keren geholpen is, met name in Italië en de Verenigde Staten.

Zij heeft voor kinderarts gestudeerd. De dochter van een 'overtuigde Bolsjeviek' die tijdens de zuiveringen onder Stalin verdween — zoals zij in 1986 in het Amerikaanse blad Time zei — heeft twee kinderen, Tatjana en Aleksej, bij een dokter in Leningrad. In 1965 scheidde ze van hem. In 1971 trouwt 'Ljoetsjenka' (Jelena) met 'Andrjoetsjenka' (Andrej). Ze hadden elkaar ontmoet tijdens acties voor de rechten van de mens in de Sovjetunie.

Jelena Bonner, wier ogen schuil gaan achter dikke brilleglazen, heeft 'niets te verliezen', verklaart ze om strijd op persconferenties. Nadat zij de Sovjetinvasie in Afghanistan had veroordeeld, was ze niet alleen naar Gorki verbannen, maar tevens door de Sovjetautoriteiten beschuldigd van 'het manipuleren van haar man'.

Nadat ze in 1983 weer een hartaanval gehad had, ging Andrej Sacharov tot drie keer toe in hongerstaking om een visum naar het westen te krijgen voor zijn vrouw.

Nadat Sacharov in het openbare leven was teruggekeerd, hield Jelena Bonner zich wat meer op de achtergrond, zonder dat haar politieke betrokkenheid bij haar man verflauwde.

Noord- en Zuidjemen:

Eind 1990 herenigd

CAIRO - Noordjemen en het Marxistische Zuidjemen zullen in minder dan een jaar een staat vormen. Dit heeft de Noordjemenitische minister van Buitenlandse zaken, Abdel Karim El Eryani, gezegd. Zijn verklaring werd woensdag uitgezonden door Radio Cairo.

Volgens El Eryani zullen beide staten volgend jaar opgaan in een nieuwe staat met een vlag. De nieuwe herenigde staat Jemen zal naar verwachting op 30 november 1990 worden uitgeroepen. De eenheidsverklaring zal worden gepubliceerd binnen zes maanden nadat een ontwerpgrondwet door de parlementen van beide landen is geratificeerd en na een referendum onder auspicien van de Arabische liga.

De ontwerpgrondwet is eind november ondertekend door de Noordjemenitische president Ali Abdullah Saleh en Ali Salem El Beid, de secretaris-generaal van het Centraal comite van de Zuidjemenitische regeringspartij. De nieuwe staat zal zich houden aan alle verdragen en beloften die beide landen in het verleden hebben gesloten, aldus El Eryani.

Praag Burgerforum:tijdrovend en ongunstig

Verzet tegen directie keuze van president

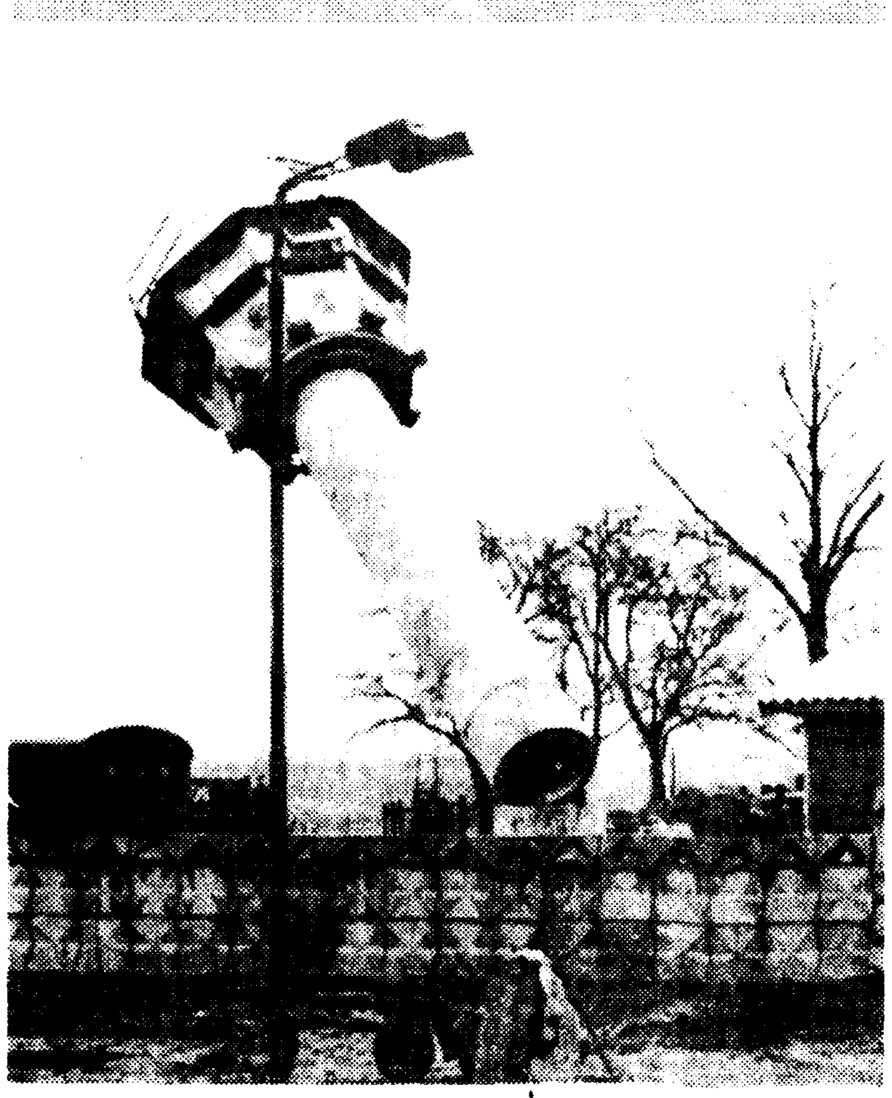
PRAAG - Het Tsjechoslowaakse Burgerforum is tegen het door de communisten gelanceerde idee om rechtstreekse verkiezingen te houden voor een opvolger van president Gustav Husak. Volgens de oppositiebeweging kosten rechtstreekse verkiezingen teveel tijd en zijn ze "niet gunstig voor de politieke stabiliteit" van het land.

De Tsjechoslowaakse grondwet schrijft voor dat de president wordt gekozen door het parlement dat dinsdag over de presidentsverkiezing praat. Het Burgerforum heeft Vaclav Havel kandidaat gesteld voor de post die Husak zondag opgaf. Havel wil slechts tijdelijk president zijn, tot de verkiezingen voor een nieuw parlement die vermoedelijk in juni of juli 1990 plaatsvinden.

De communistische meerderheidsfractie in het parlement kwam met het voorstel voor rechtstreekse presidentsverkiezingen omdat het prestige van het staatshoofd in Tsjechoslowakije zo groot is dat hij onder de huidige omstandigheden alleen door het volk zelf gekozen kan worden. Het Burgerforum vreest dat een verkiezingscampagne de rust zal verstoren, na de vorming van een nieuwe regering die parlementsverkiezingen moet voorbereiden. Het riep daarom de parlementsafgevaardigden op "hun verantwoordelijkheid" te nemen en tot "een rechtvaardige beslissing" te komen. De bevolking moet daarnaast op haar hoede zijn voor alle voorstellen die democratisch overkomen maar tegelijketijd een gevaar vormen voor de democratie. **VOORZITTER**

De 54-jarige Stanislav Kukral, een voormalige fabrieksarbeider, is gekozen tot voorzitter van het Tsjechoslowaakse parlement, zo berichtte de staatstelevisie. Hij volgt daarmee de communist Alois Indra op die eind november uit eigen beweging opstapte. De partijloze Kukral veroverde tweehonderd stemmen tegen Josef Bartoncik van de Volkspartij 26 stemmen.

Oostduitse wachttoren

■*ECKERTAL - Bij het afbreken van de Berlijnse muur door de Duitse Democratische republiek ging ook de eerste wachttoren eraan. Het was toren no 11. Hij moet ruim baan maken voor de aanleg van een nieuwe weg om het grensverkeer tussen de DDR en Neder- Saksen te vergemakkelijken. (AFP-satellietfoto)*

Cairo:Islamitische extremisten opgepakt

CAIRO - In de Egyptische stad Asyut zijn driehonderd Islamitische extremisten gearresteerd tijdens een manifestatie die uitliep op een confrontatie met de politie.

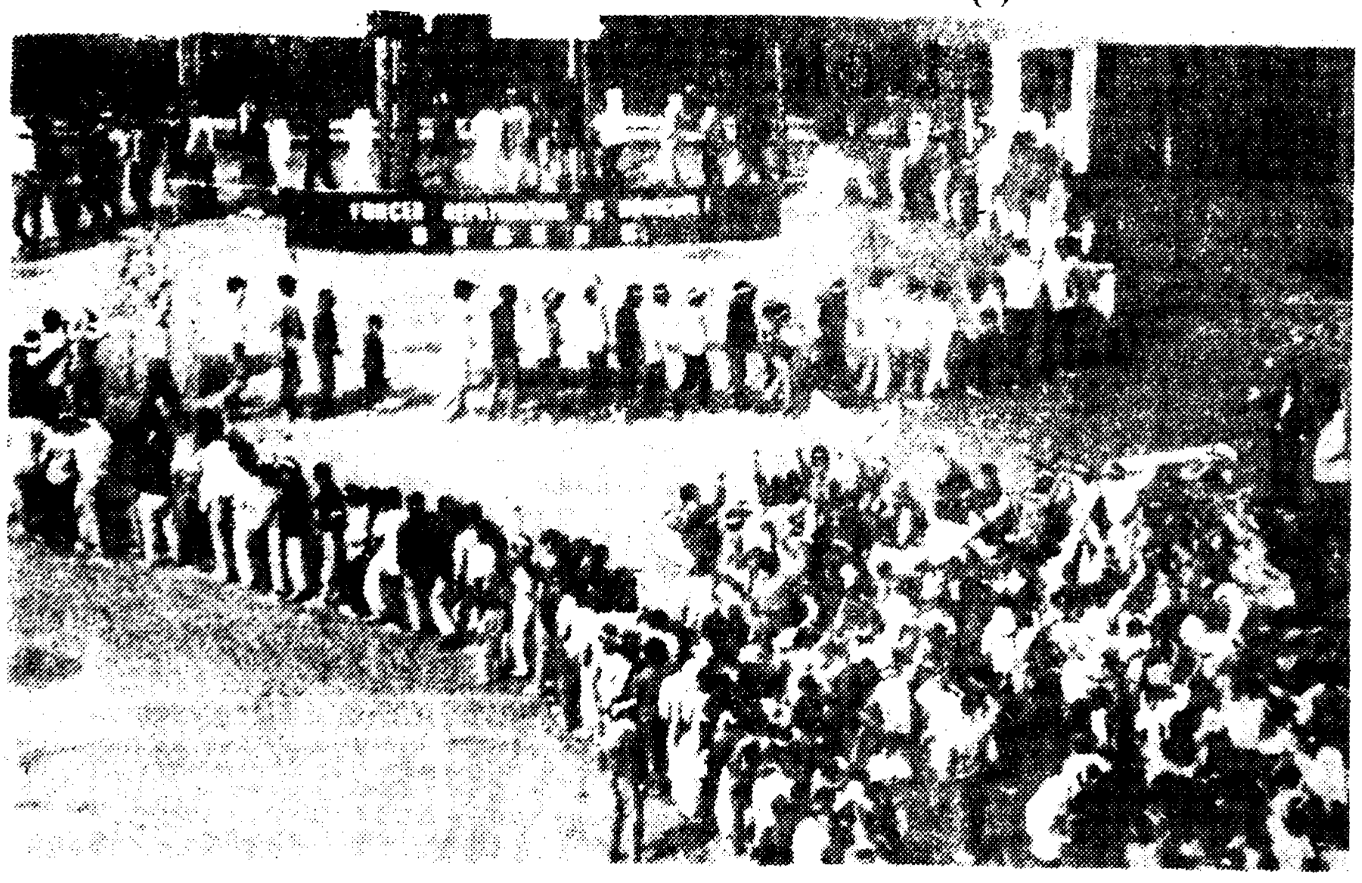
Daarbij raakten volgens minister Saki Mustafa Ali Badr van Binnenlandse zaken enkele betogers en politieagenten ernstig gewond, zo meldde het Egyptische persbureau MENA. Badr benadrukte dat de manifestatie is georganiseerd door behoudende studenten van de universiteit van Asyut als een uiting van "machtsvertoon na de overwinning van gewone Islamitische kandidaten tijdens de verkiezingen voor de studentenvakbonden aan de universiteiten".

Volgens de minister hebben de betogers, waarvan enkelen Molotovcocktails, stokken en wapens bij zich hadden, de politie aangevallen zodat deze gedwongen was op te treden. De arrestanten werden voor verder onderzoek overgedragen aan het Openbaar Ministerie.

HET AMERIKAANSE automobielconcern General Motors gaat bij de Portugese stad Setubal een fabriek bouwen voor de productie van electronische auto-onderdelen. Daarmee is een investering gemoeid van 9,4 miljard escudo (Nf 120 miljoen). De Portugese overheid neemt daarvan 44 procent voor haar rekening, deels met geld uit het EG-fonds voor structurele ontwikkeling. De fabriek zal werk bieden aan 550 mensen.

***

Protest bootvluchtelingen

■HONGKONG - Duizenden Vietnamese bootvluchtelingen die in een detentiekamp in Hongkong zitten op het schiereiland Kowloon hebben geprotesteerd tegen het nieuwe beleid van deze Britse kroonkolonie, dat met de zegen van Londen ten uitvoer wordt gebracht en dat inhoudt dat het veel moeilijker voor bootvluchtelingen is geworden om de status van vluchteling te krijgen. Degenen die niet als zodanig worden toegelaten worden naar Vietnam teruggestuurd. De eerste groep van 51 Vietnamezen is inmiddels tegen hun wil in gedeporteerd naar Vietnam. (AFP-satellietfoto)

In Joegoslavisch Servie:

Geen toestemming voor onafhankelijke partij

BELGRADO - De autoriteiten van de Joegoslavische republiek Servië hebben de oprichtingsvergadering verboden van een onafhankelijke partij. De "Beweging voor democratische vernieuwing" is in het leven geroepen door leden van de officiële communistische jeugdorganisatie in Servië en een aantal prominente schrijvers en wetenschappers.

De beweging zou de eerste oppositiepartij in Servië zijn. Het verbod werd bekendgemaakt toen een aantal aspirant-leden van de beweging en een handjevol journalisten zich al in het gebouw van de jeugdorganisatie in Belgrado hadden verzameld voor de officiële oprichtingsvergadering. De Beweging voor democratische vernieuwing is voor een meerpartijenstelsel, voor invoering van een parlementaire democratie en een vrije markteconomie.

De Servische autoriteiten hebben in het verleden herhaaldelijk gezegd dat zij tegen een meerpartijenstelsel zijn. De regering van de Joegoslavische republiek Slovenië heeft daarentegen al een aantal onafhankelijke partijen gelegaliseerd. In Kroatië zijn oppositiepartijen niet officieel toegestaan, maar zij worden niet beperkt in hun optreden.

Tegenover EG-commissie

London erkent achterhouden van informatie

LONDEN - De Britse regering heeft toegegeven financiële afspraken bij de privatisering van het automobielconcern Rover Group verborgen te hebben gehouden voor de Europese commissie.

Londen was bang dat het openbaar maken van de concessies ter waarde van 38 miljoen pond oftewel zestig miljoen dollar zou hebben geleid tot slechtere relaties met de Europese commissie welke fungeert als een soort regering over de Europese Gemeenschap. Dit is meegedeeld door Sir Peter Gregson als secretaris generaal van het Britse ministerie van Handel en Industrie. De Europese commissie verleende in juli 1988 zijn goedkeuring aan een overnemingsplan dat onder meer voorzag in een afschrijving van de schuld van Rover met 469 miljoen pond. Voor British Aerospace, de koper van Rover, ging dit plan echter niet ver genoeg. De onderneming eiste extra concessies in de vorm van een extra tegemoetkoming in de kosten van 38 miljoen pond. Dit heeft Londen niet gemeld aan de Europese commissie omdat men bang was dat anders deze privatisering in gevaar gebracht zou worden.

Me[illegible] St Maarten volg[illegible] voor hoogseizoen

[illegible] Sint Maarten [illegible] grotei dan [illegible] stoelen. [illegible] dat de KLM [illegible] vluchten [illegible] breiden.

[illegible] alle hotels [illegible] volgeboekt en [illegible] meer kamers [illegible] toeristen uit [illegible] Nederland, Duitsland [illegible] België blijkt erg [illegible] directeur van het [illegible] bureau, Cornelis de [illegible] Sint Maartense [illegible] verklaar [illegible] het seizoen bij- [illegible] tegemoet

Aangenomen wordt, dat twee tv promotie-programmas die [illegible] langs op de buis in Nederland te zien waren, een gunstig effect hadden. Niet alleen in Nederland, maar ook in andere Europese landen is de vraag naar vakanties naar Sint Maarten groot, zo werd vandaag in Philipsburg vernomen. Aangenomen wordt dat de KLM spoedig met nog een directe vlucht van Schiphol naar de Julianaluchthaven komt.

Wij[illegible] mers: 0-4

Ajax en Eindhoven ploegen PSV-veld om

[illegible]

GLE[illegible] KAART

[illegible]

MENSEN

Jane Dixon, die jaarlijks een **serie voorspellingen** uitbrengt, heeft ook voor 1990 haar zegje gezegd: Bij de Engelse kroonprins Charles en Diana zal volgens haar een ernstige huiselijke crisis ontstaan, die 'Di' wel eens tot een wanhoopsdaad kan brengen. Bij de 130 opzienbarende voorspellingen worden ook Michael Jackson en Madonna -zij gaat twee keer bevallen volgend jaar- niet gespaard. En Elizabeth Taylor gaat weer trouwen. Deze levende muze van liefde, talent en schoonheid is in 1997 toch weer van haar (zevende) echtgenoot af...

De hengelaarster van wereldklasse, Helen Carrier Robinson overleed maandag in Miami ten gevolge van een val. Zij werd 89. Zij was zo bekend in de wereld van het sportvissen op zee, dat over haar een tv-special uitgebracht werd onder de titel **the Old Lady and the Sea.** Zij kwam bij toeval in de sportvisserij terecht doordat haar echtgenoot voor zijn gezondheid in Key West moest gaan wonen. Zo begon zij, met haar echtgenoot aan het zeevissen. Na zijn dood in 1966 vestigde zij voorgoed haar naam als sportvisser. Dit was ook de wens van haar echtgenoot.

In 1961 behaalde Helen Carrier Robinson haar record een Black Marlin van 796 pond; in '62 een van 584 pond. Mw. Robinson en haar echtgenoot waren er dan ook voortdurend op uit, om de kunst van het trawlen te verbeteren. Zij visten met kleinere kunstvliegen dan gebruikelijk was.

Om de theorie van haar echtgenoot te staven, trok zij zelfs naar Australia, om een marlin van 1000 pond te pakken te krijgen. De BBC kwam hier achter, en zo ontstond het idee voor 'the Old Lady and the Sea', waarbij deze poging gefilmd werd. Zij kreeg de marlin van 1000 pond inderdaad aan de haak, maar hij kon ontsnappen. 'Zij was altijd min of meer fatalistisch' aldus Vic Dunaway die als verslaggever van de Florida Sportsman meeging. 'Maar zij hield er de moed in.'

■ *'The Old Lady and the Sea', Helen Robinson, die maandag in Miami overleed, ving in 1961 een black marlin van 796 pond. Zij maakte met dit record naam als vrouwelijke open zee visser, een sport die zij van haar echgenoot leerde, en na zijn dood voortzette.*

WEEKEINDEDIENST EILANDSGENEESKUNDIGEN
STADS- EN 2DE DISTRICT OOST
16 december 1989 vanaf 08.00 uur tot 18 december 1989 om 07.00 uur.
Dokter Braam, Sentro Mediko Marie Pampoen, tel.: 615265/615044; spreekuren: 11.00-12.00/17.00-18.00 uur; spoedgevallen: tel.: 78725 b.g.g. 89266/89337.
(dit geldt voor patiënten van de volgene artsen: Wilsoe, Da Costa Gomez, Nassy, Nassy-Tseng, Tseng, Winklaar, Braakman, Doran en Guerrero-Bakmeyer)

STADS- EN 2DE DISTRICT WEST
15 december 1989 vanaf 17.00 uur tot 18 december 1989 om 07.00 uur.
Dokter Heerenveen, Spreekkamer: Muizenberg, tel.: 44349; spreekuren: 11.00-12.00/17.00-18.00 uur; spoedgevallen: tel.: 44349 b.g.g. 89266/89337.
(dit geldt voor patiënten van de volgende artsen: Swart, Roose, Braakman-Bonder, Gerstenbluth, Goilo-Henry, Heerenveen, Nivillac, Rosales-Concession, Pablo, Elhage en Davelaar)

DERDE DISTRICT BANDABAO
15 december 1989 vanaf 17.00 uur tot 18 december 1989 om 07.00 uur.
Dokter Spong, Sentro Mediko Tera Kòrá, tel.: 648700; spreekuren: 10.00-11.00/17.00-18.00 uur; spoedgevallen: tel.: 87004 b.g.g. 89266/89337.
(dit geldt voor patiënten van de volgende artsen: Tweed, Schellens, Lucacius en Spong).

■ **Patiënten van hier niet genoemde artsen wordt aangeraden in spoedgevallen de eigen arts te bellen en te informeren wie voor deze de dienst waarneemt. Het verdient te allen tijde aanbeveling een huisarts te kiezen die in avonden en weekeinden bereikbaarheid geregeld heeft. Vraag er naar bij uw eerstvolgend bezoek!**

*****

NACHTDIENST ARTSEN: Patiënten van de artsen van Bandabao (3e district) kunnen in spoedgevallen telefoon 641658 bellen en dan het antwoordapparaat afluisteren. De patiënten van de andere medische districten kunnen voor spoedgevallen de artsenpraktijk van hun eigen huisarts bellen; het antwoordapparaat zal dan mededelen wie de dienstdoende arts is.

*****

THORAX CENTRUM (Jan Noorduynweg naast UNA, tel.: 85544): openingstijden van maandag t/m vrijdag van 08.00-17.00 uur; op zon- en feestdagen alsmede op werkdagen na 17.00 uur voor spoedgevallen tel.: 85917.

WIT GELE KRUIS voor wijkverpleging 'Prinses Margriet': consultatiebureaus te Sta Maria: tel.: 82344, 82412 en 82947; Montagne Abao: tel.: 673711 en Kaya Fensu (Koraal Specht): tel.: 618577; hoofdkantoor te Sta Maria 17, kantooruren van 07.00-12.30/13.00-17.00 uur. Na 17.00 uur bereikbaar: zuster Botermans, tel.: 72682.

KLEUTERBUREAU: 14.00-16.00 uur alleen volgens afspraak.

ZUIGELINGENBUREAU: maandagmiddag van 12.30-15.30 uur; donderdagmorgen van 07.15-10.30 uur; alleen volgens afspraak.

NEUTRALE WIJKVERPLEGING (voorheen Wijkverpleging Curaçao): kantoor Rio Canario-/Gosieweg, tel.: 44231/44232; geopend van maandag t/m vrijdag van 07.00-18.00 uur; de wacht heeft zuster Bynoe, tel.: 676824, pageboy 027-053 b.g.g. 43838.

*****

GEZINSVERZORGING (Kwido pa Famia): geopend van maandag t/m vrijdag van 07.00-12.30/13.30-17.00 uur, kantoor Santa Maria 17, tel.: 80222.

*****

FUNDASHON LECHI DI MAMA KORSOU: voor meer informatie kunt u de volgende nummers bellen: 75628, 672289 en 55504.

*****

LUCHTPOSTSLUITING (Postkantoor Groot Kwartier)
Nederland: voor gewone stukken: maandag, dinsdag, donderdag en vrijdag om 11.30 uur; woensdag om 10.15 uur. Voor aangetekende stukken één uur van tevoren.
Suriname: voor gewone stukken: dinsdag en vrijdag om 17.30 uur en zaterdag om 10.45 en 17.00 uur.

Wega di Number Kòrsou

8 5 1 3 9 6 10 7 4 2

9933
7173
3021

DIERENARTS (Veterinaire Dienst, Parera): bij spoedgevallen na 17.00 uur of in het weekeinde gelieve tel.: 614000 op te bellen voor de dienstdoende arts.

DIERENASIEL (tel.: 54300): dagelijks geopend van 08.00-12.00/14.00-18.00 uur; zaterdag van 08.00-13.00/14.00-18.00 uur.

*****

BOTICA BANDABAO: dagelijks geopend van 08.00-19.00 uur.

BOTICA'S (nachtdienst)
Otrobanda
Union, Breedestraat 137, tel.: 623575/625837.
Punda
Plasa, De Ruyterkade 36, tel.: 615519/615545.

*****

VERLOF BEGRAFENIS
16 december: H.R. Andrade, Vesuviusstraat 19.
17 december: R.J. Grüning, Patrijsweg 9.

*****

DIVERSEN
ANTILLIAANSE GNOSTISCHE BEWEGING
Brievengat: iedere maandag- en woensdagavond om 19.30 uur te Jirajaraweg 8, Centrum Devi Kundalini.
iedere woensdag- en vrijdagavond om 19.30 uur te **Openbare basisschool Brievengat.**
Bandabao: iedere donderdagavond om 19.30 uur gebouw Credit Union San Pedro.
Kanga: iedere woensdag- en zaterdagavond om 19.30 uur te Centrum Abraxac (achter Kooyman).
Santa Rosa: iedere maandag- en zaterdagavond om 19.30 uur te Aloëstraat 12.

RODE KRUIS CURAÇAO: 20.00 uur lezing - K-Centre, Bethancourtstraat, Brievengat (spr.: E. Gonesh; ond.: 'Bloed').

WANDELMARS **(t.g.v. 40-jarig bestaan Sotokerk)**: 20.00 uur start wandeling bij de kerk.

*****

ZATERDAG
DIVERSEN
CURAÇAOSE POSTZEGELVERENIGING: 09.30-11.30 uur jeugdbijeenkomst - De Tamarijn, hoek Mahaaiweg/Jasmijnweg.

BLOEDTRANSFUSIEDIENST: 09.00-12.00 uur gelegenheid om bloed af te staan - Bloedbank, Karl Landsteiner Paviljoen, St Elisabeth hospitaal.

CURAÇAO PARADES & FESTIVAL FOUNDATION: 15.00 uur start 'Parada di Pasku' bij Rifstadion naar Wilhelminapark.

TOERISTENSCHIP: 08.00-19.00 uur 'The Vitoria' (S.J.).

TENTOONSTELLING
GALLERY EIGHTY-SIX (Bloksteeg, Punda, tel.: 613417): geopend van dinsdag t/m vrijdag van 08.30-12.00/15.00-17.30 uur; maandag en zaterdag van 09.30-12.00 uur.
t/m 24 december gelegenheid tot bezichtiging expositie van schilderijen en papiertekeningen gemaakt door Lihie Talmor.

*****

BIBLIOTEKA PUBLIKO KORSOU (A.M. Chumaceiro Bulevar, tel.: 617055)
openingstijden:
Uitlening Volwassenbibliotheek: dinsdag en vrijdag van 10.00-12.00/14.00-20.00 uur; woensdag van 10.00-12.00/14.00-19.00 uur; donderdag van 14.00-19.00 uur; zaterdag van 09.00-12.00 uur; maandag gesloten.
Uitlening Jeugd: dinsdag, woensdag en vrijdag van 10.00-12.00/14.00-19.00 uur; donderdag van 14.00-19.00 uur; zaterdag van 09.00-12.00 uur; maandag gesloten.
Studie- en Krantenzaal: maandag van 12.00-17.00 uur; dinsdag en vrijdag van 08.00-20.00 uur; woensdag en donderdag van 08.00-19.00 uur; zaterdag van 08.00-12.00 uur.
Schoolmediatheekdienst: maandag t/m donderdag van 08.00-11.30/14.00-16.30 uur; vrijdag van 08.00-11.30/14.00-16.00 uur.

FILIAAL BARBER (St Janschool, Barber 6, tel.: 641606): maandag en woensdag van 09.00-12.00/14.00-17.00 uur; dinsdag en vrijdag van 09.00-12.00/14.00-19.00 uur; donderdag van 09.00-12.00/14.00-17.00 uur activiteiten.

BIBLIOTHEEK MONGUI MADURO (Landhuis Rooi Catootje): openingstijden dinsdag, donderdag en vrijdag van 09.00-12.00 uur (voor afspraken gelieve tel.: 75261 of mevr. Pijpers (75119) op te bellen).

BIBLIOTHEEK UNA (Jan Noorduynweg z/n, tel.: 84422 toestel 180): openingstijden dinsdag, donderdag en vrijdag van 07.30-17.00 uur; maandag van 10.00-17.00 uur; woensdag van 08.30-20.00 uur.

ST ELIZABETH HOSPITAAL (Breedestraat (O), tel.: 624900/625100)
bezoekuren:
's morgens van 11.30-12.30 en 's middags van 16.00-19.00 uur;
Kinderafdeling van 10.00-19.00 uur en Intensive Care: 18.00-19.00 uur.

DR DAVID CAPRILES KLINIEK (Mohanikanenweg 8, tel.: 74700)
bezoekuren:
opname afd. Mannen van 15.00-16.00/18.00-19.00 uur;
opname afd. Vrouwen van 15.00-16.00/18.00-19.00 uur;
overige afdelingen van 09.00-12.00/14.00-16.00/17.00-19.00 uur.

FUNDASHON PA KONSUMIDO (Conciëntiesteeg 2, tel.: 626666): openingstijden van 08.00-12.30/13.30-17.00 uur.

LANDFILL MALPAIS: open van maandag t/m vrijdag van 07.00-20.00 uur; zaterdag, zondag en feestdagen van 08.00-19.00 uur.

KANTOOR ALKOHOL- EN DRUGSTEAM (Witteweg 54, tel.: 623973): spreekuren van maandag t/m vrijdag of volgens afspraak.

TENTOONSTELLING
CURAÇAOSCH MUSEUM (Van Leeuwenhoekstraat z/n, tel.: 623777): openingstijden dinsdag t/m zaterdag van 09.00-12.00/14.00-17.00 uur; zondag van 10.00-16.00 uur; maandag gesloten.

GALLERY EIGHTY-SIX (Bloksteeg, Punda, tel.: 613417): geopend van dinsdag t/m vrijdag van 08.30-12.00/15.00-17.30 uur; zaterdag van 09.30-12.00 uur.

CHRISTOFFELPARK: geopend van maandag t/m zaterdag van 08.00-17.00 uur; zondag van 06.00-15.00 uur. Het Museo Savonet is dagelijks vanaf 10.00 uur open. Voor excursies, rondritten per parkjeep en rondleidingen museum: tel.: 640363.

KAS DI ARTE KORSOU (Local Art Gallery, Breedestraat 126 (O), tel.: 624516): open van maandag t/m zaterdag van 08.30-18.00 uur.

CURAÇAO SEAQUARIUM (Bapor Kibrá, tel.: 616666/616670): openingstijden maandag t/m zondag van 10.00-22.00 uur.

SOKUDI (nieuw gebouw Kraamkliniek Rio Canario): elke vrijdag mogelijkheid informatie te verkrijgen en bloedsuikergehalte te bepalen.

STICHTING KINDERBESCHERMING CURAÇAO (Scharlooweg 110, tel.: 613148): open van maandag t/m vrijdag van 08.30-11.30 uur.

PLEEGGEZINNEN CENTRALE CURAÇAO, Kaya Kiwa 33, tel.: 77408.

SYNAGOGE MUSEUM (Hanchi Snoa, tel.: 611067/611633): open van maandag t/m vrijdag van 09.00-11.45/14.30-17.00 uur, gesloten op alle feest- en Joodse feestdagen.

LANDHUIS BRIEVENGAT: open van maandag t/m vrijdag van 09.30-12.30/15.00-18.00 uur (toegangskaarten verkrijgbaar bij Curava en Landhuis Brievengat).

PRINSES WILHELMINA FONDS (kankerbestrijding): voorlichtingscentrum te Scharlooweg 52, tel.: 611998. Elke ochtend open van 08.00-11.30 uur; dinsdag- en vrijdagmiddag van 14.00-17.00 uur.

*****

AMIGOE Fax: 674524 Tel: 672000

UITGEVERIJ AMIGOE N.V.
Scherpenheuvel z/n of P.O.B. 577
Curaçao N.A.
Giro 440.000
Bankrek. nr.: 11-07-313
Algemene Bank N.V.
Bankrek. nr.: 874.825.10
Maduro & Curiel's Bank N.V.

CURAÇAO
Centrale (alle afdelingen)
672000

Directie:
Ingrid de Maayer-Hollander
Leeward News Holding

Hoofdredactie:
Ard Hovers (hoofdredacteur)
Overige leden Redactie:

Toon van Dongen, Ana van Leeuwen, Joel Labadie, Sheila Rhodes (secretaresse), Izaan Moeniralam (sportredacteur), Chris van Grol (sportmedewerker), Solange Isselt (opmaak) en Ken Wong (fotograaf)

ADVERTENTIE-AFDELING
Acquisitie:
Viola Bernardus en Janny Naaldijk
Aanname advertenties:
Maandag t/m vrijdag van 07.30-16.00 uur
Alle advertenties voor de komende dag moeten 1 dag van tevoren vóór vier uur binnen zijn.

ZOEKERTJES verschijnen op dindag en vrijdag en kunnen iedere dag tussen 07.30-16.00 uur worden opgegeven, behalve op zaterdag.

Alleen zoekertjes die op maandag en donderdag vóór twaalf uur binnen zijn, kunnen de dag daarop (dus dinsdag en vrijdag) verschijnen.

UITGEVERIJ AMIGOE ARUBA
Nassaustraat 110
Tel: 24333 (drie lijnen)

Directeur-Hoofdredacteur:
Jos van der Schoot
Redactie: Ramiro Tromp, Anna Tromp-Van der Schoot, Djisbie Franken (fotograaf)
Advertentie-afdeling: Jos van der Schoot en Eileen Landsmark

BONAIRE
Correspondent:
Hubert Linkels, Kaya Gobernador N Debrot 154 tel: 8627

SINT MAARTEN
Correspondent:
Eddie Williams, P.O Box 366, tel: 22580 / 22764
Faxnummer: 25868

Abonnementen en advertenties:
The Chronicle, Grounddove Road, Pointe Blanche, tel: 23919.

SABA:
Correspondente:
Esther Mommers, tel. 2285

ST. EUSTATIUS:
Vertegenwoordigster / Correspondente:
Mevrouw Peggy van de Horde, Whitewallweg 1

HILVERSUM
correspondenten:
B. Jos de Roo en Victor Hafkamp: Radio Nederland Wereldomroep (tel.: 035-16151, toestel 319)

Persagentschappen: ANP en AP
Samenwerkingsovereenkomst met The Miami Herald, De Haagsche Courant, De Brabantse Pers

DRUKKERIJ: Rotaprint N.V.

DISTRIBUTIE (abonnementen):
Curaçao: Districo N.V. Tel: 370503, 370504 en 370304

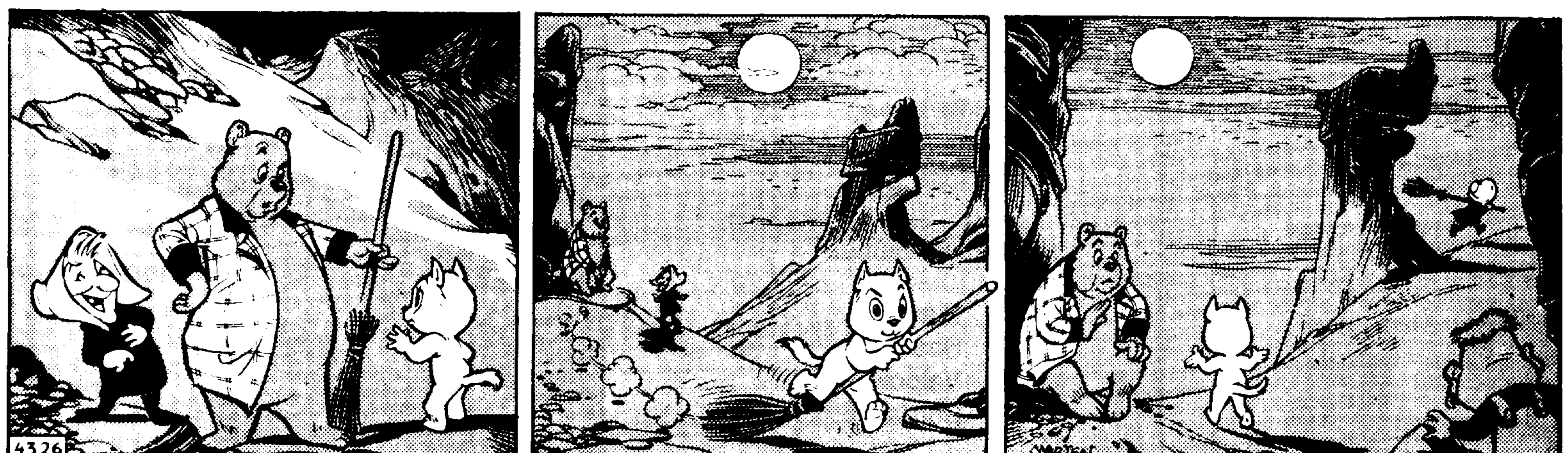
Voor klachten gelieve deze nummers op te bellen. Het abonnementsgeld kan ook betaald worden via Giro rek. nr: 208.000, Maduro Bank rek. nr: 286.330.08 en ABN rek. nr: 11.15.626
Aruba: Nassaustraat 110, tel: 24333
Bonaire (abonnementen en incasso): mv. A. Wong-Loi-Sing, Kaya Cacique 4

Losse nummers 60 cent:
Abonnementsprijs op alle eilanden van de Nederlandse Antillen **vijftien gulden per maand**

Buiten Antillen (Nederland):
NAf. 80,15 per maand (luchtpost) of NAf. 24,-- per maand (zeepost); jaarlijks vooruit te betalen

Heer Bommel en het ontstoffen

door Marten Toonder

4326 — Heer Bommel verkeerde in zware tweestrijd. Mompelend hulde hij zich in zijn jas en veegde een stofje van de revers. Daarop raapte hij de bezem op en keek er peinzend naar.

'Zo is het dus', prevelde hij. 'Vliegen of heer blijven. Zelden heeft iemand van mijn stand een moeilijker beslissing moeten nemen, als je me volgen kunt'.

'Hm', zei Tom Poes.

'Wat hm', hernam heer Ollie geërgerd. 'Je begrijpt het weer eens niet, jonge vriend. Voor jou bestaat dit vraagstuk niet; jij draagt geen jas. Ik bedoel, ik zie voorlopig van vliegen af. Doe jij het maar, bedoel ik'.

'Goed', zei Tom Poes, 'voor de lol dan even'. Hij sprong op de bezemsteel en snelde voort. Maar los van de grond komen deed hij niet.

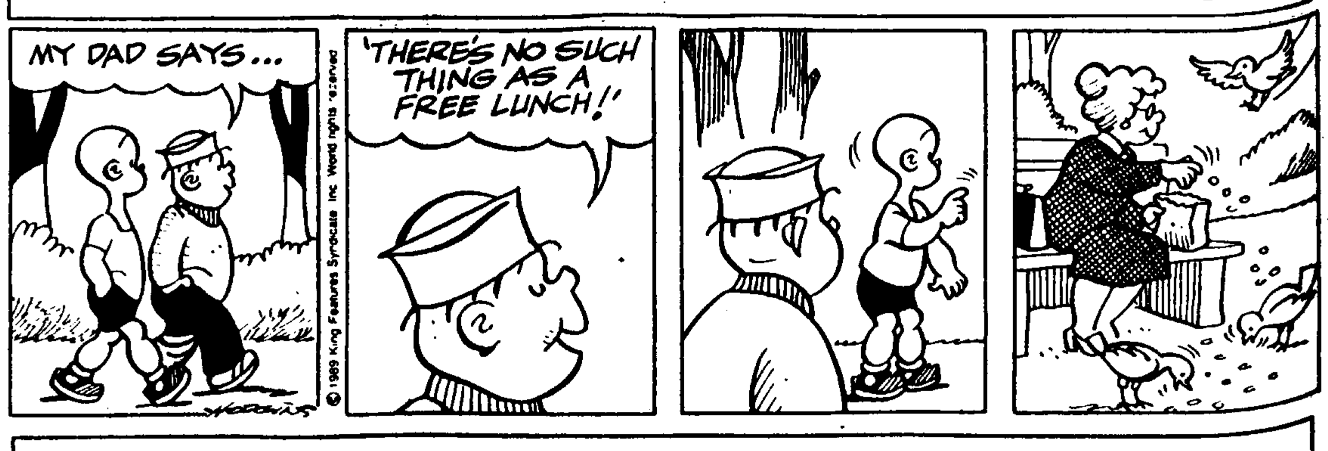
'Hoe zit dat nu?' vroeg heer Ollie, terwijl hij vermoeid op een steen ging zitten. 'Hij is geen heer, hij draagt geen jas en toch vliegt hij niet'.

'Hij zal het nooit kunnen', verklaarde het oude vrouwtje. 'Hij staat te vast met de benen op de grond. Niet vastgekoekt, maar wel verschreveld, meneertje'. Ze nam de bezem over van Tom Poes, die moedeloos terugkeerde en verdween in de schaduwen.

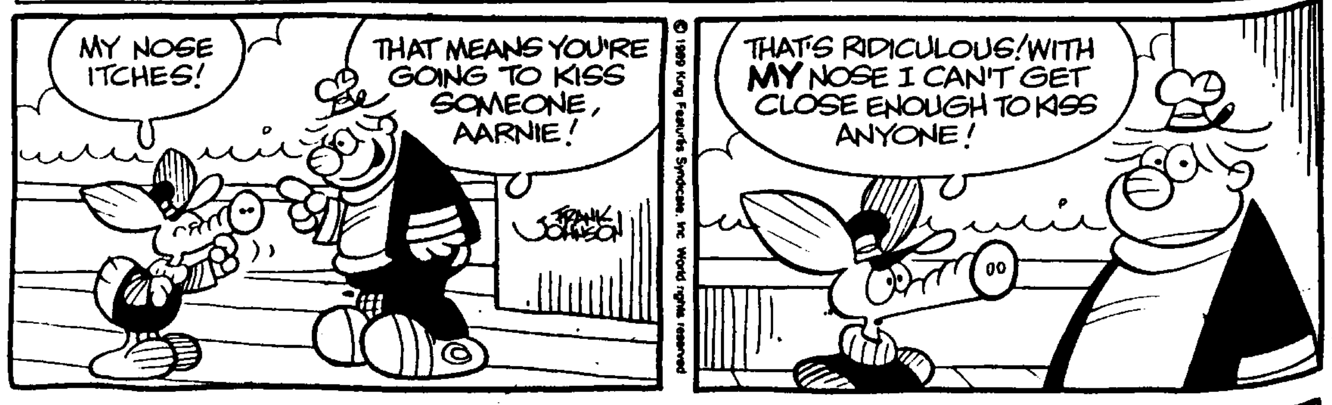
'Zo, dat was dus het vliegen', sprak heer Bommel somber. 'Dat weten we dan. Maar wat nu? De nacht is gevallen; de honger knaagt aan mijn tere maag en we hebben geen onderdak. En toch heb ik als heer geen zin in paddestoelen of hangmatten, als je dat maar weet. Wat gaan we doen, jonge vriend?'

Tom Poes haalde terneergeslagen de schouders op. Doch nu naderde er vanachter de rotsen een nietige gedaante......

HENRY ® By Dick Hodgins

BONER'S ARK ® By Addison & Frank Johnson

BEETLE BAILEY ® By Mort Walker

REDEYE ® By Bill Yates & Mel Casson

AGENDA BONAIRE

POLITIE: 8000
BRANDWEER: 8222
TAXICENTRALE: 8845
HOSPITAAL: 8900

LANDFILL te Lagoen: maandag t/m vrijdag van 07.00-16.00 uur; zaterdag van 08.00-12.00 uur; zondag gesloten.

OPENBARE BIBLIOTHEEK
(openingstijden voor het publiek)
maandag en donderdag van 14.00-18.00 uur; dinsdag en vrijdag van 08.00-12.00/14.00-17.00 uur; zaterdag van 10.00-12.00 uur.
(openingstijden voor lezers)
woensdag van 14.00-19.00 uur.

POSTSLUITING: maandag t/m vrijdag aangetekende stukken om 15.45 uur; gewone stukken om 16.30 uur.

SERVICE CLUBS
Kiwanis: donderdagavond 19.30 uur -Hotel Bonaire.
Lions: informatie E. Felipa, tel.: 8546/8238.
Round Table: elke tweede maandag - Buurtcentrum Tera Cora.
Rotary: woensdag 12.00 uur - Restaurant Beefeater.

BESTUURSKANTOOR EN BEVOLKING: 08.00-12.00/14.00-15.30 uur loketten geopend.

MUZIEKBIBLIOTHEEK: voor bezichtiging hiervan gelieve contact op te nemen met de heer Rudy Bedacht, Noord Nikiboko 194.

POLITIECLUB (Weg naar Willemstoren): open op vrijdag van 20.00-24.00 uur; zaterdag van 12.00-24.00 uur.

SPREEKUUR GEZAGHEBBER: elke donderdag van 09.00-11.00 uur op het Bestuurskantoor, Kralendijk; laatste donderdag van de maand van 10.00-12.00 uur te Rincon.

LVV: openingstijden Slachthuis maandag t/m vrijdag van 06.00-11.00/11.30-14.30 uur.

(15 december)
PAPA CORNESCHOOL
19.00-21.00 uur Kerstconcert - aula Scholengemeenschap Bonaire.

KERKDIENSTEN
Sint Bernarduskerk, Kralendijk:
maandag t/m zaterdag om 18.45 uur; zondag om 08.00 en 19.00 uur.
Coromotokerk, Antriol:
maandag t/m zaterdag om 19.30 uur; zondag om 09.00 en 18.00 uur.
Ludovicuskerk, Rincon:
maandag t/m zondag om 19.30 uur.

KLACHTENBEZORGING doorgeven aan mevr. A. Wong-Loi-Sing, Kaya Cacique 4.

Mooie orkestklanken in Centro Pro Arte

HET 'CURAÇAO' Strijkorkest gaf gisteravond onder leiding van Eric Gorsira zijn 'december' concert. Curaçao's kan dit orkest nauwelijks meer genoemd worden daar meer dan de helft van de musici uit het buitenland komt.

Met het concert in d voor 2 violen van Antonio Vivaldi werd deze avond begonnen. De solisten waren Hans Jurjaanz en Eric Gorsira. Men moest er duidelijk even inkomen. De solisten waren redelijk goed op elkaar ingespeeld, maar de klank was soms wat scherp en onzuiver. Het geheel deed wat slordig aan.

Wat hier vooral gemist werd was de discipline van een strak tempo en ingehouden emoties. De muziek van Vivaldi is van zichzelf al vrij 'hectisch' of uitbundig: het kan min of meer chaotisch worden als men zichzelf niet in de hand heeft.

HOMOGEEN

In het vioolconcert in d van Felix Mendelsohn was het orkest veel beter op dreef. Mooie 'homogene klanken, hetgeen vooral ook in het Andante tot uiting kwam; klanken die soms ontroerden. De solist Eric Gorsira, heeft zeker veel vaardigheid, maar vooral in de langzame delen speelt hij het mooiste, waarschijnlijk doordat hij zich dan moet intomen.

Jammer dat hij zich vaak zichtbaar door de muziek ploegt en als solist ook dirigeert. De luisteraar ervaart dit als storend. Een komische noot was de kakkerlak die onder de voet van de toeschietende solist het leven liet. Het kwam echter de concentratie van solist en publiek niet ten goede.

Het laatste nummer voor de pauze was het blokfluitconcert in F van Guiseppe Sammartini met als solist René Bremmers, en het orkest onder leiding van Eric Gorsira. Dit was het hoogtepunt van de avond en hier bleek duidelijk de funktie van een dirigent als bindende faktor van een orkest. Harmonieus, goede begeleiding en de solist superieur. Bremmers beheerst zijn instrument en heeft een mooie manier van 'aanblazen'. Bravo!!

Over de opera van Claudio Monteverdi kan ik kort zijn. Deze is niet geschikt om in concertvorm te worden gebracht. Een zeer ongelijke rolverdeling draagt daartoe bij. Het geheel is te statisch. Vraag: Waarom stonden de solisten niet vooraan, waar ze horen? Frank Davelaar, als verteller had het leeuwenaandeel. Deze muziek eist veel van de zanger; er is een grote mate van souplesse en helderheid van de stem vereist en deze ontbreken bij Davelaar.

Overigens waardering voor de uitvoering van deze moeilijke rol. Barbara Newton zong het weinige dat ze moest zingen heel mooi en ingetogen. Zeer beheerste inzetten en prachtige 'strakke' tonen. Zoals deze muziek gezongen moet worden. Rignald Yankee, die een zeer kleine rol had, heeft een mooie stem, hoewel de klank misschien iets meer voor in de mond geplaatst kan worden. Het orkest zorgde voor een mooie begeleiding.

Last but not least: John Kleinmoedig, die zich een muzikaal en betrouwbaar clavecinist toonde, zowel bij Vivaldi als Monteverdi. Al met al een aardig concert, dat echter uitging als een nachtkaars door het abrupte einde van de opera en het verdwijnen van dirigent en solisten. Een toegift door dit goede orkest zou zeker gewaardeerd zijn. Met een onbestendig gevoel verliet het publiek in het donker de zaal.

DICK MOLL

Sosiedat pa Historia:

Statuutdag weer vieren

WILLEMSTAD — Het is jammer dat het volk de datum van een belangrijke stap, waarop het voor zichzelf kon beslissen, verontachtzaamt. Dit stelt de 'Sosiedat pa Historia' (het historisch genootschap) in een communique over de 15e december, de dag die voorheen bekend stond als Statuutdag, toen de datum van 15 december 1954 jaarlijks werd herdacht.

Sosiedat pa Historia zou graag zien dit feit, dat vandaag herdacht wordt, in grotere kring gevierd wordt, in dezelfde geest als 35 jaar geleden. Ook wil men erop aandringen, zich te bezinnen op totale emancipatie, en zich uit te spreken voor een her-introduceren van de 15e december als officiele datum van herdenking van het Statuut.

Sede Antias

WILLEMSTAD/PHILIPSBURG — De in aanbouw zijnde dierentuin op Sint Maarten krijgt financieel gestalte: tijdens een ceremonie die vanmorgen in Philipsburg plaats vond, overhandigde een vertegenwoordiger van de Sede Antia een donatie van ruim 961.000 gulden aan de Zoological Foundation. Daarmee is het grootste deel van de financiering van de dierentuin, die ruim 1,5 miljoen gulden kost, rond.

Deze eerste dierentuin op het Bovenwindse eiland zal, volgens plan, in juni aanstaande de deuren voor het publiek openen. Dan zal de eerste fase rond zijn. Er werden al vele contacten gelegd met dierentuinen in tal van landen, zoals Canada, de VS, Zuid Amerika en diverse Afrikaanse staten. De Sint Maartense dierentuin zal zich vooral richten op tropische dieren.

De dierentuin wordt dicht bij Madame Estate en zal een vrij groot oppervlakte beslaan. Uit de gemeenschap (donaties, contributies) kreeg de stichting, reeds zes ton. Voorzitter van de stichting is Max Phelipa.

God, wij bidden U
dat hij geborgen is,
hem die wij lief hebben
over de dood heen.

Na een lang, zorgzaam en hardwerkend leven is geheel onverwacht, in zijn vertrouwde omgeving overleden, onze lieve man, vader, schoonvader en grootvader

Harm de Jonge

in de leeftijd van 83 jaar

14-12-'89

Namens de familie,
Rufus en Herma McWilliam-de Jonge
Sheraida

de Vijverhof D21
Kwakkenbergweg 150.
6523 MP.
Nijmegen,
Nederland.

WILLEMSTAD — Een geval van beroving deed zich vanmorgen voor bij Club Portugez. De 24-jarige medewerker F. d S. wilde vanmorgen de deuren van de lokaliteit openen toen hij door twee mannen werd aangevallen. Een van de aanvallers hield S. vat terwijl de andere onder bedreiging van een mes een papieren zakje met f300,-van de medewerker afpakte. daarna namen de twee overvallers de benen. De recherche onderzoekt deze zaak.

Koersen Centrale Bank

NOTERINGEN CENTRALE BANK VAN DE NEDERLANDSE ANTILLEN GELDIG OP VRIJDAG 15 DECEMBER 1989 EN TOT NADER ORDER:

US DOLLAR	1.77	1.78	1.80
CAN DOLLAR	1.51	1.53	1.55
PND STERLING	2.78	2.835	2.895
NED GLD	90.23	90.95	91.75
BOLIVAR	—	—	—
ZW FRANCS	113.97	114.69	115.49
FR FRANCS	28.70	29.80	30.50
DUITSE MARK	102.00	102.72	103.52
IT LIRE	1.05	1.35	1.41
JAPANSE YEN	123.03	123.89	124.69
SUR GLD	—	100.07	102.59
AR FLORIN	98.00	100.00	100.20

KOERSEN VAN DE GEMIDDELDE OBLIGATIELENINGEN VAN DE NEDERLANDSE ANTILLEN UITGEGEVEN DOOR HET DEPARTEMENT VAN FINANCIEN EN GELDIG VANAF HEDEN 15 DECEMBER 1989 EN TOT NADER ORDER.

13 %	OBLIGATIELENINGEN PER 86/90	103.19
12 %	OBLIGATIELENINGEN PER 88/92	103.74
10.25 %	OBLIGATIELENINGEN 1986 PER 1990	100.28
9. %	OBLIGATIELENINGEN PER 1987/2002	95.00
8.5 %	OBLIGATIELENINGEN PER 1994/98	101.19

DE AANKOOP VAN OBLIGATIELENINGEN KAN GESCHIEDEN BIJ HET LOKALE BANKWEZEN.

BOODSCHAP VAN DE HEILIGE MAAGD MARIA AFGEGEVEN TE MEDJUGORJE, JOEGLOSLAVIE, 25 NOVEMBER 1989

Lieve kinderen,

Ik roep jullie sinds jaren op door de boodschappen die Ik jullie geef.
Mijn lieve kinderen, door de boodschappen zou Ik een wondermooi mozaïek in jullie harten willen creëren, zodat ieder van jullie als een afspiegeling van God dienen kan.
Daarom, lieve kinderen, zou Ik willen dat jullie keuzes voor God vrij zijn, want Hij heeft jullie de vrijheid gegeven.
Bidt daarom, dat jullie zonder enige satanische invloed, alleen voor God kiezen.
Ik bid voor jullie bij God en verlang jullie overgave aan God.
Bedankt dat jullie aan Mijn oproep gehoor hebt gegeven.

Deze boodschappen worden sinds 1981, nu iedere 25e van de maand, aan een aantal Joegoslavische kinderen gegeven en daarna z.s.m. in deze krant gepubliceerd.

Schrijven kunt U naar:

Het Maria-Centrum
Postbus 434, 6200 AK MAASTRICHT, tel. 043-254380.

Beroving

WILLEMSTAD — Een 34-jarige vrouw deed gisteren aangifte van beroving. Zij verklaarde tegenover de politie dat zij bij de bushalte ter hoogte van Habaai op de bus stond te wachten toen een haar onbekende man haar portemonnaie inhoudende f50,- van haar afpakte. De recherche heeft de zaak in onderzoek.

Aanhouding

WILLEMSTAD — Te Otrabanda hield de politie de man H.G. aan. G. wordt ervan verdacht f5000,- uit een kofferbak van een personeneauto te hebben weggenomen. Bij onderzoek bleek hij f850,- onder een rotsblok te hebben verstopt. G. werd voor verder onderzoek overgebracht naar het bureau.

WILLEMSTAD — De verkeersafdeling van de politie meldde gisteren twaalf aanrijdingen. Bij de ongevallen werden vijf personen lichtgewond en raakte één inzittende zwaargewond. De materiële schade werd geschat op f33.000,-.

» stockmarket « NEWS

AMSTERDAM DECEMBER 14, 1989

AKZO	133,40	NAT.NEDERL.	71,00
AMRO BANK	77,30	PHILIPS GLOEIL.	45,60
BOLS LUCAS	176,50	ROBECO	106,40
GIST BROCADES	32,00	RODAMCO	80,90
HAGEMEYER	107,60	ROLINCO	105,50
HEINEKEN NV	124,80	RORENTO	59,60
KLM	47,10	ROYAL DUTCH	147,50
KON.NED.PAP.	51,20	UNILEVER	159,60

NEW YORK STOCK EXCHANGE DECEMBER 14, 1989

ABBOTT LABS.	65 3/8	+ 1 1/8	HOMESTAKE MNG.	19 7/8	UNCH
ALCAN	22 5/8	- 1/8	IBM	95 3/8	- 1/2
AMER.BRANDS	71 1/4	- 5/8	ITT	61	- 1/8
AMERICAN EXP.	34	+ 1/4	JOHNSON & J.	58 1/8	- 3/8
APACHE	17	- 3/8	KELLOGG	69 5/8	- 1/8
AM.TEL.& TEL.	46 1/4	- 3/8	MERCK & CO	77	+ 1/8
AMOCO	53 7/8	- 1	MINNESOTA MNG.	81 5/8	+ 1/8
ANHEUSER B.	38 5/8	+ 1/8	MOBIL CORP.	61 7/8	- 1/4
BECTON DICK.	59 3/4	- 1/8	MONSANTO	118 3/8	- 1/8
BORDEN	33 1/4	UNCH	NCR CORP.	59 1/2	- 1/2
CAMPBELL S.	49 5/8	- 3/8	NORF.SOUTH	39 1/4	- 3/8
CHRYSLER	19 1/4	- 5/8	NORTHROP CORP.	18 1/8	+ 5/8
CITICORP	28 5/8	UNCH	PARAMOUNT COM.	50 7/8	- 1
COCACOLA	79 7/8	- 3/8	PLACER D.M.	19 1/8	- 1/8
DIGITAL EQ.	81 3/8	- 1 1/4	PFIZER	68 1/8	- 1
DUPONT	120	+ 1 7/8	PHELPS DODGE	60	UNCH
EAST.KODAK	41 1/2	- 3/8	PHILIP MORIS	42 1/2	- 1/2
EXXON	49 5/8	- 1 1/8	POLAROID	44	- 1
FORD	44 1/4	- 1/2	QUAKER	58 1/2	- 1/4
GENL.ELECTR.	64 1/4	UNCH	RALSTON P.	82 1/4	- 1/4
GENL.MOTORS	43 1/4	- 1 3/8	SARA LEE	62 7/8	UNCH
GILETTE	47 1/2	- 7/8	SHELL TRP.TR.	46	- 1 1/8
HEINZ	35 1/8	+ 1/8	UPJOHN	37	- 1/4
HILTON	92 3/4	- 1 1/4	UNOCAL	30	- 7/8

DOW JONES
INDUSTRIALS 2749.78 - 11.31
TRANSPORTATION 1185.63 - 17.78

MARKET COMMENT DECEMBER 14, 1989:
THE MARKET WAS DOWN 11 POINTS ON VOLUME OF 158 MILLION SHARES. DECLINES BEAT ADVANCES 2 TO 1.

MADURO & CURIEL'S BANK N.V.
INVESTMENT DEPARTMENT
For further information call
Tel. 612511/612991/612294

BANCO INDUSTRIAL DE VENEZUELA
maakt de wisselkoers bekend van de BOLIVAR, geldig tot MAANDAG 10.30 uur

AANKOOP Cash	AANKOOP Cheque	VERKOOP
3.20	3.40	4.40

ZOEKERTJES

DINSDAGS EN VRIJDAGS

tot 10 woorden

F. 5,50

Elk woord meer

f. 0,25

UITSLUITEND A CONTANT!

TE KOOP AANGEBODEN CURAÇAO

TOYOTA STARLET Stationwagon, f.4.000,-, aña '82; 1 Pony '83, f.1.800,-. Tel.: 626583/648253. Van Leeuwenhoekstraat 36.

WASMACHINE HOTPOINT f.75,-. Tel.: 370511.

GMC JIMMY 1979, V8-K-10 motor, full equipped, automatic, f.15.000,-. Tel.: 89737.

STRIPBOEKEN; POCKETS; leesboeken; speelgoed; spelletjes; bouwpakket Hollandse Molen; radio-cassette; verrekijker. Tel.: 89737.

MEUBILAIR O.A. eikenhouten bankstel (3-2-1); eikenhouten salontafel; eikenhouten eethoek; wandmeubel. Tel.: 80088.

INBOEDEL O.A. zwaar eiken slaapkamerset; antiek klokkenstel; salontafel; schommelstoelen; boekenkasten; handgeknoopt wollen vloerkleed; grenen stapelbed; lampen; windsurfplank 'Fanatic Ultra Cat' en div. Timoteanweg 7. Tel.: 370679.

FORD GRENADA 1980; Ford Cougar 1983, t.e.a.b. Tel.: 78174/na 5 uur: 79676.

VOLKSWAGEN KEVER (Aleman), i.z.g.s., prijs f.2.400,-. Tel.: 55940/613409.

ROYAAL 2- EN 4-zits hoekbankstel (merk Gelderland) + grote vierkante tafel f.950,-. Tel.: 672027 na 7 uur.

LANCER, BJ. '80, f.3.400,-; Mazda 323, bj. '82, f.5.200,-. Tel.: 671227/674997.

RADIO SHACK color computer 2, 64K f.90,-; color computer 1, 16K f.25,-; diskette-drive 5¼ inch f.200,-; kleine printer TRS-80 TP-10, 32 karakters f.50,-. Tel.: 673975.

AUTO MITSUBISHI Lancer '80, AM/FM radio, cassette. Tel.: 43399 (privé)/ 79568 (kantoor).

TOYOTA STARLET '82, 5-deurs, in goede staat. Tel.: 618375.

GROOT DEKZEIL f.125,-. Tel.: 615520 tussen 12-14 uur.

MACLAREN kinderwagen/ buggy combinatie f.250,-; houten prijzenkast met verlichting f.175,-; wit bureau f.250,-; verstelbaar ligbed, geel/wit f.200,-. Tel.: 676692.

MAZDA 626 GLX, bj. '85, z.g.a.n., prijs f.10.500,-. Rooseveltweg 344 tussen 14.00 en 19.00 uur.

MITSUBISHI TREDIA '83, vraagprijs f.6.000,-. Tel.: 675806.

1 GEHEEL LEDEREN bankstel, 2x2-zits, een donker eiken salontafel met schuiflade en een Berber vloerkleed. Tel.: 76769.

WEGENS OVERCOMPLEET: 1 airco Amana f.300,-; 1 ijskast Westinghouse no-frost f.500,-. Beide in goede staat. Inl.: 77084.

1 ZAAGTAFEL INCL. zaagmachine; schoolborden (beschadigd); 2 speakerboxen 100 Watt; aanhangwagen dubbelassig; diverse huishoudelijke art. Te bezichtigen zaterdag: Mekkastraat Kavel D-16.

UN MERCURY Grand Marquis '79, full equipped, overhauled, di spuit, f.5.800,-. Tel.: 76963.

ORIGINELE INDISHE rotan zithoek, 4 fauteuils + ronde t. fel + kruk. Tel.: 80800.

WRAK FORD Granada 1979 (6 cyl.), motor pas gereviseerd, autom. versn., airco, prima conditie, rechts voor achter spatbord, kofferdeksel, motorkap uitst. Inl.: 75117.

CHEVROLET MONTE Carlo '78, i.z.g.st., goede banden, nieuwe stereo, fully equipped, vr.prijs f.4.500,-. Inf.: 89161. Juan Hato Kavel D-47.

TE HUUR AANGEBODEN CURAÇAO

GEMEUBILEERD WOONHUIS, 3 slaapkamers met airco's, 2 badkamers, nette buurt, prijs f.1.200,- p.m. Tel.: 81465 tussen 8-4 (kantooruren) mej. Cijntje.

TE HUUR GEVRAAGD CURAÇAO

HUIS IN nette buurt. Tel.: 81357.

PERSONEEL GEVRAAGD CURAÇAO

NETTE HUISHOUDELIJKE hulp voor dinsdagen vrijdagmorgen van 8.00-12.00 uur, goed Nederlands sprekend, met eigen vervoer. Abrahasmz. Tel.: 675232.

TA BUSKA un mucha muher pa hasi trabou di kas den bario di Schelpwijk. Tel.: 77783.

DIVERSEN CURAÇAO

TWEE MOOIE gecastreerde katers zoeken goed tehuis. Cas Coraweg 38. Tel.: 75382 82735.

TE HUUR AANGEBODEN ARUBA

4 BEDROOMS, 3 bathrooms house at ... Spaans Lagoenweg. Info 47051 between 17.00 ... hr.

Wegens sloping Tasty Freeze-gebouw moeten wij helaas sluiten

Ter overname aangeboden

INVENTARIS MEUBILAIR SALINJA BEAUTY CENTER

Caracasbaaiweg 14 - Tel.: 613260

per 31 december 1989

1 Airco unit merk Bayrd	fls.1.000,-
2 Kaptafels met 4 spiegels	fls.1.500,-
4 Kapperstoelen	fls.2.200,-
4 Rollersbakken	fls. 400,-
4 Wasbakken haarwastafels	fls.1.800,-
1 Aangesloten kast voor wasbakken	fls.1.000,-
5 Zitbanken met kussens	fls.1.250,-
2 Bijzettafels	fls. 170,-
1 Manicure tafel met licht	fls. 350,-
1 Tafelijskast	fls. 325,-
1 Kassa merk Casio	fls.1.000,-
4 Rode stoelen voor wasbakken	fls.1.200,-
4 Haardrogers 220 Watt	fls.3.500,-
1 Tapijt	fls. 300,-
1 Wandklok met scharenwijzers	fls. 55,-
1 Brandblus apparaat	fls. 350,-
2 Vuilnis bakken	fls. 40,-
2 Vuilnis manden	fls. 40,-
4 Planten bakken van beton	fls. 140,-
1 Stofzuiger	fls. 375,-
Alarmsysteem	fls.1.000,-

ATTENTIE! Wij zijn OPEN voor alle schoonheidsbehandelingen.

OORLOG

Blinddoek spel
met honger en dorst
naar macht boven macht
tot garantie van vrede
tussen godvrezende mogendheden.

Van beide kanten wordt geschoten
met gezegend geschut
De lucht hangt zwanger
door wierookdamp van bloed.
De grond bezaaid met beenderen
door kruithonden schoongekluifd.

Te midder-kerst-nacht
wordt de spiegel omgedraaid.
Aarzelend wordt het ijdel lied
van "godszoon heeft ons allen lief"
bij kaarsevlam gemolken
om het pas geboren kindeke
diens zegen te onthanden.

Bij het knipogen van de dag
worden de broeders aan de overkant
weer met gepekelde ironie
in vredesnaam vermorzeld.

Einde blinddoek -spel.
Invaliden krijgen zilveren kruisjes
als aflaat van de sterfelijke goden
om halve vuurproef harnassen
te kopen voor hun hel.

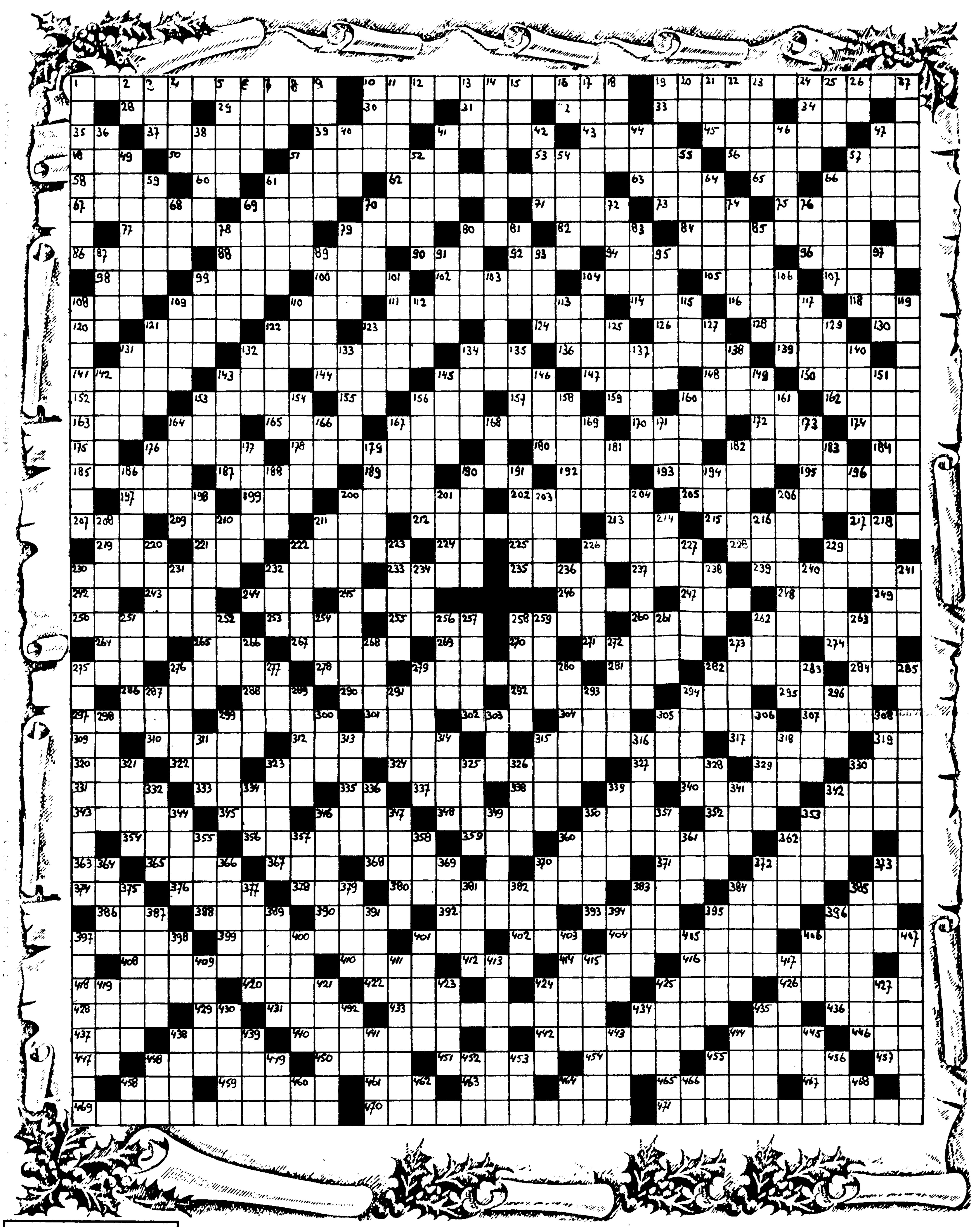
Dec. '89

E. Juliana

1989

Kerst Krant Editie 1989

KerstPuzzel

DE KERSTKRANT van de Amigoe verschijnt dit jaar in diverse edities welke vandaag en in de loop van de volgende week met de dagelijkse krant worden verspreid. In deze eerste editie van de KERSTKRANT 1989 is er speciaal voor de verwoede puzzelaars een paginagrote kruiswoordpuzzel opgenomen. U heeft de tijd tot woensdag 27 december aanstaande om de puzzel op te lossen en uw oplossing te versturen naar de AMIGOE-redaktie op Curacao, Aruba of Bonaire.
Voor de winnaar- bij meerdere goede oplossingen beslist het lot- is er een nieuwjaarsdiner voor twee personen te verdienen, ter waarde van 150 gulden en te gebruiken in restaurant La Bistroëlle of in het Papiamento restaurant op Aruba.
Veel succes.

HORIZONTAAL: 1. Kerstboomversiering; 10. Noodweer; 19. Koude luchtstroom; 28. Meisjesnaam; 29. Planeet; 30. Deel van een boom; 31. Hert; 32. Zoogdier; 33. Weg; 34. Boom; 35. En dergelijke; 37. Menigte; 39. Gewicht; 41. Welpenleidster; 43. Dierenverblijf; 45. Paard; 47. Bijwoord; 48. Vis; 50. Vlees; 51. Kleinood; 53. Wandelstok; 56. Wortel; 57. Nap; 58. Scheve zijde; 60. Karaat; 61. Lichaamsdeel; 62. Koekje; 63. Streek in Limburg; 65. Nederduits; 66. Verstand; 67. Bezetting; 69. Russisch schiereiland; 70. Uitdrukking; 71. Paradijs; 73. Café; 75. Bijwoord; 77. Ten toon stellen; 79. Andere; 80. Lofdicht; 82. Uniek; 84. Koop; 86. Vent; 88. Grondig; 90. Lichaamsdeel; 92. Droog; 94. Schaftlokaal; 96. Met weinig haar; 98. Huid; 99. Vaartuig; 100. Een weinig; 102. Elk; 104. Muziekterm; 105. Stad in België; 107. Precies; 108. Schrijfgerei; 109. Kist; 110. Schel; 111. Overvallen; 114. Opening; 116. Romeinse Keizer; 118. Ontkenning; 120. Bijwoord; 121. Europeaan; 122. Bestemming; 123. Woonplaats; 124. Bijwoord; 126. Electrisch geladen deeltje; 128. Beroep; 130. Muzieknoot; 131. Bijwoord; 132. Verhinderen; 134. Lidwoord; 136. Versieren; 139. Betaalmiddel; 141. Pus; 143. Wig; 144. Deel van een schip; 145. Held; 147. Schoon; 148. Beroep; 150. Schepper; 152. Oevergewas; 153. Beddegoed; 155. Voorzetsel; 156. Speelgoed; 157. Kunstwerk; 159. Overmatig; 160. Bestek; 162. Afvalhoop; 163. Persoon; 164. Bedorven; 165. Toespraak; 167. Eis; 170. Getal; 172. Speelgoed; 174. Koordans; 175. Ondernemingsraad; 176. Verdelen; 178. Oprecht; 180. Bescherming; 182. Gewis; 184. Vorige koers; 185. Plaats in Noord Holland; 187. Beddegoed; 189. Europeaan; 190. Tijdperk; 192. Dicht; 193. Bewerkte huid; 195. Russische munt; 197. Putemmer; 199. Drank; 200. Specerij; 202. Dartel; 205. Vochtig; 206. Roofdier; 207. Lichaamsdeel; 209. Aanduiding; 211. Germaanse Godin; 212. Corrector; 213. Ieder; 215. Dunne strook; 217. Roem; 219. Jongensnaam; 221. Dwaas; 222. Rangtelwoord; 224. Lidwoord; 225. Boom; 226. Kwajongen; 228. Deel van het oor; 229. Moed; 230. Onderhandeling; 232. Staat; 233. Meisjesnaam; 235. Luizeei; 237. Woede; 239. Gevaar; 242. In loco; 243. Spaanse titel; 244. Betekenis; 245. Inval; 246. Dorsvloer; 247. Schrijfgerei; 248. Ton; 249. Maatschappij; 250. Spijkeren; 253. Schaakstuk; 255. Gierigaard; 258. Plaats; 260. Plan; 262. Zeuren; 264. Gelatine; 265. Cylinder; 267. Plaats in Noord Brabant; 269. Bergplaats; 270. Telegraaf restant; 271. Wapen; 273. Loophok; 274. Hert; 275. Huid; 276. Geestelijke; 278. Vervoersmiddel; 279. Wind; 281. Haargroei; 282. Sober; 284. Titel; 286. Stad in Duitsland; 288. Geladen; 290. Het Oosten; 292. Vriendschap; 294. Bedorven; 295. Vleesgerecht; 297. Land bewerken; 299. Neerslag; 301. Rivier in Rusland; 302. Boom; 304. Ontkenning; 305. Belegering; 307. Televisieheld; 309. Voorzetsel; 310. Schuin toelopen; 312. Onderdanig; 315. Vloeibaar worden; 317. Strijdmacht; 319. Voorzetsel; 320. Water; 322. Nederlands; 323. Muziekinstrument; 324. Geestelijke taal; 327. Paradijs; 329. Smeer; 330. Onwetend; 331. Regelmaat; 333. Flauw; 335. Voorzetsel; 337. Heks; 338. Boom; 339. Persoon; 340. Plavius; 342. Kledingstuk; 343. Verdieping; 345. Knaagdier; 346. Walm; 348. Tegader; 350. Deel van een schip; 352. Spie; 353. Oxide; 354. Kenteken; 356. Naaste; 359. Plaaggeest; 360. Kar; 362. Peulvrucht; 363. Bijwoord; 365. Slim; 367. Soort; 368. Vergissing; 370. Zinnenprikkelend; 371. Inwendig orgaan; 372. Metaal; 373. Huns inziens; 374. Wiel; 376. Verbinding; 378. Telwoord; 380. Halve schommelwijdte van een slinger; 383. Jongensnaam; 384. Stoer; 385. Dof; 386. Woonboot; 388. Grote tuin; 390. Litteken; 392. Garde; 393. Getal; 395. Lint; 396. Oever; 397. Angst; 399. Stinkend; 401. Noorse godheid; 402. Boom; 404. Behoeftige mensen; 406. Tekenkrijt; 408. Beroep; 410. Berggeit; 412. Troefkaart; 414. Katholiek; 416. Gereedschap voor het lossen; 418. Dringend; 420. Vogel; 422. Hinder; 424. Hondevoer; 425. Intrige; 426. Drempel; 428. Jongensnaam; 429. Voorzetsel; 431. Rad; 433. Zwaar beschadigen; 434. Plezier; 435. Helium; 436. Aanwijzend voornaamwoord; 437. Kropgezwel; 438. Wortel; 440. Knappend; 442. Gevoelig voor erotische prikkels; 444. Zacht; 446. Gesteente; 447. Eminentie; 448. Deel; 450. Juist; 451. Deel van een snelweg; 454. Jongensnaam; 455. Vals; 457. Laus Deo; 458. Bloeiwijze; 459. Aarde (Frans); 461. Eer; 463. Engels telwoord; 464. Tennisterm; 465. Korte versregel; 467. Bestemming; 469. Deel van 25. december; 470. Gebak; 471. Europeaan.

VERTIKAAL: 1. Krachtig; 2. Gram; 3. Vordering; 4. Uiting van vreugde; 5. Voorzetsel; 6. Muziekinstrument; 7. Oppervlaktemaat; 8. Anno Domini; 9. Bewind; 10. Onbeweeglijk; 11. Imiteren; 12. Maanstand; 13. Plaats in de Noordoostpolder; 14. Deel van de week; 15. Zout (Frans); 16. In orde; 17. Duits natuurkundige; 18. Start; 19. Drinkebroer; 20. Oosterlengte; 21. Boom; 22. Strook; 23. Schaden; 24. Duitse ontkenning; 25. Vragend voornaamwoord; 26. Persoonlijk voornaamwoord; 27. Mijmerend; 36. Handelen; 38. Afkeer; 40. Oproer; 41. Eerste mens; 42. Jongensnaam; 44. Triest; 46. Aanleiding; 47. Plag; 49. Schamen; 51. Rivier in Frankrijk; 52. Sleden; 54. Voorzetsel; 55. Gerief; 57. Verdelen; 59. Rammel; 61. Geloofsbelijdenis; 64. Omvangrijk; 66. Boek; 68. Dwaas; 69. Gierigaard; 70. Verplaatsbaar verblijf; 72. Plaats in Frankrijk; 74. Wortels; 76. Recht stuk van een vaarwater; 78. Vlak; 79. Kleur; 80. Kleur; 81. Paradijs; 83. Strafwerktuig; 85. Soort appel; 87. Wild zwijn; 89. Tuingereedschap; 91. Slot; 93. Regelmaat; 95. Stikken; 97. Onderwerp; 99. Bloeiwijze; 101. Bosgod; 103. Bedrijver; 104. Toondraad; 106. Voerbak; 108. Keukengerei; 109. Deel van een kerk; 110. Leeg van binnen; 112. Voorzetsel; 113. Zeer; 115. Insekt; 117. Eertijds; 119. Keukengerei; 121. Plezier; 122. Strijdmacht; 123. Plaats; 125. Klein roofdiertje; 127. Familieleden; 129. Schaaldier; 131. Voeden; 132. Muil; 133. Afgodsbeeld; 134. Hoofdpersoon; 135. Tocht; 137. Volstrekt niet; 138. Kom; 140. Kleur; 142. Soort kroon; 143. Keukengerei; 145. Luid; 146. Punt; 149. Soort stof; 151. Leerling; 153. Dwaas; 154. Getal; 156. Veelkleuriger; 158. Mond; 160. Onderwijzen; 161. Bosjehaar; 164. Soort appel; 166. Boom; 167. Turfland; 168. Roem; 169. Wildebeest; 171. Teer; 173. Zoutoplossing; 176. Deel van een schip; 177. Spijker; 179. Groothert; 181. Verbouwen; 182. Zitplaats; 183. Garde; 186. Pook; 188. Deel van het gezicht; 190. Sprookjesfiguren; 191. Stad in Drente; 194. Mannetjesdier; 196. Toespraak; 198. Praten; 200. Geestelijke; 201. Plaats in Zeeland; 203. Houding; 204. Militaire term; 206. Ervaring; 208. Uitstalkast; 210. Sleepnet; 211. Loophok; 214. Voertuig; 216. Pit; 218. Kortstondig; 220. Zuidvrucht; 222. Zeer; 223. Leerling; 226. Hoofddeksel; 227. Roven; 229. Inhoudsmaat; 230. Puntig voorwerp; 231. Gevuld; 232. Deel van het gezicht; 234. Roem; 236. Plaats in Gelderland; 238. Honingdrank; 240. Mannelijk dier; 241. Streep; 251. Drinkpartij; 252. Hoogste punt; 254. Walvis; 256. Geestdrift; 257. Bevolkingsgroep bij de Hindoes; 258. Lange stok; 259. Vervoersmiddel; 261. Scheepsreparatiebedrijf; 262. Duw; 263. Bewerkte huid; 266. Kabaal; 268. Pais; 272. Dierenverblijfsplaats; 273. Klepper; 275. Vuurwerk; 276. Europeanen; 277. Bijwoord; 279. Algemene schrik; 280. Vindplaats van zeker erts; 282. Muziekteken; 283. Krant; 285. Blunder; 287. Wig; 289. Soepel; 291. Bestek; 293. Lichaamsdeel; 294. Soort appel; 296. Insekt; 298. Jongensnaam; 299. Scheepsbouwer; 300. Ontkenning; 303. IJL; 305. Meubelstuk; 306. Schenken; 308. Katholiek; 311. Vertrager; 313. Schoon toekomstbeeld; 314. Hoeveelheid; 315. Wapen; 316. Lichaamsdeel; 318. Gelatine; 321. Plaats in Noord Holland; 323. Inhoudsmaat; 325. Deel van een school; 326. Bloedvat; 328. Land in Azië; 330. Europeaan; 332. Insekteneter; 334. Jong van een dier; 336. Meubelstuk; 339. Lichaamsdeel; 341. Drank; 342. Overleden; 344. Bijwoord; 346. Samenvatting; 347. Strafwerktuig; 349. Speling; 350. Projectiel; 351. Bewind; 353. Zuivelprodukt; 355. Intelligent; 357. Bijwoord; 358. Goeierd; 360. Maand; 361. Beleg; 362. Eetgerei; 364. Vreemd; 366. Verlichting; 369. Romp; 370. Paar; 372. Soepel; 373. Stop; 375. Rivierbodem onderzoeken; 377. Vrucht; 379. Inwendig orgaan; 381. Middag; 382. Maatschappelijke stand; 383. Vluchtheuvel; 384. Opera; 385. Romeinse legerafdeling; 387. Wenden; 389. Deel van een vis; 391. Nobel; 394. Dauwachtige bedekking; 395. Ongekleed; 396. Mannelijk dier; 397. Feestartikel; 398. Plaats in Brabant; 400. Aardewerk; 401. Stad in Drente; 403. Wapen; 405. Meisjesnaam; 406. Ned. Radio Omroep; 407. Inwendig orgaan; 409. Mannelijk dier; 411. Stierenvechter; 413. Uitwendige; 415. Aankondiging; 417. Nobele; 419. Papiermaat; 421. Sarren; 423. Voormalig Joegoslavisch staatshoofd; 424. Plezier; 425. Redevoering houden; 427. Zoogdier; 430. Zuiver gewicht; 432. Koninklijk verblijf; 434. Penarie; 435. Gereedschap; 438. Drank; 439. Inwendig orgaan; 441. Drinkgerei; 443. Deel van een zeilboot; 444. Tevens; 445. Rustteken; 448. Stap; 449. Zeer; 452. Keukengerei; 453. Meisjesnaam; 455. Opperwezen; 456. Geestelijke; 458. Slede; 460. Muzieknoot; 462. Ferrum; 464. Als onder; 466. Par exemple; 468. Technische Dienst.

Kerst Krant Editie 1989

Symbool van culturele verscheidenheid

Danza vloeide voort uit hypocresie van samenleving

-Nel Casimiri-

WILLEMSTAD.- Afgelopen juni vond ten huize van de gouverneur een concert plaats met gesproken commentaar, waarbij het eerste deel van het concert gewijd was aan Chopin en het tweede aan de Curacaose Danza. Dokter Robert Rojer be-speelde de piano en Frank Davelaar sprak het commentaar. Vooral over de Curacaose danza is toen veel wetenswaardigs verteld, en het is naar onze mening de moeite waard dat meer mensen daar kennis van nemen. Natuurlijk is het erg jammer dat we u daarbij niet de muziek kunnen laten horen, zoals Robert Rojer die tijdens het concert ten gehore bracht. Zover is de techniek helaas nog niet gevorderd. U zult ter illustratie een plaat, een cassettebandje of een compactdisk moeten draaien waarop of een andere Curacaose pianist een danza speelt, al blijft dat behelpen. In dit artikel waarin de oorspronkelijk luistertekst, zoals die geschreven werd door Robert A.Rojer, verwerkt werd, zult u onder meer kunnen lezen dat de structuur van onze danza voortvloeide uit de hypocrisie in de Curacaose samenleving rond de laatste jaarwisseling. Het is een psychoanalytische beschrijving van cultuurfenomenen.

Danza komt van danzar, Spaans voor dansen. Alles waar men op kan dansen, zou men dus danza kunnen noemen. Het woord danza hoeft niet in alle Caribische landen dezelfde betekenis te hebben. Onze danza, dus wat wij hier op Curacao danza noemen, is sterk gelieerd aan de danza uit Puerto Rico en aan de dans die men in Venezuela 'Merengue' noemt. Voor uitstekende overzichten kan worden verwezen naar het boek 'Muziek en musici van de N.A.' van Edgar Palm, alsmede naar het hoofdstuk over Curacaose muziek, geschreven door dezelfde auteur die in 'Cultureel Mozaiek van de N.A.' een bijdrage leverde over muziek. Hier laten wij echter het licht schijnen op geheel andere aspecten; wederom (ik mag het nog eens herhalen) zonder het onderwerp uitputtend te willen behandelen.

RITMES

Zoals de Curacaose wals getypeerd wordt door een rijkdom aan harmonische variaties, wordt de danza gekenmerkt door een grote verscheidenheid aan ritmes. De Curacaose danza heeft drie delén en elk heeft zijn eigen ritme. Het eerste deel, bij ons 'chaine' genoemd, in Puerto Rico 'paseo', heeft een heel simpel ritme. Daarop volgt een tweede deel, met een geheel ander, veel exotischer ritme. En tenslotte het derde, dat verwant is aan de 19de eeuwse tumba.

Gaandeweg zal het u duidelijk worden waarom de danza, vooral in sociaalcultureel opzicht, zo fascinerend is. Te Curacao bevinden wij ons op een knooppunt van verschillende culturen. De danza is het symbool van onze culturele verscheidenheid. Noordeuropese elementen van onze beschaving komen sterk naar voren in het eerste deel, de 'chaine'. Iberische en Judaïsche invloeden domineren het tweede deel, terwijl met name bij de Curacaose danza het derde deel wordt bepaald door het Afrikaanse element.

Gezien vanuit een historische optiek is de danza interessant, want in de 19de eeuw introduceerde zij exotische ritmes uit de volksbuurten van Willemstad in de sjieke elegante balzalen. De tambu werd namelijk eerst tumba (de verwisseling van de letters a en u was niet zonder opzet), waarop de tumba, ietwat gewijzigd, als derde deel van de danza de salons werd binnengesmokkeld. De tumba betrad de herenhuizen via de keukendeur, maar mocht tegelijk (verkleed in satijn), als danza door de grote voordeur naar binnen.

CHAINE

Bij het eerste deel, de chaine, Frans voor ketting, geeft iedere heer zijn rechterhand aan de dame die links van hem staat. Vervolgens beweegt hij zich naar de linkerzijde van de volgende dame en geeft haar zijn linkerhand. Dan draait hij zich rechts om deze dame heen naar de derde dame die hij zijn rechterhand reikt. Zo gaat de chaine door tot de dansers weer bij hun eigen dame terug zijn. In Puerto Rico, waar de chaine zoals gezegd paseo wordt genoemd, evolueerde de danza uit de Spaanse contradanza. Het ritme is oorspronkelijk Engels en ontstaan in de 16de eeuw. Het woord contradanza komt van 'country dance'. Eind 1600 werd het in Frankrijk ingevoerd waar het zich geleidelijk ontwikkelde tot 'cotillon' en 'quadrille'. Tussen haakjes, cotillon betekent onderrok. Het is niet zeker of de Franse benaming 'contredanse' een volksetymologie is van country dance of doelbewust gebruikt werd om de opstelling der dansers tegenover elkaar aan te duiden.

QUADRILLE

Begin 19de eeuw werd de quadrille vaak op Curacao gedanst. Het was hoofdzakelijk een choreografisch genot. De muziek werd uit Europa geimporteerd, maar de dansfiguren werden op Curacao ontworpen. Bijvoorbeeld Shon Lou Maduro, zoon van S.E.L.Maduro, stond bekend als uitstekend quadrilleleider. Vaak werd een officier ingehuurd, die gestoken in een deftig gala-uniform stijlvol als ma±tre de danse het feest leidde. Men hoorde dan bijvoorbeeld het volgende afroepen: 'Chaine Anglaise entière - balance - chaine des dames -demi promenade -l'ete en avant deux - traverse - retraverse et balance'.

Uit de quadrille ontstond op den duur de chaine. De figuur van de chaine, waarbij de heren in een guirlande-beweging om de dames heendraaien, is reeds beschreven. Het maakt op ons een ietwat infantiele indruk, het lijkt een beetje op de kinderdansjes van de bewaarschool. En dat heeft zijn reden. De danza bloeide vooral tussen 1880 en 1915, het zgn. Victoriaanse tijdperk, een periode die vooral gekenmerkt werd door algemene hypocrisie en een dubbele moraal. De chaine was het gedeelte, dat de danza respectabel maakte. Het was het enige deel waar geen gewaagd tintje aan zat. Het moest dienen als compensatie voor de romantisch-verliefde toon van het tweede deel en het bedekt-erotische karakter van het derde deel. In de chaine danste men als onschuldige kinderen. Het ritme is dan ook naief en onnozel.

Elke chaine eindigt met een dominant septiem akkoord. Het wordt wat langer aangehouden om de dansers de gelegenheid te geven een diepe buiging naar elkaar toe te maken, alvorens het tweede romantische deel in gang wordt gezet.

TANGO

In het tweede deel zijn meerdere ritmes mogelijk. De Iberische invloed is duidelijk. Het is zeer romantisch. Spanje is, muzikaal gezien, erg interessant. Op de landkaart maakt het nog wel deel uit van Europa, maar haar muziek was sterk onderhevig aan Arabische en Hebreeuwse invloeden. De Noordafrikaanse cultuur speelde een belangrijke rol. Eeuwenlang hebben de moslims - Berbers en Moren - grote delen van Spanje onder hun heerschappij gehad. Het kalifaat van Cordoba was de westelijke tegenhanger van het kalifaat van Bagdad, en Cordoba had, als gevolg daarvan, al vroeg muziek als leervak aan haar universiteit. De Iberische (of Portugese) traditie werd op Curacao vooral levend gehouden door de Sephardische groep. Er bestond een voortdurende wisselwerking met de ons omringende Spaans-sprekende koloniën. In het tweede deel van de danza beluisteren wij ritmes die men evengoed bij flamenco-dansers in Andalusië zou kunnen horen.

Belangrijk voor het tweede deel van de danza is ook het habanera-ritme. Habanera komt van Havana. Naar het gevoel van Europeanen uit de 19de eeuw had het een broeierige, exotische atmosfeer. Bizet gebruikte het bijvoorbeeld in de opera 'Carmen': 'L'amour est un oiseau rebelle'.

Het is eigenlijk hetzelfde ritme dat je in een tango hoort. Men denkt vaak dat de tango uit Argentinië komt. De tango is echter een Spaanse flamencodans, vnl. beinvloed door nuances uit Noord-Afrika. De slaven importeerden de tango omstreeks 1800 in Centraal-Amerika, als eerste naar de Caribische eilanden, waar het onmiddellijk door de Spaanse kolonisatoren werd herkend. Geleidelijk verloor de dans zijn zinnelijk karakter en werd lang als gezelschapsdans beoefend in de havensteden van Centraal- en Zuid-Amerika, alvorens in 1910 als zogenaamde Argentijnse tango zijn intrede te doen in de balzalen van Parijs. Aldus ontstond het imago van de Argentijnse tango-danser, woestkijkend als een tijger in rok, met gladgepommadeerde haren; de vrouwen met lenige heupen en een wilde roos in de mond.

In het tweede deel van onze Curacaose danza hoort men vaak het habanera- of tangomotief. Wat betreft de danza, ondergingen wij (althans wat de chaine en het tweede zangerige gedeelte aangaat) voornamelijk invloeden uit Puerto Rico. Portorikeinen noemen hun tweede deel merengue. Dit heeft niets te maken met de dans uit Sto. Domingo die wij merengue noemen. In Venezuela heeft men ook een danza die op de onze lijkt, zonder chaine. Het heet daar, schrik niet, merengue. U ziet: de verwarring is compleet. Je kunt de merengue niet alleen eten, maar ook op meerdere manieren dansen. De danza is in Puerto Rico erg belangrijk. De danza 'Borinquen' is zelfs hun nationale volkslied geworden.

TUMBA

De Portorikeinse danza is anders dan de onze. Met name mist het ons tumba-achtige derde deel. Het derde deel is in socio-cultureel opzicht het meest belangwekkende. Op Curacao werd de erotische tambu door de slaven gedanst. Door zijn openlijk erotisch karakter was de tambu taboe voor de verfijnde dames van de 19de eeuwse Curacaose society. De tambu gold als de dans des duivels. Monseigneur Niewindt, de eerste Curacaose bisschop (hij leefde van 1796 tot 1860) maakte te paard lange reizen over het eiland. Als hij merkte dat ergens tambu gedanst werd, ging hij er met de zweep op af. Het ritme van de tambu werd gecamoufleerd in de tumba. Angel Job merkte eens voor de televisie op dat een bepaalde tumba zo goed klonk omdat het zo vals klonk. Aldus wist hij op kernachtige wijze weer te geven hoe dissonanten de pikanterie van een muziekstuk kunnen verhogen. Het ritmisch patroon is de cinquillo. Het woord is afgeleid van cinco, vijf. U hoort vijf noten: een triool gevolgd door twee achtste noten. Het is een duidelijk herkenbaar ritme.

Tumba's werden in de 19de eeuwse Curacaose balzalen weliswaar gedanst, maar pas later op de avond, als de deftigste dames zich hadden teruggetrokken. De verrassing is nu dat de tumba, verkleedt in satijn als danza, vanaf het begin van het feest present was en door iedereen met smaak gedanst werd. Wij stellen dat de tumba zich verkleedde als danza, maar waaruit bestond dan deze vermomming? Waarin verschilt het derde deel van een danza van een tumba, welke in langzaam tempo wordt gespeeld en gedanst? Het antwoord op deze vragen is het rubato. Het gaat om vertragingen of versnellingen van tiende delen van een seconde: daarom kun je ze ook niet op muziekpapier noteren. Er wordt bij het spelen van de cinquillo in de danza een lichte rubato ingevoegd, waardoor het net niet meer klinkt als een zuivere cinquillo.

RITMEGEVOEL

We leven in een tijd van uniformering en vervlakking. Onze voorouders hadden een haarfijn ontwikkeld ritmegevoel. Zij beheersten de meest diverse dansvormen: walsen en mazurka's in driekwartsmaat, polka's en quadrilles in tweekwartsmaat, danza's in cinquillos met rubato. Kom daar nu maar eens om. Eigenlijk weet niemand meer hoe de danza vroeger precies gedanst werd. De benen die het konden, liggen al lang op het kerkhof. Dat is een deel van onze cultuur dat onherroepelijk en voorgoed verloren is gegaan. Door folkloristische dans-ensembles wordt met name de chaine, uit choreografisch oogpunt het meest spectaculaire deel, correct gedanst. De andere delen echter danst men gewoon als tumba of bolero. Volgens oude Curacaoëaars is dat niet juist. Het dansen van de danza vergde namelijk het uiterste van je danstechniek: immers het bestond uit drie totaal verschillende ritmes. Als de huidige trend zich voortzet, is er over 20 of 30 jaar ook niemand meer op het eiland te vinden, die nog in staat is de tambu te dansen.

Immers vervlakking is het huidige devies en het ritme van de tambu is buitengewoon complex. Alleen vanwege zijn erotisch karakter is de tambu nog niet uitgestorven. Sex blijft altijd wel interessant.Om de tambu te zingen, te dansen of te spelen is echter een fijnzinnig, goed gedifferentieerd ritmegevoel nodig. En dat is juist hetgene wat nu bezig is te verdwijnen. Helaas kan de danza niet meer zoals vanouds gedanst worden. Men zou over filmopnames moeten beschikken van tachtig jaar geleden om precies te weten hoe zij gedanst werd. Volgens Edgar Palm was het met name in de periode tussen 1880 en 1915, dat de danza op alle feesten nog volgens de regels der kunst gedanst werd. Het spelen van de danza is een geheel andere zaak. Muziek kun je op papier uitschrijven.

Men moet er dan wel rekening mee houden, dat het rubato niet op papier genoteerd kan worden. Het rubato is afhankelijk van het stijlgevoel van de speler en betreft juist dat ene tiende deel van een sekonde waardoor het ritme nu plotseling Curacaos is geworden in plaats van Portorikeins.

Dr.Robert Rojer die de gegevens voor dit artikel over de Curacaose Danza heeft verschaft, aan de vleugel tijdens een recent concert.

Kerst Krant Editie 1989

"TALES FROM MY GRANDMOTHER'S PIPE"

Afstammelingen piraten komen ook deze storm door

Sabaanse historie uit een ander perspectief

WILL JOHNSON: *meer begrip voor Saba.*

= door Jos de Roo =

BINNENKORT verschijnt alweer de derde druk van 'Tales from my grandmother's pipe', geschreven door Will Johnson. Hierin heeft het Statenlid en de redacteur van het maandelijks verschijnende 'Saba Herald' het verleden van Saba vastgelegd. Het eiland kwam pas laat de twintigste eeuw binnen; Will Johnson heeft dat nog zelf meegemaakt. Ook kent hij nog de verhalen van de oude Sabanen. Hij schreef ze op, voordat ze zouden verdwijnen.

Met de moderne tijd kwamen ook misstanden op Saba, zoals drugsgebruik. Maar Will Johnson gelooft dat Saba ook deze problemen zal overwinnen. Tenslotte stammen Sabanen voor een deel af van piraten, die ook niet al te fatsoenlijk waren en flink dronken en desondanks heeft Saba een groot aantal belangrijke mensen voortgebracht.

Een van de doeleinden van 'Tales from my grandmother's pipe' is meer begrip en informatie geven over Saba en zijn bevolking. Will Johnson vond dat nodig: 'Er was zo weinig over Saba op deze manier geschreven. Ik wou vanuit een ander perspectief dan de gebruikelijke historie over Saba praten. De meeste mensen die het over Saba hadden, deden dat vanuit een koloniaal gezichtspunt: ze schreven over gezaghebbers en het Nederlandse bestuur, terwijl ik vind dat er ook heel wat eenvoudige mensen zijn, die heel wat hebben bereikt, niet alleen op Saba, maar ook in Amerika, waar ze captains of industry werden.

Ook zijn er een heleboel van onze mensen kapitein geworden. De verhalen van deze kapiteins zijn waard om te worden opgeschreven; onze kinderen, onze bevolking moet ervan afweten. Toen ik als kind opgroeide, waren er nog een heleboel mensen die als zeekapitein hadden gevaren en die nu intussen zijn overleden. Als ik die verhalen niet op schrift had gesteld, waren ze verloren gegaan'.

JEEP

Johnson beschrijft uitvoerig dat Saba pas laat de twintigste eeuw binnenkwam. 'In 1947 was ik zes jaar oud. Ik hoorde mijn broer praten over een 'sheep', dus ik dacht dat het een schaap was. Op een zondag gingen we naar The Bottom om dat wonderbaarlijke schaap te gaan bekijken. Ik zag in de verte bij Landsradio inderdaad enkele schapen op een veld, maar ik zag er niks bijzonders in. Ik was de kleinste in de groep, dus ik hield mijn mond dicht. Toen we in The Bottom aankwamen, hoorde ik een lawaai, zoals ik nog nooit had gehoord.

Ik zag iets op ons afkomen en wij vluchtten allemaal de boom in, waar we zaten te huilen, want we wisten niet wat er gebeurde.

Later heb ik pas begrepen dat de 'sheep' de jeep was die de gezaghebber had aangeschaft en een hele tijd later had ik pas de moed om er een ritje mee te maken. Dat was een hele belevenis'.

Nog een ander wonder van de techniek riep bij de kleine Will Johnson vragen op. 'In het ziekenhuis was een koelkast gekomen en ik had nog nooit een koelkast gezien. De mevrouw die hem ons liet zien, wikkelde haar arm eerst in een heleboel doeken, voordat ze de koelkast open deed. Toen dat gebeurde, zag ik dat er rook was, dus ik vroeg me af hoe dat kon: het moest koel zijn en er kwam toch rook uit? Toen gaf ze ons een stuk ijs om op te eten. Ik had nog nooit ijs in mijn handen gehad, dus voor mij voelde het alsof ik mijn hand verbrandde. Ik kon het maar niet begrijpen: iets wat koel moest zijn deed warm aan! Het was een hele belevenis voor een kind in die tijd'.

SOMBER GEDOE

Had het verbaasde jongetje ooit durven dromen dat hij nog eens Statenlid zou worden? Will Johnson: 'Nee, in die tijd hadden we nog niet eens autonomie. Als je als kind op Saba opgroeide, was je toekomst een beetje uitzichtloos. Als iemand dood ging, kleedden de vrouwen zich in het zwart. Ik was misdienaar en het scheen altijd dat iemand dood ging en dat iedereen altijd in de rouw was, dat was wel een somber gedoe. Je had nog nooit een ander eiland gezien of een film.

Zelfs boeken waren schaars. Ik kan me herinneren dat ik als kind altijd erg bezorgd was, wat er in de toekomst zou gebeuren, want iedereen was erg warm'.

In 'Tales from my grandmother's pipe' geeft Will Johnson uitvoerig aandacht aan bepaalde gewoontes op Saba. De afwezigheid van diepvriezers en koelkasten had gevolgen voor de slacht. Johnson: 'Als er werd geslacht, gebeurde dat meestal vlak na middernacht.

☞

Kerst Krant Editie 1989

Will Johnson vertelt over Saba van vroeger

Je moest er vroeg voor opstaan, het was een hele belevenis, want je slachtte niet iedere dag een beest. Het duurde tenslotte een paar jaar voor een beest groot genoeg was en je had hoogstens drie of vier stuks vee. Na de slacht werd het beest in porties verdeeld en vanaf een uur of zeven 's morgens werden die bezorgd aan de huizen van mensen die hadden ingeschreven voor een portie vlees. Het beest werd dus dezelfde dag al opgegeten. De portie vlees werd later terugbetaald met een portie vis of groenten, of iemand kwam ervoor werken, want er was toen weinig geld op het eiland'.

Het volksvoedsel was cassave een Indiaans gerecht. Johnson: 'Cassave planten ze trouwens nog steeds op Saba, ik heb laatst zelf ook nog een beetje bij mijn huis geplant. Je moet voorzichtig zijn bij de bereiding van cassave, want er zit een heleboel vergif in. Na een heel proces kan je er een soort brood van maken, dat je op het dak van het huis legt om te drogen. Je kan het dan maanden goed houden, zonder dat het bederft. Dat was een van de redenen dat men cassave gebruikte'.

ZILVERPAPIER

Uitjes waren er op Saba ook, met Koninginnedag als het belangrijkste publieke feest. Johnson: 'Ik geloof dat we de enige gemeenschap in het Koninkrijk der Nederlanden zijn die zo uitbundig koninginneverjaardag viert'. Kerstmis was een ander hoogtepunt. 'Ik heb laatst in de 'Saba Herald' een heel artikel geschreven over hoe het vroeger allemaal ging. Er waren veel tradities aan verbonden. Uit de bossen haalde je je eigen boom en de versieringen voor de boom werden gemaakt van het zilverpapier uit sigarettenpakjes.

Je gebruikte van alles, er werd niets weggegooid in de gemeenschap waarin ik opgroeide'.

Een ander uitje was een picknick. 'Wij woonden op Saba hoog op de berg en met een picknick ging je aan zee. Je moest dan eerst naar beneden klauteren, dat was geen eenvoudig karwei, vooral niet als je hele familie, je moeder en grootmoeder en zo, meegingen. Aan zee tussen de rotsen hadden we dan een picknick en soms overnachtte je daar ook, dat was een groot plezier voor ons'.

LEKKERE KIP

'Een ander soort etentje werd in het dorp zelf georganiseerd. Je ging bij mensen die aan landbouw deden en daar nam je een paar aardappelen van hun land of een kool en bij weer een ander nam je een kip. Die mensen nodigde je uit om te komen eten en op zeker moment liet je ze weten dat de kip lekker had gesmaakt. Soms kon dat op grote ruzies uitlopen, want het werd niet door iedereen in dank afgenomen dat je zijn kip had geslacht'. Een ander typisch gebruik was de 'drop-letter'. [illegible] op zo'n manier wou uitschelden dat iedereen ervan wist, schreef je een anonieme brief en die liet je ergens op straat vallen. De eerste de beste persoon die de brief opraapte, las hem en liet hem door het dorp circuleren. Dan wist iedereen dat die persoon iets had gedaan, dat niet in de publiciteit mocht komen'.

BREADLINE

Een speciale vorm van sociaal contact waren de 'breadlines' bij de rumshops. Johnson: 'Ik weet niet waar die naam vandaan kwam, misschien uit de tijd van de recessie in Amerika toen er zich 'breadlines' vormden. Maar op Saba kwamen de mannen om vijf uur 's middags, als ze klaar waren met hun werk, bij elkaar zitten op een muur dichtbij een rumshop. Daar vertelden ze elkaar allerlei verhalen over hun jeugd en zo. Er waren mensen die altijd op een bepaalde steen zaten; daar mocht een ander niet op zitten. Op Saba is de ene helft van de bevolking blank en de andere zwart. Toen ik opgroeide was er nog sprake van een scheiding tussen de rassen.

Zo gebeurde het eens dat een zwarte man op de steen van een blanke ging zitten. Die blanke man vond dat niet zo leuk, ofschoon die zwarte wel bij de 'breadline' hoorde. De blanke zei: 'Ik kom niet meer, deze integratie gaat mij te ver'. En hij is niet meer naar de 'breadline' gekomen'.

Dergelijke raciale verhoudingen bestaan niet meer op Saba. Johnson: 'God zij dank niet. De toeristen die op Saba komen, hebben juist bewondering voor de manier waarop Sabanen samen wonen.

We hebben andere problemen, de moderne problemen van drugs en zo, maar de rassen vormen geen probleem meer'.

AFKOMST

Veel moeite doet Will Johnson om de Sabaanse geschiedenis in een ander perspectief te plaatsen. Hij wijst erop dat Nederland heeft geprobeerd Saba een andere geschiedenis te geven. Zo hield een autoriteit Xavier Krugers in 1934 een speech waarin hij beweerde dat Sabanen van Nederlandse afkomst zijn. Will Johnson bestrijdt dat.

'Laat me voorop stellen dat er in het hele koninkrijk geen gemeente is die zo Oranjegezind is als Saba, dus wat ik te zeggen heb, heeft niets ermee te maken dat we Nederland niet zouden moeten. Maar de meeste blanke Sabanen zijn afkomstig van Ieren en Schotten en Engelsen. Hartog, de schrijver van de geschiedenis van Saba, heeft geprobeerd van iedereen een Hollander te maken aan de hand van de volkstelling van 1699 en dat heeft Krugers ook gedaan. Bij nader onderzoek heb ik gemerkt dat de volkstelling van 1699 helemaal fout was, als je haar vergelijkt met die van 1715.

In 1715 zie je alleen maar Engelse namen; de man die de volkstelling van 1699 heeft gedaan, kon haast niet lezen en schrijven en vooral geen Engels. Hij schreef de namen op zoals hij ze hoorde. Maar dezelfde mensen wonen er nog in 1705 en 1715 en dan zijn het allemaal Engelse namen, behalve waar het duidelijk Nederlandse namen moeten zijn, zoals Zeegers'.

Saba heeft nu slechts ongeveer duizend inwoners, maar in 1915 waren dat er bijna 2500. Johnson: 'Daarvan waren er 750 die ingeschreven stonden als zeeman. Zij kwamen eens in de twee of zeven jaar thuis.

En nadat de Shell zich op Curaçao had gevestigd en de Lago op Aruba gingen veel mannen daar werken die hun families lieten overkomen. Zo is de ontvolking gekomen'.

Door de zeevaart is Saba altijd sterk internationaal georiënteerd geweest. In 1906 verliet een flink aantal Sabanen het eiland om zich in Barbados te vestigen. 'Voor 1906 was Engels de voertaal in het Sabaanse onderwijs. Toen werd het Nederlands ingevoerd. De Sabanen verzorgden het vervoer per schip tussen Barbados, Trinidad en Guyana. Van de 26 schepen die rond het begin van deze eeuw op Barbados voeren, behoorden er zeker 24 aan Sabanen en die waren allemaal kapitein. Zij hebben hun familie in 1906 meegenomen naar Barbados want zij wilden dat hun kinderen van het beste onderwijs konden genieten. Ze konden met het Nederlands nergens anders doorstromen, maar met het Engels konden ze naar het Harris College op Barbados'.

Het internationale karakter van Saba blijkt ook uit het abonnee-bestand van de maandelijks verschijnende Saba Herald. 'Van de 300 exemplaren gaan er zo'n 175 direct naar het buitenland, naar Amerika, de Bermuda's, Barbados, Venezuela. Ik heb zelfs jarenlang een abonnee gehad in Ethiopië, een vrouw wier ouders van Saba kwamen. Zij had haar man in New York bij de Verenigde Naties ontmoet, hij was een Ethiopiër. De rest van de Heralds worden op Saba verkocht en als de mensen ze gelezen hebben, sturen ze ze door naar familie in Amerika of waar ze ook wonen. Ik heb al zo vaak gezegd dat ik ermee ga stoppen, maar ik krijg veel brieven met het verzoek om er alsjeblieft mee door te gaan'.

PIRATEN

Maakt het verleden van Saba Will Johnson optimistisch over de toekomst?

'Ik denk van wel. Ook in het verleden hebben we goede en slechte tijden gehad. Je zou zeggen dat het de laatste jaren economisch een goede tijd is, maar we hebben wel problemen door het feit dat Saba zo vlug van een achttiende eeuwse situatie in de twintigste eeuw is beland.

Er stromen toeristen toe en je ziet soap-opera's op de televisie, daardoor kom je in contact met andere leefgewoonten.

Zo komen er ook misstanden en krijg je problemen met drugs en zo. Soms ben je pessimistisch als je zoveel jonge mensen aan de drugs verslaafd ziet worden en dan vraag je je af waar we naar toe gaan. Maar ik geloof dat we goed door deze storm heen zullen komen, want in het verleden hebben we ook problemen gehad en daar zijn we ook goed doorheen gekomen. De Sabanen stammen af van piraten en dat waren ook niet de liefsten, ze dronken ook een heleboel en toch hebben wij een heleboel goede mensen voortgebracht die hoge posities kregen buiten het eiland. Dat geeft ook hoop voor de toekomst'.

Kerst Krant Editie 1989

Kerstmis vieren in de Nieuwe Wereld

Waar en hoe ontstonden onze "Auroramissen"?

-door Leo v.Dijk o.p.-

GEEN ENKELE BEZOEKER van de Nederlandse Antillen staat er verbaasd over dat de Katholieke Kerken op deze eilanden in de Kerstnacht en op Kerstmorgen stampvol zijn. Dat is overal ter wereld zo, waar Christenen de geboorte van de Brenger van alle heil vieren, tenzij de burgerlijke overheid dat verbiedt of verhindert. Maar zo'n nieuwelingstaat er wel van te kijken dat op onze eilanden ook in de dagen van voorbereiding op dat feest de zogenaamde Auroramissen 's morgens vroeg om 5 uur negen dagen achtereen volle kerken trekken. Spontaan komt dan bij hem een vraag op, die wij maar even erg burgerlijk en banaliserend formuleren: Wie heeft die Auroramissen 'uitgevonden'? Of om dezelfde zaak wat eerbiediger en juister onder woorden te brengen: Wie heeft die gewoonte hier ingevoerd? Hoe heeft deze vorm van volksvroomheid zich de eeuwen door kunnen handhaven zonder straffe geestelijke begeleiding en ondanks godsdienstige onverschilligheid allerwegen? Waar vond die volksvroomheid haar oorsprong? Waaruit put ze tot op heden haar vitaliteit?

Op deze en vele andere hiermee samenhangende vragen kan ik geen antwoord geven. Maar gelukkig wordt de volksvroomheid in Latijns-Amerika sinds de bekende bisschoppenconferentie van Medellin (1968) weer grondig bestudeerd. Men besteedt weer grote aandacht aan alle positieve elementen, daarin verscholen. Terloops wijst men ook op bijgeloof, magie en andere uitwassen, die soms binnengeslopen zijn. Bovendien bereiden Spanje en Latijns-Amerika zich op grote schaal voor op de viering van het vijfde eeuwfeest van de ontdekking van de Nieuwe Wereld in 1992 en men bekijkt in deze periode van voorbereiding zeer kritisch welke goede en welke verderfelijke gewoontes werden overgeplant naar de Nieuwe Wereld. Daarom mag men erop vertrouwen dat men over een paar jaar betere en meer gedetailleerde antwoorden zal kunnen geven op de zo juist opgeworpen vragen. Wel wil ik nu al ingaan op de vraag: Waar is de gewoonte ontstaan om de Auroramissen te celebreren? Wat hield dat oorspronkelijk in?

IN SPANJE

Vroeger dachten vele Nederlandse zielzorgers dat de Auroramissen iets te maken hadden met de Gulden mis. Deze Gulden mis was tot voor kort in sommige streken van de Lage Landen zeer populair, het was een votiefmis ter ere van O.L. Vrouw op de woensdag van de derde week van de advent. Het was voor zeer vele eenvoudigen de voorbereidingsmis voor Kerstmis. Hier en daar zelfs met een bijgelovig tintje: Had je die mis niet bijgewoond, dan kon je niet veel zegen verwachten op Kerstmis en in het Nieuwe Jaar. Maar de ondefinieerbare sfeer, waarin de Auroramis wordt gecelebreerd, is zo verschillend van die rond de Gulden mis, dat men beter de oorsprong van de Auroramis gaat zoeken op het Iberisch schiereiland en niet in de Lage Landen. Daarenboven is het a priori zeer onwaarschijnlijk dat Nederlandse of Vlaamse missionarissen, die in de loop der eeuwen slechts op enkele Caribische eilanden in het openbare leven een bescheiden rol hebben gespeeld, grote invloed zouden hebben uitgeoefend op de volksvroomheid in talloze streken van het uitgestrekte Latijns-Amerika. Tot op de dag van vandaag weet de gewone man in Latijns-Amerika vaak van Holland alleen maar dat het land vroeger de bakermat was van veel Protestantse kapers en zeerovers.

Toen men in de vierde eeuw in de Westerse Kerk de herdenking van de geboorte van Christus op 25 december had gesteld, begon men al gauw ook de menswording van Christus op 9 maanden daaraan voorafgaande, op 25 maart, te vieren. Dit feest droeg aanvankelijk in Spanje niet de naam van Maria Boodschap, maar van 'Ontvangenis van Christus'. Nu viel dit feest praktisch altijd in de 40-daagse boetetijd, waarin feestvieren verboden was. Dat zinde de Spaanse bisschoppen niet, en daarom besloten zij in het jaar 656 om voortaan het feest van Maria Boodschap niet op 25 maart, maar op 8 december te vieren. Later kreeg men daar spijt van. Men kwam in de Westerse Kerk zo apart te staan. Daarom kwam de Kerk van Spanje van haar beslissing terug en vierde Maria Boodschap weer op 25 maart, maar bleef 8 december vieren als feest van de Verwachting van O.L. Vrouw. Want....ondertussen had de dag van 8 december zich ontwikkeld tot het volkse Mariafeest in de Advent.

MARIA

Men herdacht de menswording van Christus maar tevens werd veel aandacht geschonken aan Maria, die de Redder der wereld verwachtte en die met Jozef op weg ging naar Bethlehem vanwege de volkstelling, die door de Romeinse keizer verordend was. Al gauw gingen alle vrouwen, die een baby verwachtten, de dag van 8 december met bijzondere vroomheid vieren en ze baden dan vooral om een voorspoedige bevalling. Dit feest ontstond in een tijd, dat men in de prachtige abdijkerken in de dagen voor Kerstmis met grote luister de O-antifonen zong. Het volk begon de dag van 8 december ook de feestdag van O.L. Vrouw van de Ontvangenis te noemen. Aanvankelijk werd dit feest alleen liturgisch in de kerk gevierd. Toen echter na 1200 de adventsviering zich enigszins losmaakte van de liturgie, ging men ook in Spanje mysteriespelen opvoeren. Eerst in de kerken. Later ook daar buiten. Vaak ook enkele bedrijven in de kerk en de laatste bedrijven in de open lucht. Het feest van de Verwachting van Maria bracht velen er toe mysteriespelen te ontwerpen, die de boodschap van de Engel aan Maria voorstelden of scenes van de reis van Jozef en Maria uitbeeldden. Jozef en Maria werden de 'heilige pelgrims', die op weg naar Bethlehem om onderdak vroegen. Heel dramatisch werd dat steeds ruw geweigerd. Maar als die pelgrims zich dan bekend maakten, werden zij na de nodige excuses met hartelijke blijdschap ontvangen. Ook werden alle omstaanders uitgenodigd om naar binnen te komen. Daar werden allen royaal getrakteerd, terwijl men liederen zong op zeer eenvoudige melodiën, zodat iedereen kon meezingen. Zo ontstonden de zogenaamde pre-navidad hymnen, die in simpele bewoordingen de Menswording van Christus of de reis van Maria en Jozef naar Bethlehem bezongen. Het meest bekend op onze eilanden is wel 'May presto veremos'. Vaak sloot men met een korte volksdans.

STEEDS ANDEREN

Elke dag klopten Jozef en Maria aan bij een andere familie, aan wie de hoge eer om deze vorname gasten te ontvangen, nog niet te beurt was gevallen. Op die manier kwamen de kosten van het onthaal niet telkens op dezelfde mensen neer.

De bijeenkomst - vaak, maar niet altijd, begon men in de kerk en eindigde in een particulier huis - mocht niet te lang duren en moest afgelopen zijn voor de 'aurora', voor de opkomst van de zon. Want iedereen moest op tijd zijn gewone dagtaak kunnen beginnen en sommige pientere jongens moesten naar school. Omdat dit mysteriespel weinig rekwisieten vereiste en omdat de liederen de mensen aanspraken en gemakkelijk gezongen konden worden, werd dit mariaal feest vlak voor Kerstmis buitengewoon populair. Oorspronkelijk ontstaan in Noord-West Spanje, tot waar de West-Gothen waren doorgedrongen, verspreidde het zich geleidelijk over het gehele Iberische schiereiland. Zelfs in gehuchten, waar men geen kerk of kapel had, vierde men toch dit godsdienstige volksfeest. Was er geen priester om de H. Mis te celebreren, waren er geen acteurs, die een adventsspel konden opvoeren, dan kwam men toch nog bijeen om samen te bidden en samen adventsliederen te zingen voor de dageraad.

DAGBOEK

Hoe diep de viering van het feest van de Verwachting van O.L.Vrouw was doorgedrongen in het hart en in het leven van de eenvoudigen, blijkt uit het dagboek, dat Columbus bijhield op zijn eerste reis naar de Nieuwe Wereld. Op 8 december 1492 schrijft de kroniekschrijver: Hedenmorgen vroeg gaf Columbus bevel om ons schip met vlaggetjes te versieren. De wapenschilden en de krijgsbanieren werden te voorschijn gehaald. Want het is de feestdag van O.L. Vrouw van de Ontvangenis. De dag werd geopend met feestelijke saluutschoten. Op 25 december 1492 tekent dezelfde kroniekschrijver aan: Vandaag feest van de geboorte van Christus. En....rept met geen woord over de viering van het kerstfeest.

Dit stuk volksvroomheid brachten de Spanjaarden mee naar de Nieuwe Wereld. Natuurlijk kreeg het kerstfeest in de verschillende gebieden daar, in Puerto Rico, Santo Domingo, in Cuba, in Mexico, in Guatemala, in Panama, in Colombia en Venezuela nieuwe facetten. Maar overal bleef veel aandacht uitgaan naar die vrouw, die de Redder der wereld droeg en op haar reis naar Bethlehem de last van hoge zwangerschap te dragen had. Bij de geboorte van haar kind hadden engelen vrede aangekondigd. Voor alle eenvoudigen betekent vrede zo ongeveer hetzelfde als kinderlijke vreugde, waar vele Spanjaarden ondanks goudd orst en wreedheid toch nog [illegible]

VOLKSVROOMHEID

Hoe een paar flarden van die volksvroomheid naar de Nederlandse Antillen zijn overgewaaid, wanneer men op deze eilanden begonnen is met het celebreren van de Auroramissen, heb ik niet kunnen achterhalen. Maar het is wel mijn vaste overtuiging dat iets van die authentieke volksvroomheid nog op de Antillen leeft. Een bewijs daarvan? Eens liet ik een grote groep kinderen van de basisscholen van Otrobanda zo'n pré-navidadlied zingen in de kerk van de H. Familie. Het was een dialoog tussen Jozef en Maria met een onwillige herbergier. Het lied was in pittig papiamentu vertaald. Ik zelf stond in het middenpad en zei: de kinderen, die rechts van mij zitten, spreken namens Jozef en Maria, en die links van mij zitten, spreken namens de herbergier. Zij hadden praktisch geen dirigent nodig en...gingen allen helemaal op in hun rol. En zij vroegen nederig om onderdak, bedankten oprecht of foeterden nijdig en maakten excuses, dat het een lust was, alnaar de tekst het hun ingaf. Toen zij uitgezongen waren, dacht ik: dit is kinderlijke toewijding aan God, dit is volksvroomheid van de zuiverste soort IN DE DOP.

Kerst Krant Editie 1989

"Niet verantwoord in wereld vol problemen"

Ellen wil geen kinderen

= door Wim Baart =

KORTGELEDEN werd ons tiende kleinkind geboren, een meisje. Nu hebben wij drie kleinzoons en zeven kleindochters. Als trotse grootvader ging ik even bij de buren langs om de komst van nummer tien te melden. Ik kreeg een glas wijn aangeboden en er ontwikkelde zich een gesprek. Ook de buren hadden er onlangs een kleinkind bijgekregen. Het was het eerste kindje van hun jongste dochter. De jonge moeder was er intens gelukkig mee. De grootouders waren dat vanzelfsprekend ook.

Maar al pratend stuitten wij op de vraag wat voor toekomst de wereld van nu te bieden heeft aan de kinderen die in deze tijd geboren worden. Het ziet er beslist niet rooskleurig uit. Ach ja, het zal onze tijd nog wel uithouden. Maar hoe zal het zijn als de jonggeborenen van nu volwassen zullen zijn en zelf een gezin gesticht hebben?

Mijn buren vertelden toen dat hun oudste dochter en haar man vastbesloten waren om geen kinderen te krijgen. Zij vinden het niet verantwoord om kinderen op de wereld te zetten waar zoveel onopgeloste vragen langzamerhand zeer dreigende gestalte beginnen aan te nemen.

Als wij mensen op zo'n sombere toon over de toekomst van de wereld horen spreken, zijn wij meestal wel onder de indruk daarvan. Maar.... wij slagen er doorgaans verrassend snel in om die onheilsklanken radicaal weer te vergeten. Alleen deze keer lukte mij dat niet helemaal. Het kwam door een toevallige samenloop van omstandigheden.

LEEFMILIEU

Juist in de zelfde week waarin het gesprek met mijn buren plaatsvond, werd er nabij onze woonplaats een internationale conferentie over de bedreiging van het leefmilieu gehouden. Achtenzestig landen hadden afgevaardigden gestuurd. Het was duidelijk dat men zich overal in de wereld ernstige zorgen maakt over het z.g. broeikas-effect. Dat wil zeggen dat ten gevolge van de uitstoot van industriegassen en van uitlaatgassen van auto's, de gemiddelde temperatuur een aantal graden hoger wordt.

Dat heeft weer tot gevolg dat de ijskap aan Noord-en Zuidpool gaat smelten. Dan stijgt het niveau van de wereldzeeën met meters en laag liggende gebieden zoals b.v. Nederland en Bangladesh zullen onder het water verdwijnen.

Bij velen leefde de hoop dat de genoemde conferentie er in zou slagen om met elkaar tot dwingende maatregelen te besluiten om er iets aan te doen. Maar helaas, grote industrie-landen waren tegen. De Verenigde Staten en Japan wisten te bereiken dat de conferentie sloot met slechts een vaag accoord ten aanzien van maatregelen.

KORTZICHTIG

Ja, wie van het mensdom is eigenlijk bereid om iets op te geven van onze consumptieve drang terwille van de mensen die over vijfentwintig jaar zullen leven? Wij willen het nú goed hebben en die na ons komen moeten maar voor zichzelf zorgen. Dat is de kortzichtige redenering.

Weer een heel ander probleem dat de toekomst van de geslachten na ons bedreigt is ontegenzeggelijk de wereld-overbevolking. Nu wonen er vijf miljard mensen op de aardbol; maar tegen het jaar 2000 zijn we met zeven miljard en omstreeks 2020 komen we in de buurt van $8^1/_2$ miljard. Dat is ruim vier keer zoveel als in 1925, toen er 'slechts' twee miljard mensen waren. Professor Kuenen, oud-hoogleraar milieubiologie in Leiden, noemt de bevolkingsexplosie de belangrijkste bedreiging voor het milieu. Hij zegt 'In ontwikkelingslanden zal de bevolkingsgroei een zodanige omvang aannemen, dat er catastrofale sociale revoluties gaan optreden. De gevolgen daarvan zullen ongetwijfeld ook voor de rest van de wereld desastreus zijn'.

GEEN KINDEREN

Ellen, de dochter van onze buren, wil dus geen kinderen. Kunt U het een beetje begrijpen? In elk geval zouden wij zeer te kort schieten als wij ons geen ernstige zorgen zouden maken over de toekomst van het menselijk geslacht.

Van kind in het midden naar kind in de kribbe

Weliswaar hebben wij mensen in veel opzichten de mogelijkheid om de ontwikkelingen in de hand te houden. Maar je kunt er rustig vergif op innemen als je stelt dat wij mensen toch altijd weer kiezen voor de materiële voordelen op korte termijn, ondanks dat wij het weten kunnen dat er later groot onheil uit voortvloeit.

GEDICHT

Het is ruim een halve eeuw geleden dat de Nederlandse letterkundige Klaas Heroma onder het pseudoniem van Muus Jacobse het gedichtenbundeltje 'De doortocht' publiceerde. Daaruit volgt het onderstaand gedicht:

HET KIND

Ons is geen toekomst en geen keus gelaten:
Wij moeten voort, verward en hulpeloos,
In een kultuur van films en radio's
En, soms, wat over het verleden praten.

Niemand ontkomt er aan — alleen het kind
Is nog hetzelfde als voor duizend jaren:
Nieuw en verwonderd ligt het rond te staren
Alsof de wereld pas vandaag begint.

O makker in ditzelfde grauw getij,
Nog altijd komt het kind tot jou en mij,

Nog altijd kan de wereld nieuw beginnen,
In ieder kind kan het opnieuw beginnen.

Zolang God kind'ren in ons midden zendt,
Heeft hij zich nog niet van ons afgewend.

= = = = = = = = = = =

Wat doet U en mij de geboorte van een kind?

Zelf ervaar ik het als een wonder dat een mens, juist wanneer hij oud geworden en in het laatste grensgebied van het leven is aangekomen en van daaruit terugziet op wat voorbij is, zo intens ontroerd kan zijn bij de aanblik van een klein menselijk schepseltje, of het nu je eigen kleinkind is of zo maar een volkomen vreemd kind.

Zou die dichter van 50 jaar terug het zo zuiver aangevoeld hebben dat hij als het ware ook onze gevoelens nog vertolkt wanneer hij stelt dat elk nieuwgeboren kind een heenwijzing naar Gods genade is?

KIND IN DE KRIBBE

Dat is een hele overgang: van het kind in het midden (het gewone mensenkind dus) naar het kind in de kribbe (het kind dat steeds met God geassocieerd is).

Tegenwoordig weten veel mensen absoluut niet meer wat ze zich bij het woord God moeten denken. De dienaren van de kerk doen er goed aan wanneer zij de onmacht van ons allen om ons iets concreets bij het woord God voor te stellen, serieus nemen, heel serieus zelfs.

Laatst heb ik het eerste gedeelte van een heel vreemd boek gelezen. Het heet: 'DE SCHEPPING, AUTOBIOGRAFIE VAN GOD'. Het is van de Italiaanse schrijver Franco Ferrucci. Met spanning sloeg ik de eerste bladzij op. Zou dit niet een afschuwelijk, godslasterlijk boek zijn?

In dit boek wordt God zelf sprekend ingevoerd. Hij spreekt van zijn tekorten en mislukkingen, toen hij bezig was de wereld te scheppen. En dan merkt de lezer opeens hoe geniaal de schrijver, Ferrucci, hier bezig is. Hij heeft het starre, onveranderlijke godsbeeld volkomen losgelaten en laat zijn dichterlijke fantasie de vrije loop. De lezer merkt hoezeer de schrijver op de hoogte is van de moderne inzichten in de kosmografie en de onstaansleer van de wereld. Ook biologie en evolutie zijn voor hem bekende terreinen.

GEEN PRETENTIE

Juist omdat Ferrucci geen enkele pretentie heeft en zijn boek gezien kan worden als een stuk dichterlijk proza, wordt nergens de indruk gesuggereerd alsof de schrijver wel een exacte definitie van God kan geven. En dat is nu juist een machtige correctie op de dogmatische benadering van de kerkleraars die hun visie altijd gepresenteerd hebben als de gepatenteerde waarheid waarvan absoluut niet mag worden afgeweken.

De kerkleraars mogen met de dichters en zieners van alle eeuwen erkennen dat God voor ons op geen enkele wijze in onze greep te krijgen is, niet verstandelijk maar ook niet op een andere manier.

Zou het woord God niet beter vervangen kunnen worden door een begrip als 'het Groot Geheimenis'?

Maar nu wil ik toch nog iets zeggen over het kind in de kribbe, het kind dat altijd met God geassocieerd is en dat soms Gods Zoon, soms God zelf genoemd wordt.

Ik wil U voorstellen dat wij nog eens het slot van het gedicht van Klaas Heroma lezen en dan daarbij sterk aan het kind in de kribbe denken:

O makker in ditzelfde grauw getij,
Nog altijd komt het kind tot jou en mij,
Nog altijd kan de wereld nieuw beginnen,
In ieder kind kan het opnieuw beginnen.
Zolang God kind'ren in ons midden zendt,
Heeft hij zich nog niet van ons afgewend.

Kan dit misschien de boodschap van Kerstfeest zijn: dat vanwege dit heel bijzondere kind in de kribbe de wereld en ook wij dus een unieke kans krijgen om opnieuw te beginnen?

Persoonlijk kan ik dit alleen maar ervaren door te denken aan wat dit kind van Bethlehem ons heeft willen leren: de liefde tot de medemens, de weg van de vrede, de ontferming over de mensen die in nood verkeren.

Dit Evangelie in de praktijk van elke dag willen toepassen met alle opofferingen die dit vereist, dat is de manier waarop de wereld opnieuw kan beginnen. En anders krijgt Ellen gelijk: géén kinderen meer, want dat is in deze wereld zonder troost niet verantwoord.

Kerst Krant Editie 1989

Niet alle progressiviteit is toe te juichen

(R) Evolutie in het denken (1)

De kardinale vraag...

'DE WRAAK DER Goden zal over je neerdalen!' riep de oude Neanderthaler gebelgd uit. Met de 35 winters die hij achter zijn levensrug had, zag hij er vermoeid en afgeploeterd uit. Zijn diep in de kassen weggedoken ogen keken vanonder de ver vooruitstekende, zware wenkbrauwen naar zijn zoon, die nog maar nauwelijks vijftien winters had overleefd. Hij leunde met zijn grove handen op zijn knots, waarvan het dikke uiteinde voor zijn eeltige voeten op de grond rustte. Zijn wilde haren hingen tot ver over zijn schouders omlaag. Zijn lichaam was gehuld in een gedroogde dierenhuid.

'Maar, vader', zei de zoon, slank en lenig met nog vlasachtig haar, voor hem staande. In zijn handen hield hij twee dorre takjes. In het ene had hij met een puntige steen een uitholling gemaakt; het andere had hij met dezelfde steen aangespitst.

'Ik kan het bewijzen', riep hij uit, vertwijfeld over zoveel onbegrip van de zijde van zijn oude vader. 'Als ik de puntige tak maar hard en lang genoeg ronddraai in het gaatje in de andere tak, worden beide takjes langzaam warm, tot de warmte het peil heeft bereikt dat de takken beginnen te smeulen. Dan is het nog maar een kleine moeite om ze vlam te doen vatten. Warmte is dus een gevolg van wrijving en als de wrijving groot genoeg is en lang genoeg duurt, wordt de warmte zo groot dat er vuur ontstaat'.

'O, tijden, o, zeden!' riep de vader verbijsterd uit. 'De kinderen gehoorzamen hun ouders niet meer! Nieuwlichterij en tarting der goden zullen ons verdelgen. Wat moet er van jouw eigen kinderen terecht komen? Drie heb je er pas! Voor je zo oud bent als ik, zullen het er dozijnen zijn. Wat zal er van ons stervelingen worden, als zij, net als jij, de Goden tarten en de wijsheid der stamoudsten in de wind slaan. Het vuur behoort aan de Goden; het is deel van hun macht. Geen sterveling zal het hen ooit ontnemen, zonder er zelf door vernietigd te worden'.

'Maar, vader....' riep de jonge man ten einde raad uit. 'Als ik toch kan bewijzen dat het niet zo is!

'Zwijg!' brulde de oude Neanderthaler woedend, zijn knots hoog optillend, alsof hij in eigen persoon de Godswrake ten uitvoer wilde leggen. 'Zwijg in alle talen, opdat de stamoudsten je niet overleveren aan de wraak der Goden'. Hij keerde zich om en liep met forse pas weg'.

Zijn zoon haalde zijn schouders op, smeet de takjes weg en volgde hem, mompelend: 'En toch kan ik vuur maken'.

* * * * *

ROND

'Kijk,...' zei de jonge Cristoforo Colombo, staande naast zijn vader aan het strand van de Middellandse Zee, op een prachtige, heldere dag. Hij wees met zijn hand naar een stipje aan de horizon, ver weg op de zee, die bijna zo glad leek als een spiegel.

'Hebt U gezien hoe dat schip voor ons zichtbaar is geworden? Eerst zagen we alleen het uiterste topje van de mast met de wimpel. Toen kwamen de zeilen boven de horizon en nu pas, een hele tijd later, kunnen we het hele schip zien. Het is als het ware uit zee op komen rijzen. Dat bewijst maar één ding: De aarde is rond. Wij kunnen niet over de horizon heen kijken, omdat dat gedeelte onder de kromming van de aarde ligt'.

'Klets geen onzin!' riep zijn vader woedend uit. 'De aarde is plat. Net zo plat als jouw platvoeten. Iedereen weet dat; je maakt je stierlijk belachelijk met je onzinnige ideeën. Als je zo doorgaat schoppen ze je nog een keer Italië uit!. Als de aarde rond was, zou al het water er toch zeker afvallen! Kijk maar...' zei de oude man en pakte een ronde steen waar hij, zijn hand als schep gebruikend, wat water overheen wierp. Het viel er aan alle kanten af.

'Wat wil je nog meer voor bewijs? vroeg de vader triomfantelijk. De jonge Colombo haalde zijn schouders op en liep achter zijn vader aan, terug naar het dorp, mompelend 'En toch is ze rond, en ik zal het bewijzen ook.

* * * * *

MIDDELPUNT

'Kijk', zei de jonge Galileo Galilei tegen zijn vader die op het punt leek te staan zijn zoon een flink pak slaag te geven. 'Het is allemaal zo klaar als een klontje. Kijk zelf maar door mijn telescoop'.

Hij reikte zijn vader het zelf in elkaar gezette instrument aan, doch deze smeet het terug op zijn tafel, waar het ingewikkelde geschrift, vol dorre cijfertjes en tekeningen lag, dat de titel droeg: DE REVOLUTIONIBUS ORBIUM CAELESTIUM van Nikolaus Copernicus. ('Over de Omwenteling der Hemellichamen).

De jonge Galileo, die een aardje naar zijn vaartje had, wat zijn driftigheid betreft, werd nu ook woedend en greep opnieuw naar zijn zelfgemaakte kijker.

'Je wilt het gewoon niet zien!' riep hij uit. Zijn gebrek aan zelfbeheersing zou hem nog in grote moeilijkheden brengen. 'Je hoeft maar even te kijken naar Jupiter. Door mijn kijker zie je vier manen die eromheen draaien. Het is allemaal zo klaar als een klontje: de zon is het middelpunt van het planetenstelsel en alle planeten draaien eromheen. En de planeten hebben weer satellieten die rond hen draaien, precies zoals de planeten rond de zon, in cirkelbanen. Heel dat stomme, ingewikkelde stelsel van hemelsferen valt als een kaartenhuis in elkaar en het wordt allemaal zo eenvoudig als je maar bedenken kunt'.

'Ketterij! riep zijn vader uit, de handen ten hemel heffend. 'Ketterij! Je zult nog een keer op de brandstapel belanden, wat ik je brom. Hou op met je duivelse nieuwlichterijen: lees liever de Bijbel in plaats van dat zondige boek!' zei hij, wijzend naar het Copernicaanse geschrift. 'Hou je aan wat in de Bijbel staat. God schiep eerst de aarde en daarna het licht. En zo is het en zo zal het altijd blijven ook. De aarde is het middelpunt van het heelal. Hoe zou het anders kunnen? Hoe zou God's Zoon ooit op aarde hebben kunnen komen als de aarde niet het middelpunt van het heelal was, waar alle andere hemellichamen omheen draaien? De aarde staat stil en daarmee basta!'

De jonge Galileo keek zijn vader aan alsof hij hem met zijn blik in rook wilde doen opgaan. Bruusk draaide hij zich om en liep de kamer uit. Tegen zoveel conservatisme kon hij niet op. Toch kon hij niet nalaten nog even om te kijken en te roepen: 'Eppursi muove! ('en toch beweegt ze!)..

* * * * *

SITUATIES

De hierboven geschetste voorvallen zijn natuurlijk verzonnen. Bovendien — dat moeten we eerlijkheidshalve toegeven — is het idee voor die schetsjes gestolen van Prof. Brenner uit zijn artikel: 'Doemdenken en Doemdoen' in DE GIDS (1981).

Het zal voor iedereen onmiddellijk duidelijk zijn wat we ermee bedoelen. We kennen soortgelijke situaties, elk van ons, uit ons eigen dagelijkse leven. Met het schetsen van vader-zoon conflikten willen we beslist niet suggereren, dat alle vaders conservatief zijn en alle zoons progressief. Bovendien is ook de conclusie ongewettigd, als zou alle conservatisme te allen tijde verwerpelijk zijn en alle progressiviteit te allen tijde toe te juichen.

In vele gevallen zijn het juist de vaders én de moeders, die hun kinderen stuwen om nieuwe wegen te bewandelen. Teilhard de Chardin is daarvan een voorbeeld bij uitnemendheid en Charles Darwin erfde zijn onderzoekende geest en zijn belangstelling voor de natuur van zijn vader en zelfs van zijn grootvader.

Wat we willen aantonen met onze schetsjes is, dat elke nieuwe gedachten elke nieuwe ontdekking vrijwel altijd heftig verzet oproept, juist omdat het nieuwe beangstigend is, door zijn onbekendheid. Het nieuwe is per definitie een breuk met het oude vertrouwde en dus met de bekende en veilige gewoontes, gebruiken, tradities.

Toen de allereerste automobielen op de wegen verschenen, voelden de autoriteiten in vele streken zich verplicht de bevolking in bescherming te nemen tegen deze metalen monsters. Zij stonden de nieuwlichters met hun knetterende gevaarten slechts toe de provinciale of gemeentelijke wegen te berijden, als er een man met een rode vlag voor de auto uitholde om de bewoners te waarschuwen tegen het naderende gevaar.

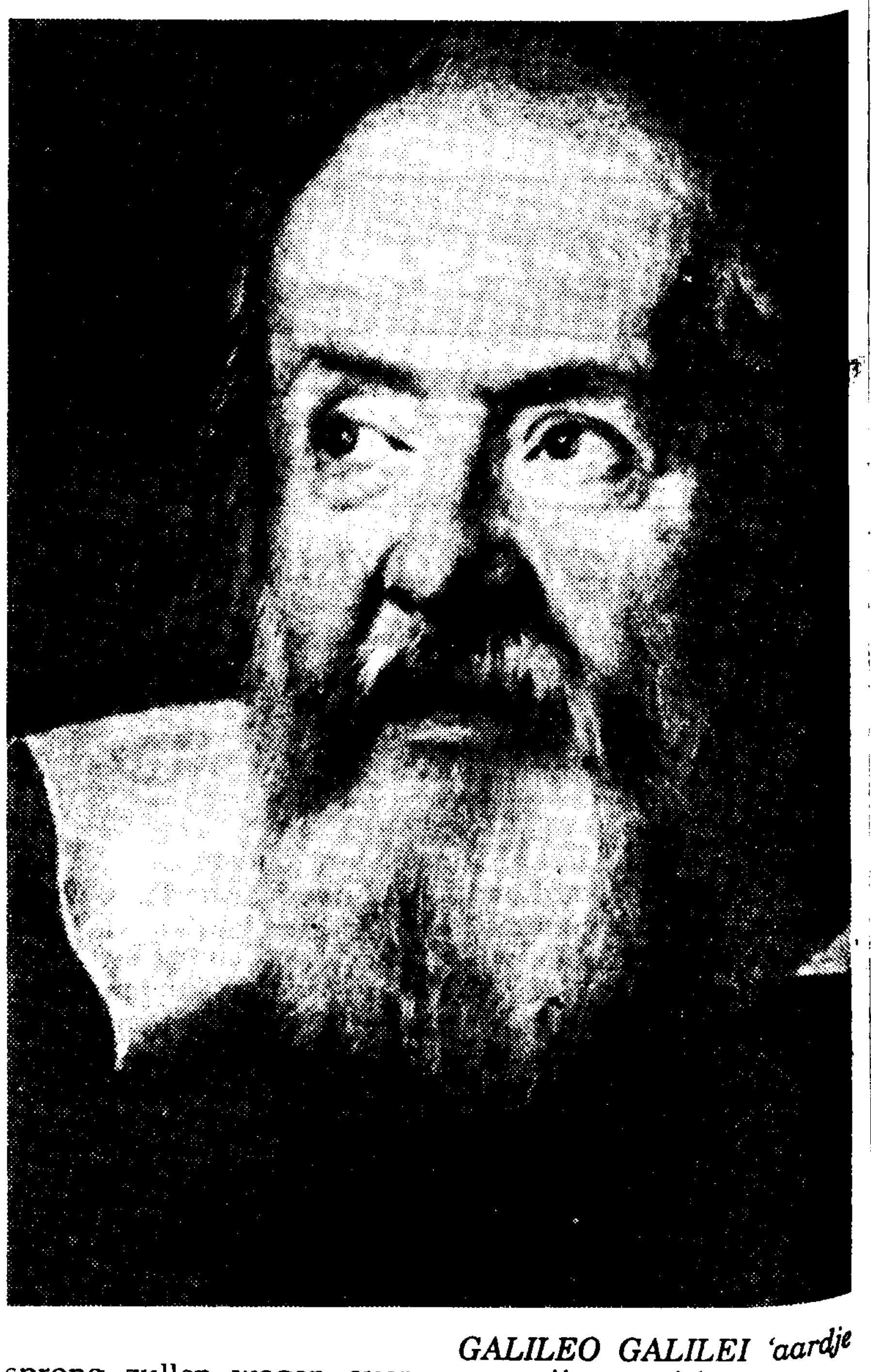
Toen de gebroeders Wright bezig waren met hun eerste proeven om in een machine, zwaarder dan de lucht zelf, van de grond los te komen, en bestuurbaar te vliegen, verschenen er vele, zelfs wetenschappelijke verhandelingen, om aan te tonen dat al dit menselijk proberen om zich de kunst der vogels eigen te maken, tevergeefs zou blijken te zijn. Het was niet eigen aan de menselijke natuur ooit te kunnen vliegen, zo werd onder andere gesteld.

Bij de eerste pogingen tot ruimtevaart: hetzelfde liedje. Velen onder ons zullen zich nog de uitvoerige artikelen en radiouiteenzettingen herinneren van ene Professor Van den Berg, die bij hoog en bij laag volhield, dat ruimtevaart voor de mens onmogelijk zou blijken te zijn. Hij voerde daarvoor wetenschappelijke bewijzen aan.

ONHOUDBAAR

In weerwil van alle tegenwerking, in weerwil van alle angst voor het nieuwe, schrijdt de evolutie van de mens voort met steeds hoger wordende snelheid... Want de evolutie is niet tot stilstand gekomen, zoals we zullen zien. De auto en het vliegtuig beheersen het gehele aardoppervlak; communicatie satellieten hebben een fijnmazig web om de aarde gesponnen, dat het mogelijk maakt binnen enkele sekonden in verbinding te treden en gedachten uit te wisselen met antipoden.

De eerste mensen hebben voet op de maan gezet en het zal geen honderd jaar meer duren, vóór de eerste mensen door het stof van Mars zullen wandelen; en het zal waarschijnlijk geen duizend jaar meer duren, vóór de eerste mensen de sprong zullen wagen over de inmense oceaan van leegte tussen de sterren, op zoek naar andere planetenstelsels.

GALILEO GALILEI 'aardje naar zijn vaartje'.

De evolutie is onstuitbaar, en de kardinale vraag is: waar leidt ze ons heen?

Kerst Krant Editie 1989

Herinneringen aan avontuur met kamelen

Cuentanan di tio Toonchi

= door Hans Hooiberg =

OP ZATERDAG ga ik altijd met mijn kinderen wandelen. We nemen dan eten en drinken mee en ook onze verrekijker, en gaan op stap. In het begin stappen we flink door, maar eenmaal in de mondi gekomen, gaan we op ons gemak lopen. Er is zoveel te zien op het mooie Aruba. Peter, die elf is en lang voor zijn leeftijd en onze parmantige Hilde, die pas haar negende verjaardag heeft gevierd, rennen meestal vooruit. Truus is echter pas vijf en blijft bij mij in de buurt.

Wanneer ze moe wordt, hijs ik haar op mijn schouder en met die mogelijkheid schijnt ze op haar eigen slimme manier steeds rekening te houden. Op de terugweg is ze gedurende de laatste kilometers altijd mijn passagier. Mijn vrouw schudt haar wijze hoofd, wanneer we zo thuis komen en zegt dan: 'Hans, je verwent die kinderen te veel en je mat jezelf af door zo'n grote meid als Truus te dragen!'

Maar ik kan het niet helpen. Ik houd van mijn kinderen. Vijf dagen achtereen ga ik 's morgens al vroeg de deur uit en zie ik ze pas weer bij het avondeten. Ik ben dan zelf moe en een dag op de steigers en de kinderen moeten op tijd naar bed. Daar houdt mijn vrouw strak de hand aan. Maar op zaterdag en zondag haal ik in, wat ik gedurende de week tekort kom.

Op de zaterdag waarover ik u wat wil vertellen, liepen we van Miralamar naar Boca Prins. Dat is een van de favoriete routes van mijn kinderen. We volgden natuurlijk niet de weg, die daar loopt, maar gingen de mondi in. Soms liepen we een eind door een droge rooi, dan weer beklommen we een heuvel, en telkens ontdekten we weer van alles wat ons bekoorde. Een fraai uitzicht, een eigenaardig gevormd rotsblok of een boom met een woestgedraaide stam of spookachtige takken.

Peter maakt zich meestal van de verrekijker meester, want hij is onze vogelman. Op zijn lange benen baant hij zich een weg door de mondi en besluipt via de kijker de prachtige oranje troepialen, terwijl felkleurige parkieten krijsend over zijn hoofd schieten. Soms boft hij. Dan krijgt hij een chogó of een kinikini in het vizier. Ondertussen bestudeert Hilde de bomen en planten. Van haar moeder heeft ze een grote liefde geërfd voor alles wat groeit en bloeit.

We komen dan ook nooit thuis zonder een flinke vracht bladeren, die tussen boeken worden gedroogd en geplet. Wanneer we onder een watapana stoppen om daar onze picnic te houden, weet Hilde ons te vertellen, dat die boom in het latijn caesalpinia coriaria heet. En zo kent ze er nog veel meer. Ik ben maar wat trots op mijn knappe Hilde. En terwijl we daar zitten vindt Truus een mooie steen van een kilo of vijf, die ze graag mee naar huis wil nemen, als ik hem maar draag.

DUINEN

Na onze korte picnic lopen we door tot bij de duinen. De kinderen zijn daar dol op. We zwoegen door het rulle zand naar boven en rennen dan naar beneden. Gelukkig zijn de zeedruiven rijp, zodat we lekker kunnen smullen terwijl we weer op adem komen. En dan gaan we naar de boca om in het water te waden en heerlijk op te frissen. Zo is elke zaterdag een prachtige vakantie.

Op de terugweg zegt Truus ineens: 'Paps, gaan we nu naar Tio Toonchi? Je hebt het vorige week beloofd!' Ik krab achter mijn oor en doe alsof ik me dat helemaal niet meer kan herinneren. Peter en Hilde beginnen echter in koor te roepen: 'Ja, Paps, toe nou! Naar Tio Toonchi, naar Tio Toonchi!' Daar kan ik natuurlijk niet tegen op. Ik geef dus toe en we gaan verder. Truus is zo opgewondnen, dat ze zelf loopt en geheel en al vergeet om mij om een lift te vragen. Tio Toonchi woont op San Fuego en voordat we er nog erg in hebben, zijn we er al. De kinderen rennen vooruit en worden op het erf omsprongen door een stel jonge honden. Tio Toonchi verschijnt zelf al spoedig in de openstaande deur.

BEKENDE FIGUUR

Ik weet niet of u Tio Toonchi kent. Ik denk van wel, want hij is een bekende figuur op ons eiland. Hoe oud hij precies is, weet ik niet, maar hij is in elk geval niet jong meer. Zijn hoofdhaar begint dun te worden en zijn baard is grijs, maar hij werkt nog voor tien en heeft altijd een brede glimlach over voor iedereen. De kinderen zijn dol op hem, want hij verwent ze, net als ik. Zijn specialiteit zijn spannende verhalen en daar zijn ze gek op.

Zodra we binnen zijn moeten we een van die heerlijke vruchtensappen drinken, waarvan Tio Toonchi alleen het geheime recept schijnt te hebben. Mijn vrouw heeft al vaak geprobeerd om het hem te ontfutselen, maar hij zegt, dat je het gewoon in je vingers moet hebben. We krijgen ook allemaal een flink stuk gebakken vis, want onze oude vriend gaat regelmatig vissen met een buurman en hij weet het smakelijk te bereiden.

Zodra Peter en Hilde gegeten en gedronken hebben, springen ze op om naar de vissen in het grote aquarium te kijken. Er volgt een drukke discussie over de namen van de verschillende vissen. Dan ziet Hilde een groot boek over vissen op Tio Toonchi's leestafel liggen en de vraag over de vis is snel beantwoord.

Terwijl je in de meeste Arubaanse huizen geen enkel boek aantreft, staan er bij Tio Toonchi kasten vol. De kinderen zijn daar niet bij weg te slaan, de twee oudsten althans niet. Kleine Truus is echter uit ander hout gesneden. Zodra Tio Toonchi in zijn schommelstoel zit, klimt zij op zijn knie en strijkt zachtjes over zijn baard. Hij glimlacht met die warme lach van hem.

VERHAAL

Dan vleit Truus haar hoofdje tegen Tio Toonchi's schouder en vraagt met haar liefste stem, die ze speciaal voor dit soort gelegenheden bewaart: 'Vertelt u een verhaal, Tio Toonchi?' Het is alsof Peter en Hilde daar op hebben gewacht, want als kabrieten springen ze van de boekenkasten weg, naar Tio Toonchi toe en bedelen in koor: 'He, ja, Tio Toonchi, vertellen, vertellen!' Hilde vleit zich ook even tegen hem aan, net als Truus en Peter danst opgewonden op en neer op zijn lange blote benen.

Vruchtensappen gemaakt naar een geheim recept

Tio Toonchi houdt zich van den domme: 'Vertellen? Nou, ik weet niet zeker of ik nog een verhaal heb. Ik heb jullie al zo vaak wat verteld! Waar zou ik het nu over moeten hebben?' 'Over de kruimeldieven!', roept Truus. 'Nee, dat hebben we vorige keer gehoord', zegt Hilde een beetje kortaf, 'Vertel ons een nieuw verhaal, Tio Toonchi! Alsjeblief, toe?' Tio Toonchi trekt eens aan zijn baard. 'Heb ik jullie al verteld over Sinbad de Zeeman?' 'Al eeuwen geleden!' roept Peter, 'En ook over Teun de jager, over Ha[illegible] de visser en over de Fidd[illegible]stiks, de Humptiedum[illegible] de Piffelsnifs en de Sprekende Buricu'. 'Nou, dan denk ik dat mijn verhalen op zijn', zegt Tio Toonchi plagend, 'Ik ben leeg. Jammer, he?'

Maar Truus heeft hem door: 'U plaagt ons', zegt ze ferm, 'U weet er nog veel meer'. Tegelijkertijd drukt ze zich nog wat dichter tegen Tio Toonchi aan. 'Nou, goed dan', zucht hij, 'Het moet dan maar, want anders laten jullie mij niet met rust. Maar zullen we eerst nog wat drinken, want het wordt een lang verhaal. Dat voel ik wel. Wie wil er nog wat tamarindestroop?' Daar zijn ze alle drie voor te vinden en een stuk pan dushi wil er ook wel in. Ik neem zelf nog wat van de gebakken vis en ga op mijn gemak achterover in mijn stoel liggen, klaar voor een cuenta di Tio Toonchi, zoals wij ze onder elkaar zijn gaan noemen.

PLANTEN

'Het verhaal wat ik je vandaag ga vertellen, is echt gebeurd', begint Tio Toonchi. 'Het is al meer dan veertig jaar geleden. Ik werkte toen voor een museum in Leiden, dat is in Nederland, en ik was op weg om planten te verzamelen in de bossen van Borneo. Ja, ja, Hilde, ik was net zo'n plantenliefhebber als jij! Ik was met de trein van Amsterdam naar Genua in Italië gereisd en zocht daar een boot, die de Middellandse Zee over zou steken naar Noord-Afrika. Genua is een gezellige stad en ik leerde er al snel een paar schippers kennen, die regelmatig heen en weer voeren. De Middellandse Zee kan echter zeer ruw zijn en met de ☞

Kerst Krant Editie 1989

kleine boten is het dus een kwestie van wachten op een gunstige dag.
Eindelijk was het dan zo ver. We gingen aan boord. Het was een kustvaarder, die klein vrachtgoed meenam en verder een stuk of dertig passagiers, op weg naar Tunesië. Van de vrouwen zagen we weinig, want die waren zwaar gesluierd, zoals dat onder de islamieten de gewoonte is. Met de mannen had ik interessante gesprekken op het achterdek. We dronken sterke zwarte koffie, die zij zelf brouwden en dan kwamen de verhalen los. Verhalen over tochten door de Sahara, die enorme woestijn in Noord-Afrika, over gevechten met opstandige kamelen en hongerige wolven. Nou, jullie begrijpen wel, dat ik steeds meer zin kreeg om zelf ook eens door die woestijn te trekken. Die kans kwam sneller dan ik had verwacht.
Onze kustvaarder zeilde de volgende dag het haventje van Bizerte binnen en ik ging met de anderen aan wal. Na enkele uren rondgekeken te hebben in dit havenstadje, ging ik een koffiehuis binnen om daar eens goed te eten, want goed koken kunnen ze daar wel. Ik zat daar nog maar net, toen twee van mijn medepassagiers binnenkwamen met een dikke Tunesiër, die er in alle opzichten welgesteld uitzag. Hij werd aan mij voorgesteld als Omar Harasis en bleek een rijk handelaar in van alles en nog wat te zijn. Hij had een kustvaarder, waarmee hij langs de kust naar Egypte zou varen en bood me aan om mee te gaan.
Ik ging meteen op zijn aanbod in. Van betaling wilde hij absoluut niet weten. Mijn gezelschap was voldoende betaling voor hem. Het kwam mij goed uit, want ik had in die dagen weinig geld.
We vertrokken de volgende dag al en tot mij groot genoegen was de Bedouin Ibn Said, die ik als medepassagier vanuit Genua had meegemaakt, en die zo goed vertellen kon, ook van de partij. Omar Harasis liet zijn schip regelmatig in kleine havens binnenlopen en verdween dan in het binnenste van die kleine stadjes. Waarin hij nu eigenlijk precies handelde, was mij niet duidelijk. Ik vermoedde, dat de transacties het daglicht niet goed konden verdragen, maar ik hield wijselijk mijn mond. Harasis was een voortreffelijke gastheer en een onderhoudend verteller en ik kon dus niet klagen.

KAMELEN

In Egypte bleek dat het doel van zijn reis onder meer de aankoop van een kudde kamelen was. We reisden daartoe naar de oase Farafra, waar de kamelen aan hem werden overgedragen. Ibn Said zou ze, met de hulp van vijf andere Bedouinen, allen waren neven van hem, naar Tunesië brengen. Kamelen zijn namelijk slechte zeelui en transport over land kan alleen op hun eigen poten.
Ik benijdde Ibn Said en wenste dat ik een van zijn helpers kon zijn. Toen we die avond na een uitgebreid maal om het vuur koffie dronken, zei Harasis ineens, alsof hij mijn gedachten las: 'Waarom trek je niet een tijd met de karavaan mee? Je hebt er wel zin in, geloof ik'. Vragend zag ik Ibn Said aan. Wat zou hij er van denken? Tot mijn grote opluchting knikte hij van ja.

Harasis vertrok de volgende dag weer naar Alexandria en ik zou als helper van Ibn Said, met hem en zijn vijf neven, de kamelen naar Bir Zouila in Tunesië brengen. Het zou een lange tocht zijn en een zware, want reizen door een woestijn is geen pleziertocht. Want niet alleen heb je te kampen met het zanderige deel van de woestijn, maar er zijn ook uitgestrekte steenvlakten, er zijn scherpe rotspartijen, en slechts zo nu en dan een oase, waar mens en dier even kunnen verpozen.
We brachten de kamelen naar de waterputten en dwongen ze om te drinken, want er zouden om te beginnen vijf of zes waterloze dagen zijn. Kamelen zijn echter buitengewoon koppig en er waren verscheidene dieren, die bleven weigeren om te drinken. In dat geval dwongen we ze om te gaan liggen, bonden daarna de voorpoten aan elkaar, zodat ze niet op konden staan, en goten onder loeiend protest het niet gewenste water in hun kelen. Ondertussen was onze lading proviand ingepakt. We moesten flink wat eten meenemen voor onderweg, vooral omdat de gastvrijheid in die streken eist, dat bezoekers aan je kamp mee mogen eten.
Weigeren is onmogelijk. Meel, boter, suiker en thee, dadels, gedroogde uien en gedroogd haaienvlees, en natuurlijk water in geitenhuiden. Al deze voorraden werden verdeeld in pakken van gelijk gewicht. Terwijl we de sterkste kamelen uitkozen als rijdieren, moesten de andere als pakdieren fungeren. Laat in de ochtend reden we de oase Farafra uit in noordwestelijke richting.
Aanvankelijk trokken we door een streek met hier en daar wat laag struikgewas, het resultaat van een regenbui van enkele maanden voor die tijd, maar na enkele kilometers was er totaal geen groen meer te zien. Het was een grijze steenmassa, die geleidelijk aan overging in zandduinen. Tegen de avond stak een sterke wind op, die onze sporen uitwiste en afkoeling bracht. Tenslotte werd het zelfs koud en we waren blij om een klein dal te bereiken, waar we konden overnachten. Van wat dor kreupelhout, dat we eerder op die dag gesprokkeld hadden, maakten we een klein vuur, waarom we ons konden warmen. We aten dadels en dronken koffie en vielen al snel in slaap.

WACHT

Omstreeks middernacht maakte Ibn Said mij wakker, want het was mijn beurt om samen met hem de wacht te betrekken. Nu is er niets moeilijker dan je te oriënteren in de duisternis van een woestijnnacht. Geregeld dacht ik wolven of mensen te zien, maar hoe scherper ik ook tuurde, toch kon ik er nooit zeker van zijn. Plotseling hoorde ik gerommel. Het werd steeds luider en bleek donder te zijn. Een ogenblik later schoten bliksemschichten door die donkere lucht en stortte de regen op ons neer. Er was in die kale woestenij natuurlijk nergens beschutting te vinden. We konden alleen maar plat op de grond blijven liggen, terwijl de bliksem om ons heen flitste en de donder onrustbarend kraakte.
De kamelen waren met hun staarten in de richting van de storm gaan liggen, zoals dieren dat altijd doen. Mijn medemensen en ik probeerden in onze slaapzakken droog te blijven, maar slaagden daar niet in. De hoeveelheid water, die op ons neersloeg, was te overweldigend. We maakten ons zorgen over de beesten en waren bang, dat er 's morgens wel wat dode dieren zouden zijn, maar dat was gelukkig niet het geval'.
Toen Tio Toonchi zover gekomen was in zijn verhaal, barstte er heel toepasselijk een regenbui los over San Fuego. De spanning van het verhaal werd onderbroken. 'Ik dacht dat ik zelf ook in de woestijn was, met Tio Toonchi', zuchtte Peter. En Hilde vroeg: 'En hoe ging het toen verder?' Truus ging op Tio Toonchi's andere knie zitten. De kan met tamarindestroop ging nog eens rond. De regen stopte even plotseling als ze begonnen was en Tio Toonchi vertelde verder.
'Toen het licht werd, hield de regen op, maar de lucht was nog zwaar betrokken. Ons brandhout was te nat om er een vuur van te maken en we besloten dan ook om maar dadelijk op te breken en later te rusten, wanneer het weer verbeterd zou zijn. De kamelen waren onwillig om weer van start te gaan en we hadden heel wat moeite met ze, maar tenslotte was onze karavaan dan weer op weg. De arme beesten vonden weinig te eten. Hier en daar groeiden zoutstruiken, die een prachtig groen en verleidelijk blad hebben, en de kamelen aten het.
De volgende dag hadden ze allemaal diarree. Toen we dat merkten, bonden we hun staarten aan onze zadels, zodat we zelf niet onder het vuil kwamen te zitten vanwege de zwiepende staarten. Het bleef verder die dag bij vlagen regenen en we waren allemaal blij, toen het tegen de avond eindelijk droog werd. Gelukkig vonden we wat brandbaar hout en een van de jongens ontpopte zich als een uitstekende kok, zodat we voor het eerst na ons vertrek uit Farafra een goed maal hadden. De volgende dag was het droog en zonnig, zodat onze lichamen warm werden, terwijl onze kleren droogden. En zo trokken we verder.

OASE

Na zes dagen kwamen we in de oase Siwa aan. Dat hier regelmatig karavanen kwamen was duidelijk te zien aan de grond om de waterputten, die bezaaid was met de uitwerpselen van kamelen. We rustten er een dag uit, zodat de kamelen naar hartelust konden grazen. Ze houden erg van 'qassis', een grassoort, die in bossen van zo'n dertig centimeter hoogte groeit, en van de bladeren van de abalstruik, die daar ook overvloedig voorkomt. Zelf kregen we een kans om eens een lekkere breiige soep te koken. Ik had in de buurt van de oase twee hazen in een strik gevangen en die zorgden er voor dat we een uitmuntende maaltijd hadden. Een van Ibn Said's neven bakte brood en we aten als vorsten.

ONRUST

Terwijl we nog in Siwa waren kregen we bericht van enkele ruiters, die uit het noorden kwamen, dat het onrustig was in de streek ten noorden van Gialo en Zella in Libië. We besloten dan ook om een meer zuidelijke route aan te houden. Dat betekende echter wel, dat de oasen verder uit elkaar lagen en er dus telkens meer dagen zonder water zouden zijn. In elke oase moesten we onze geitenhuiden bijvullen, maar soms was het water zo brak, dat het bijna niet te drinken was. De kamelen dronken het toch, maar leden er vaak later onder.
Vanuit Siwa konden we echter nog redelijk goed water meenemen. Wel lekten onze geitehuiden steeds meer, zodat we zeker de helft van ons water verloren, wat in die streken natuurlijk een ramp is. Een ander probleem was het feit, dat onze kamelen goed gevoed en welgedaan waren, toen wij ze in Farafra overnamen. Omdat ze toen echter al geruime tijd niet meer gezadeld waren geweest, kregen ze nu vaak zwellingen als gevolg van de zadels en de lange dagmarsen. We legden op de goede dagen wel eens vijftig kilometer per dag af, maar de snelheid van de karavaan wordt natuurlijk bepaald door de sloomste dieren.
Terwijl we verder trokken, hoorden we van andere woestijnreizigers steeds meer berichten over de stammenonrust in het noorden en we hoopten maar, dat we er zo ver naar het zuiden geen last van zouden ondervinden. Het ellendigste gevolg van dergelijke onrust is, dat de tegenpartij de waterputten vaak vergiftigt, zodat het water geruime tijd levensgevaarlijk blijft. We kwamen nu ook steeds meer in het gebied van de enorme zandduinen. Elk duin was tussen de honderd en honderdvijftig meter hoog en de hoogste pieken waren omgeven door zeer diepe dalen. Naar het noorden toe ebden de duinen weg. Het duurde telkens zeker een uur om over een duin heen te komen. Wat daar weer achter lag was telkens pas vanaf de top te zien. Het bleken onafzienbare duinenrijen te zijn.
Toen we reeds drie weken onderweg waren, besloten we op een middag om rond vier uur te stoppen en ons kamp te maken. We waren doodop van het trekken over de duinen en wilden een maal koken en het vuur doven voordat het donker werd. Een van de Bedouinen bleef achter om de wacht te houden en wij brachten de kamelen naar een klein dal waar qassis groeide. Ze konden daar grazen en waren tevens niet te zien, want we begonnen ons zorg te maken over de voortdurende schermutselingen tussen de woestijnstammen.
Twee mannen hielden de wacht, terwijl een van de anderen de kamelen hoedde. Het was mijn beurt om voor het eten te zorgen. Ibn Said bracht wat hout bijeen en ik bakte brood. Onze voorraden waren aan het slinken, zodat we bij het brood alleen maar wat waterige soep van haaienvlees hadden. Het vuur werd gedoofd zodra het eten klaar was. Het zou een koude nacht worden zonder vuur, maar we konden geen risico lopen. De strijdende partijen konden ons van verre voor hun vijand aanzien en dan zou het met ons gedaan zijn'.

Brood met waterige soep van haaienvlees

Hilde rilde toen Tio Toonchi tot zover gekomen was: 'Was u bang, Tio Toonchi?'. 'Nou, ik vertrouwde het evenmin als de anderen', zei die, 'Maar je moet bedenken, dat ik voor het eerst in de woestijn was en dus geen ervaring had. Maar spannend was het in elk geval wel'. Peter wilde weten hoe ze daar in de woestijn om het vuur hadden gezeten en nam meteen dezelfde houding aan. Truus wipte weer over naar Tio Toonchi's andere knie. 'Kom toch hier, Truus', zei ik, 'Je hebt al veel te lang bij Tio Toonchi gezeten. Zijn been valt zo dadelijk nog in slaap'. Maar Truus wilde blijven waar ze was en de oude baas vond het goed.
'Komt er nog meer?', wilde Truus weten. 'O ja, er komt nog wat', antwoordde Tio Toonchi, 'maar misschien hebben jullie al genoeg gehoord. Zullen we maar ophouden?' 'Nee, nee, doorgaan, Tio Toonchi!', riepen ze alle drie tegelijk. 'Nou, vooruit dan', zei Tio Toonchi en het verhaal ging verder.
'Toen het donker werd, dwongen we de kamelen om te gaan liggen. Ze lagen rustig te herkauwen en wij aten, zodra de achtergebleven wachter weer bij ons was. De Bedouinen eten nooit totdat hun gezelschap volledig is. Het is erg grof om eerder te eten. Er stond een koude wind en we zouden veel plezier van een vuur gehad hebben, maar dan had men ons op grote afstand kunnen zien. We spraken fluisterend. Ik wilde juist in mijn slaapzak kruipen, toen Ibn Said een wenk gaf en naar de kamelen wees. Onze ogen waren ondertussen gewend geraakt aan de duisternis en we konden zien, hoe ze opgehouden hadden met kauwen en allemaal in dezelfde richting keken.
We hielden ons allemaal dicht bij de grond en wachten af, wat er gebeuren zou. Ik hoorde absoluut niets en de anderen kennelijk ook niet veel. Wel zag ik dat de kamelen nu verder naar rechts keken. Hoe ik me echter ook inspande, ik kon niet zien wat zij zagen. Ik zag schaduwen, die zich vormden en hervormden, maar alles bleef vaag en onzeker en op het laatst begon ik er sterk aan te twijfelen, of er wel iets was.

WOLF

Tot overmaat van ramp begon het weer te regenen en omdat we in grote onzekerheid verkeerden, konden we niet naar dekking zoeken. We werden dus weer kletsnat. Tegen de ochtend zag ik dat de kamelen weer aan het kauwen waren en niet langer uitkeken. Het gevaar was dus kennelijk geweken. Toen het licht was vonden we om ons kamp heen de sporen van een wolf. We voelden ons wel opgelaten, dat we om een enkele wolf allemaal wakker waren gebleven en er was weinig opgewektheid toen we onze koffie dronken en enkele dadels aten. Onze proviand was sterk geslonken door de grote afstanden tussen de oasen en we moesten, naar onze berekening nog een dag of vijf doen met de kleine voorraad eten, die we hadden.
We zadelden de kamelen en trokken verder, duin op, duin af. Een van de Bedouinen reed voor ons uit en verkende de horizon. De anderen hadden hun handen vol om de sidderende kamelen tegen de duinen op te trekken en ze bij het afdalen terug te houden, terwijl ze in grote wolken zand naar beneden ploegden. Het was hard werk en na een uur of acht konden we niet meer. We kampeerden ook weer in een holte, kookten snel ons karige maal en doofden het vuur voordat het donker werd.
Die nacht sliepen we om beurten. Gelukkig regende het niet. We viel het ons op, dat de kamelen opnieuw uiterst gespannen luisterden en ophielden met kauwen. Tegen de ochtend kwamen ze weer tot rust. Ditmaal vonden we geen sporen van wolven of wie dan ook en we vroegen ons af, wat hun waakzaamheid betekend had.

SPOREN

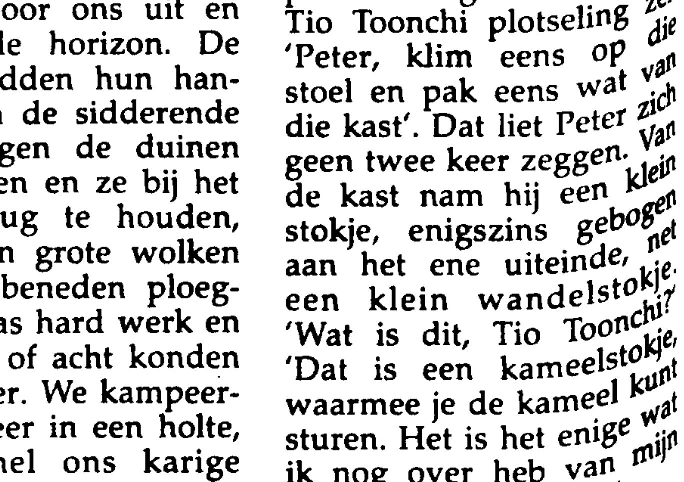
Het werd ons duidelijk, toen we na nog een uur zwoegen eindelijk vanuit de duinen op een stenig plateau kwamen. Daar vonden de Bedouinen al snel de sporen van een flink aantal ruiters en ze stopten om die te onderzoeken. Ze kwamen tot de conclusie dat een groep van ongeveer tweehonderd bewapende mannen ons kamp gedurende de nacht op deze korte afstand gepasseerd was.
Door de wind hadden wij hen niet gehoord, maar de kamelen wisten dat er onraad was. Later op die dag werden we achterhaald door een groep van ongeveer twintig ruiters, leden van de Sadir stam, die in gevechten gewikkeld was met de naburige Budin. Na de gebruikelijke begroetingen nodigden ze ons uit om koffie met hen te drinken. Ze waren goed voorzien van proviand en boden ons ook eten aan. Na de magere dagen die achter ons lagen, viel alles goed in de smaak. Belangrijker was echter, dat we nieuws kregen over de toestand in het gebied dat we nog moesten doorkruisen. Ze verzekerden ons, dat ze hun vijanden verdreven hadden en dat het wel rustig zou zijn op onze verdere tocht, maar zekerheid heeft men in de woestijn nooit en we bleven dus op onze hoede.
Na ruim twee maanden kwamen we in Bir Zouila, aan de zuidelijke oever van het Chott Djerib Meer, aan. Omar Harasis was daar om ons te begroeten. Hij vroeg me uitgebreid, hoe ik het gemaakt had en ik vertelde hem over mijn indrukken. Alles bij elkaar was het een geslaagde tocht, vond ik, voor een beginneling. Ik ben later met een schip naar Port Said gereisd en vandaar naar Aden. Daar heb ik ook nog heel wat beleefd, maar dat vertel ik je een andere keer, want nu is mijn been echt in slaap gevallen, lieve Truus'.

STOKJE

Truus wipte meteen van Tio Toonchi's schoot af en sprong vrolijk in het rond. Peter vroeg of onze oude vriend niet wat zand uit de woestijn had meegebracht. Alleen Hilde was er niet zo zeker van of de woestijn wel iets voor haar zou zijn geweest. Zij wilde toch wel graag meer planten zien en minder zand en steen. We praatten nog wat na, totdat Tio Toonchi plotseling zei: 'Peter, klim eens op die stoel en pak eens wat van die kast'. Dat liet Peter zich geen twee keer zeggen. Van de kast nam hij een klein stokje, enigszins gebogen aan het ene uiteinde, net een klein wandelstokje. 'Wat is dit, Tio Toonchi?' 'Dat is een kameelstokje, waarmee je de kameel kunt sturen. Het is het enige wat ik nog over heb van mijn tocht door de woestijn'.

'Kom, jongens', zei ik, 'We moesten eens naar huis gaan. We hebben Tio Toonchi lang genoeg bezig gehouden. Bovendien verwacht moeder ons'. We namen afscheid, maar niet tot nadat de kinderen van Tio Toonchi de belofte hadden afgedwongen voor weer een ander verhaal bij ons volgende bezoek. 'Jullie zijn net zo koppig als kamelen', zei Tio Toonchi lachend. 'Als je ook maar zo oplettend bent, dan vind ik het best'.

KerstKrant 1989

Kerst Krant Editie 1989

Nederlanders verhalen eigen herinneringen

HOE BEDOEL JE - KERSTMIS?

= door Eef Hermers =

WAT BETEKENT Kerstmis nu eigenlijk voor ons? Hoe beleven we die dagen en hoe komt het dat we ze zo beleven? Een aantal Nederlandse meisjes, jongens, mannen en vrouwen geeft antwoord op deze vragen, al zit dat antwoord soms verstopt in een jeugdherinnering. Uit deze persoonlijke ervaringen wordt één ding heel duidelijk: een godsdienstige opvoeding vormt allerminst een garantie voor een vrolijk of zalig kerstfeest. Hoe dan ook: alle medewerkers van de Amigoe wensen iedereen precies die feestdagen toe die hij of zij zich wenst.

WERKDAGEN

'Kerstmis? Lekkere werkdagen. Jammer alleen, dat ik iedere keer weer moet ophouden met klussen vanwege al die malle visites. En ik raak ook wel een beetje van slag, want juist op die dagen smaken alle snoeperijen waarnaar ik het hele jaar zo'n beetje zit uit te kijken, me helemaal niet. Van de [illegible]nuwen, misschien, want ik vind het wel rare dagen'.

[illegible]STMIS 1956, [illegible]N HERINNERING

[illegible]stavond. Gewoon op tijd [illegible] bed. Liefst nog wat [illegible], want anders [illegible] je [illegible] niet uitgesla[illegible]en. Midden in de nacht [illegible] op de deur: 'Opstaan, [illegible] nachtmis begint zo'. Ik [illegible] het steenkoud, ik bibber [illegible] wil eigenlijk het liefst [illegible] warme bed weer in, [illegible] voor God moet alles [illegible]. De kerkklokken beie[illegible]. Mijn zusje huilt, die [illegible] het nog minder leuk [illegible] ik. Mijn dikke winterjas [illegible]wanten-aan-touwtjes aan, [illegible]llen sjaal om en daar gaan [illegible] met z'n allen, ma en met [illegible] spruiten, de winter[illegible]cht in. Alles is wit. 'Een [illegible] kerst,' zegt mijn moe[illegible].

[illegible] kwartier lopen naar de [illegible]. Onderweg knikken paro[illegible]nen elkaar devoot toe. [illegible] gevoel van één grote [illegible]. In de kerk zit oma te [illegible] haar eigen plaats [illegible] het middenpad, [illegible] voor het altaar waar ze [illegible] goed kan overzien. [illegible] moet ze voor betalen, [illegible] die prachtige plaats, [illegible] dat heeft ze er wel voor [illegible]. Een ijskoude kerk, zin[illegible] en een eeu[illegible] mis die me [illegible] maar bevroren [illegible] [illegible] van de kou met een [illegible] dat ik later als een [illegible] ben gaan herkennen. [illegible] vieren op de Antillen [illegible] voor mij toch een [illegible] oplossing zijn'.

[illegible]VERGREEN

'I'm dreaming of a white Christmas' — Bing Crosby's evergreen is nauwe[illegible] [illegible] Cana[illegible] [illegible]chap. [illegible] Ik [illegible] kerstmis [illegible]. Maar Bing Crosby [illegible] bij X'mas zoals de [illegible]met-cranberry-[illegible] Thanksgiving en [illegible] jack bij [illegible] met [illegible] jacht, land[illegible] [illegible] weer tevoorschijn

gehaald en grijs gedraaid. Voor mij was het dat jaar nog een beetje vreemd, alles was nieuw voor me in dat uitgestrekte, rechtlijnige land: het leven vlak onder de poolcirkel, het enorm weidse landschap doorsneden door kaarsrechte wegen die van Niks naar Niemendal leken te leiden, het wonen in een primitief houten huis met supermoderne elektrische apparaten, maar zonder water (in het dorpje was een bron en verder was er veel sneeuw...). Dat kleine plaatsje vormde toen nog een zeer hechte dorpsgemeenschap; men kende elkaar van haver tot gort en van de wieg tot het graf. Functies, verantwoordelijkheden en rolpatronen lagen er netjes en duidelijk bij. Iedereen was min of meer afhankelijk van elkaar: als de slager het ziekenhuis indraaide (honderd mijl verderop) en vergat zijn sleutelbos achter te laten, kon er niemand bij zijn wintervoorraad diepvries. De slager verhuurde delen van zijn gigantische diepvriesruimte aan dorpsgenoten. Maar geruime tijd voor je je varkenspoot, kalkoen of sperzieboontjes dacht aan te spreken moest je er wél bij kunnen. Als ze de plaatselijke vrachtrijder (ja, in geruit jack, vanzelf) in een van de plaatsjes die hij voor ons aandeed, te lang vasthielden en te vol gooiden met hartversterkende middelen, dan... nou ja, dan hield alles op, want hij was er vooral om de voorraad hartversterkers en neuswarmers op peil te houden.

Ik voelde me vaak ontzettend eenzaam in het gemeenschapje, omdat ik — behalve voor mijn man, de landmeter — geen enkele functie had in het dorp. Niemand was van mij afhankelijk, niemand had iets met mij te maken en ik had met niemand iets te maken. Ik was bovendien een vreemdeling, wel spannend, maar ook eng en de mensen wisten niet goed wat ze met me aanmoesten... Totdat... Totdat die vrachtrijder in zijn geruite jack inderdaad ergens bleef steken en de kostbare Kerstvoorraad spiritualiën zijn doel dreigde te missen.

Ik was zwanger, dacht ik, en om daarover duidelijkheid te krijgen was ik die honderd mijl naar het zuiden afgezakt voor een bezoek aan de dokter. Ja, inderdaad, zo zwanger als [illegible] dat te vieren gingen mijn man, de landmeter, en ik in een uiterst primitief, maar warm eetlokaal 'uit eten'. Naast het eetlokaal [illegible] zoals te [illegible] het drank[illegible]lokaal. En daar lag, geheel uitgeteld, onze vrachtrijder. Voor dat we goed en wel wisten wat ons overkwam, reden we in karavaan terug naar huis: de landmeter voorop in de vrachtauto met kostbare lading, met naast zich op de bank de vrachtrijder vol met een deel van zijn eigen kostbare lading.

En daarachter de blije aanstaande moeder met het zweet in haar handen (nauwelijks rij-ervaring, geen rijbewijs) en met haar eigen kostbare lading'. Een [illegible] warm welkom [illegible] deel — en in de maanden die we nog in het dorp doorbrachten

raakten we geheel geïntegreerd. Toen we dat voorjaar weggingen, had ik een dikke buik en mijn man een geruite jack. Samen hadden we een dorp vol vrienden'.

VERJAARDAG

'Kerstmis betekent voor mij: taart, kaarsjes en mijn verjaardag. Het ongelukkige 'toeval' wil dat ik verjaar op tweede kerstdag. Als kind vond ik het nog wel aardig. Ik mocht drie keer mijn verjaardag vieren. Eenmaal met mijn vriendinnen, eenmaal echt, dat wil zeggen met familie en zo, en eenmaal op school. Tegen de tijd echter dat ik op school trakteerde was het allang Nieuwjaar geweest en was mijn jarige gevoel verdwenen.

Naarmate ik ouder werd ging ik het een ook steeds groter wordende ramp vinden. Iedereen is normaliter tweede kerstdag vrij. Dus jaar na jaar, bezoek van 's morgens vroeg tot 's avonds laat. En ik trap er altijd weer in, haal taart en ander lekkers in huis, maar: 'nee hoor, dank je, de kalkoen/reerug/zalmsalade van gisteren is nog niet gezakt'. Kortom, omstreeks de jaarwisseling eet ik nog uitbundig van al de verjaardagstraktaties die ik zelf in huis heb gehaald. Een vredig gevoel heb ik niet bepaald met kerst. Wel een kerstboom'.

EINDELOOS

'Een ballentent. Dat is voor mij kerstmis. Een ballentent vol kitsch, vals sentiment, zeurderige knusheid, even vroom als ijdele mens- en vredelievende boodschappen. Glitter — scherp en gemeen, zonder inhoud en met geen ander doel dan om de scharrige werkelijkheid aan het oog te onttrekken. Dat is kerstmis.

Midwinterfeest. Ook dat is kerstmis. Een feest van alle tijden. Over alle grenzen van tijd, plaats, land, cultuur, politiek en religie heen: de voorboden van het licht, afscheid van het donker, einde van een natuurlijke cyclus. Het leven kan opnieuw beginnen. Zoals het steeds weer opnieuw begint, in een eindeloze herhaling van licht en donker, leven en dood, waken en slapen, bloei en verval.

Zo gaat het met ons, zo gaat het met alle leven. Eindeloos? Eindeloos. Ook dat is kerstmis'.

'KERSTMIS VROEGER is wat mij betreft te typeren met een gezellig ontbijt na een sfeervolle nachtmis en de [illegible] verzoeken van mijn moeder de rest van de dag: 'Hè jongens, laten we het vandaag gezellig houden, geen ruzie,' 'Komen jullie nou gezellig hier bij [illegible], ik heb lekkere koekjes.' Na de soep [illegible] ze ons op het hart te drukken toch vooral voorzichtig te zijn bij de afwas met het zondagse servies. Er [illegible] niemand echt iets te verwijten, maar kerstmis hoefde voor mij na een tijdje niet meer.

In de tijd dat ik alleen woonde, ging ik het liefst met een stel vrienden naar de Veluwe [illegible] de kerstdagen [illegible] en wandelend door. [illegible], maar [illegible] te ontlopen, inclusief de verplichte nummers. Ik hoefde op die manier ook niets uit te leggen, ik was gewoon weg. Nu ik zelf kinderen heb, ben ik terug in het oude patroon.

Met overgave en van harte. Ik heb gemerkt dat ik het leuk vind om feesten te vieren voor en met de kinderen. Ik wil ze best bijbrengen dat er gebeurtenissen zijn — welke dan ook — die je feestelijk gedenkt.

Ik hou van glitter, nep en kitsch en ben blij dat ons huis eigenlijk twee kerstboompjes nodig heeft. Aan de kinderen is dat nog nauwelijks besteed, die zijn nog te klein, maar ik geniet ervan. Ook van de rustige sfeer die in huis heerst ver van het wereldlijk gedruis. Warme chocolade, koekjes, kaarsjes en de open haard aan. Het geloof is er niet meer, maar ik kan moeiteloos mijn kind uitleggen dat we in deze donkere winterdagen vieren dat het licht weer terugkomt en dat we blij zijn dat het kind is geboren. Dat is voor hem voldoende. Hij heeft genoeg aan simpele dingen en tekent zonnen en manen. In zijn ogen glinsteren geheel volgens het cliché de lichtjes en hij steekt sterretjes af op het balkon.

De verplichte nummers beperken we tot de meest onvermijdelijke. De gebraden zwijnen en kalkoenen komen ook niet op tafel. Niet vanwege mooie prijzenswaardige principes, maar gewoon omdat ik niet zo geïnteresseerd ben in uitbundig eten. Ik hoef nog geen ruzies te bezweren en een zondags servies heb ik niet. Als het zover komt, kan ik nog altijd naar de Veluwe'.

VOOR ONS WAS NERGENS PLAATS

'Ook deze kerstavond was mijn vader zeer melancholiek. Nadat hij zich de hele dag in het plaatselijke café moed had ingedronken, verscheen hij vlak vóór middernacht als een ware christen ineens in onze slaapkamertjes.

We werden uit bed gehaald, in onze jasjes gehesen, in de auto gezet en naar de nachtmis gereden. Een dodenrit van kerk naar kerk, want nergens was plaats voor ons. De mensen stonden zelfs buiten de kerken te dringen om naar binnen te komen en om nog iets van de preek op te vangen. Zo groot was die nacht de behoefte aan Gods woord. Na een spannende rit door barre kou en sneeuwstormen vonden we nog een plaatsje in een oude kloosterkerk. Voor mijn vader hoefde het niet meer. Hij wilde in de auto blijven en daar eenzaam en verlaten zijn. Er was niemand die hem probeerde te overtuigen.

Na de eindeloze mis vonden wij onze vader in desolate toestand, half bevroren, in de auto terug. Gelukkig was er in het dorpje een huisarts die bereid was eerste hulp te verlenen; daarna is hij ergens in het klooster in een bed gestopt. En wij zijn door een vriendelijke pater in zijn auto naar huis gebracht.

Sindsdien is de verstandhouding met de kerk almaar slechter geworden. Ik wil er eigenlijk helemaal niets mee te maken hebben. De relatie met mijn vader is er echter alleen maar op vooruitgegaan en tegenwoordig kun je spreken van een oprechte vriendschap'.

OP-ME-EIGE

'Toch ga ik dit jaar naar huis met kerstmis. Ik heb me voorgenomen voorlopig om-en-om thuis en alleen kerstmis te vieren. Dit jaar weer bij Pa en Moe (vinden zij leuk, vind ik ook 'best wel leuk') en het volgend jaar weer op-me-eige'.